

Självutplåning

Självutplåning

– en kvinnas hemlighet

av Christian Lanciai (1983-84)

En liten roman från Letnany.

Letnany är ett begrepp som är intimt förknippat med *Samizdat*-litteraturen från Östblocket före 1989, alltså förbjuden litteratur som distribuerades underjordiskt och trycktes upp genom privatstencilering och som därför endast blev tillgänglig i liten upplaga men som överlevde det politiska systemet.

Men även västvärlden är behärskat av ett storebrorssystem, som ehuru under sken av demokrati övervakar och överkontrollerar medborgarna med oundvikligt förtryck som resultat av främst oliktankande, varför det även i väst finns underjordisk litteratur som aldrig släpps fram officiellt utan som helst har stoppats och tystats ner på vägen. Men även denna har ibland högre överlevnadspotential än det rådande politiska modets dagfjärilsordning.

Denna samhällskritiska kvinnoskildring från 1984 kan betecknas som ett symptom därpå och därför som en representativ skildring för *Letnany*.

"Mitt råd är: Låt henne vara. Samhället har torkat av sina fötter på henne som på en trasa, alla män som kunnat det har missbrukat henne, hon har bara klarat sig genom att ständigt byta identitet och aldrig ha fast bostad, och ju mer vi försöker nå henne och få ett grepp om henne, desto mera konsekvent slinker hon undan. Hennes enda försvar mot sina förföljare är att jävlas med dem på ett sätt som fullständigt måste övergå deras förstånd och som kan leda till döden. Låt henne komma undan och förbli ett gäckande dåligt samvete för hela samhället och alla män. Det ser jag som den enda rättvisa vi i någon mån kan ge henne." – Bruno.

Copyright © Christian Lanciai 1984

Självutplåning

– en kvinnas hemlighet.

1.

Jag är inte någon misantrop. Jag älskar alla människor men jag kan inte med dem. Jag vill dem allt gott men kan inte tåla dem. Jag finner dem enfaldiga, ytliga, okunniga, vulgära och lättsinniga, och sådant tål jag inte.

Därför älskar jag ensamheten. Jag har alltid älskat den och alltid sökt den, men ödet har aldrig velat unna mig den. Jag bor som de flesta andra i en cell i ett bisamhälle var jag måste trängas och aldrig får vara i fred för dumma ytliga enfaldiga obildade grannar, som ju i vår tid är särskilt välsignade med historiens yppersta medel att terrorisera enstöringar och utbölingar med: stereorockmusiken, denna hjärntvättstidevarvets yppersta och subtilaste psykiska tortyr, som alla vanliga nollor är immuna mot och som endast de få utvalda lider så utsägligt av...

Jag är aldrig ensam. Den socialistiska människan är aldrig ensam, ty han har alltid grannar över sig, under sig, framför sig, bakom sig och bredvid sig som aldrig lämnar honom i fred i det höghus som han bor i. Jag brukar flytta en gång i året i en fåfång jakt efter en bostad var jag äntligen någon gång kan få vara ensam, men sådana bostäder finns inte i det socialistiska samhället...

Man säger att jag är självupptagen, och ofta kritiseras jag för det. Men min åkomma är inte självupptagenhet. Min åkomma är att jag genomskådar allt och leds vid det. Jag leds vid allt vad kollektivism och socialism heter, ty hela världssocialismen är ingenting annat än bara ytlighet, okunnighet och godtycke som enbart inriktar sig på att göra livet surt för envar som vill gå sina egna vägar. Min åkomma är att jag alltid har sanningen framför ögonen, och den som går efter sanningen går aldrig samma väg som alla andra, vilket världsligheten aldrig kommer att fatta.

Som bevis på att jag verkligen inte är egocentrisk så tänker jag nu inte säga någonting mer om mig själv. Utan vad jag vill göra hädanefter är att berätta historien om en helt annan människa. Och den människan var en kvinna. Och den kvinnan var inte vilken kvinna som helst. Hon var den enda kvinna som jag aldrig kände mig ensam tillsammans med. Alla de andra kvinnorna i mitt liv, som hon som valde ett liv i Tyskland, den övergivna rumänskan med ett barn som jag en gång kunde välsigna med en lägenhet, hon som älskade alla och vem som helst bara hon slapp älska mig, hon som blev havande med en förbrytare som nästan tog livet av henne, de andra ensamstående mödrarna och de andra snorkiga blinda lättsinniga osjälvkritiska besinningslösa slyorna, fick mig alltid att känna mig mera ensam i deras sällskap än jag verkligen var, medan *hon* endast gjorde skäl för det underbara tilltalsordet Du. Hon var verkligen någon i motsats till alla de andra, och ändå var även hon bara en kvinna.

Ni tycker förstås att jag slösar ord på sådant som ni måste vara likgiltiga för: mina egna personliga känslor, och ni kräver väl att få höra historien genast så att ni sedan har den avklarad. Nåväl, jag skall berätta den egendomliga historien. Men kom inte

sedan och anklaga mig för att ha ställt till med obehag för er. Ingen tvingar er att läsa hennes berättelse.

2.

Det var en vårdag för flera år sedan som det började. Jag brukade då regelbundet besöka goda vänner ute i skärgården för att förnya mitt syreförråd: Göteborgs stadsluft var ju Sveriges sämsta. Det märkte man om inte förr när man bytte ut den mot skärgårdens havsluft: alltid när jag for ut övermannades jag av aptit och sömnsjuka, som om både maten och sömnen i staden var lika förgiftade av avgaserna som luften.

Där ute brukade jag alltid gå på en promenad ut till de vidsträckta ljunghedarna ute vid havet. Där fanns ett stort naturskyddsområde var öfolket lät sina får gå och beta, och där var naturen nästan helt jungfrulig och obesudlad i ursprunglig storslagenhet. Jag brukade alltid gå där och njuta av de stora viddernas frihet, den friska blåsten från havet, västkustklippornas vildhet samt bristen på människor. Där var jag alltid ensam och fri med naturen, havet och Gud.

Plötsligt när jag gick där på sandstigen stelnade jag till. Mitt på stigen låg det en tjock huggorm väsende i försvarsställning och spelande med tungan. Håret reste sig på mitt huvud. Jag hade aldrig förr sett en huggorm där ute. Och denna var stor och fet och kanske havande. Jag ryste och frös plötsligt. Förgäves spanade jag efter någon sten i närheten att jaga bort ormen med, men alla stenar var där obefintliga. Ej heller fanns det någon lämplig träpinne eller något enda konkret föremål som kunde tjäna till försvar. Jag stod där paralyserad av ormens äckliga skräckvibrationer och nästan frossade i dess vedervärdighet. Så äntligen började den röra på sig och lämna stigen. Jag tråkade tydligen ut den. Den larvade sig iväg, men jag stod kvar. Jag hade fått en chock och avvaktade att min hjärklappning skulle upphöra, ty jag hade i full fart gått nästan rakt på ormen barfota, och det fanns ingen annan människa inom den närmaste kilometern, trodde jag.

Ormen krälade iväg, och jag följde den fortfarande lika förlamad med blicken och såg den försvinna in i ett stenrös.

Jag hade aldrig observerat detta stenrös förut, och ändå låg det bara där två meter från stigen. Av någon anledning hade där tusentals små och stora stenar anhopats som i något bestämt syfte. Men det kunde inte vara något råmärke.

Och så stod hon där. Vinden blåste i hennes mörka hår. Hon tittade gäckande leende på mig. "Är ni rädd för ormar?" frågade hon.

"Vem är ni?" stammade jag helt bortkommen. Hon stod där fyra meter ifrån mig på andra sidan stigen med ryggen mot en klippa och hade säkert varit där länge, och jag hade inte sett henne.

"Vem är ni själv?" frågade hon lika muntert gäckande.

"Jag kommer från stan men kommer regelbundet hit ut till ön. Men jag har aldrig sett er här förr."

"Jag har aldrig sett er förr heller. Ni verkar fullkomligt skräckslagen." Hon var oförskämt glad.

"Skulle ni inte bli rädd om ni gick nästan rakt på en orm barfota?"

"Är ni säker på att det var en huggorm?"
Plötsligt blev jag osäker. Hon fick mig att tvivla på mina egna sinnen. Jag hade tyckt att det var en huggorm och tagit för givet att det var det.
"Har ni sett ormar här tidigare?"
"Jag har god hand med ormar. Jag är van vid dem."
"Jaså. Umgås ni med dem?"
"Jag drar ut tänderna på dem."
"Jaså."
Jag förstod inte vad hon menade. Drev hon med mig?
"Driver ni med mig?"
"Inte alls," sade hon lika glad, "men ni ser så handfallen ut. Håller ormen er fortfarande i schack?"
"Nej, den är borta."
"Så rör på er då."
Hon hade rätt. Jag hade ännu inte flyttat en fot. Jag slappnade äntligen av.
"Bor ni här på ön?" frågade jag.
"Delvis."
"Ni svarar undvikande på mina frågor."
"Ni frågar som en polis."
"Jag är polis."
"Är ni det?"
"Ja, fast civil."
"Så ni haffar inte brottslingar då?"
"Inte direkt."
"Nu är det ni som svarar undvikande."
"Jag säger bara sanningen."
"Akta er för sanningen. Ingenting leder säkrare till bekymmer."
"Ni har rätt, men jag slipper aldrig sanningen."
"Då *vill* ni aldrig slippa den."
"Kanske det."
"Är ni gift?"
"Nej."
"Ni ser ut som om ni hade varit gift."
"Det kanske jag har också."
"Går ni ofta här ute och driver?"
"Alltid när jag är här på ön, och det är åtminstone en gång i månaden."
"Konstigt att jag inte har sett er förut."
"Så ni bor här?"
"Liksom ni vistas jag här regelbundet."
"Söker ni också ensamheten?"
"Nej, jag söker motsatsen. Kom nu, Rufus!" ropade hon plötsligt.
"Vem är Rufus?"
"Min hund."
"Så ni går hit med hunden?"
"Ibland."

Fram störtade plötsligt en stor grann mycket mörk schäfer. Jag hade aldrig sett en så mörk schäfer förut. Den kom som från ingenstans framskuttande bakom några klippor.

"Är det en äkta schäfer?"

"Inte riktigt, men det är den bästa schäfer jag vet." De var verkligen goda vänner; hunden älskade verkligen sin matmor, och hon kunde umgås med den på rätt sätt.

"Ja, ursäkta," sade hon, "men vi måste gå nu. Det var kul att träffa er."

Jag försökte returnera komplimangen, men hon var redan borta. Tillsammans såg jag henne springa iväg lekande med hunden och försvinna. Hon var borta.

"Vad var det för en tös?" kunde jag inte upphöra med att undra.

Hemma i byn frågade jag genast mina vänner vem flickan kunde vara. På min beskrivning kom omsider Thomas Elving, en trögtänkt och släpigt talande stofil som dock alltid tänkte obönhörligt logiskt och klart:

"Du måste ha träffat Sonja."

"Sonja?"

"Ja, hon heter Sonja Heed. Hon kommer hit ibland och bor hos Byhoran i Missionshuset."

"Byhoran i Missionshuset?"

"Ja, det är öns största enstöring och universalgeni, en idealist och uppfinnarfantast som bebor ett före detta missionshus. Han kallas för Byhoran efter en kontrovers med den kände skådespelaren Adolf Bergwall, vars fästmö han hade tagit. Det var Adolf som för alltid gav honom namnet Byhoran."

"Är det en fruntimmerskarl?"

"Om!"

"Och hon?"

"Han har dåligt rykte för att förbruka sina medmänniskor, då mest sina älskarinnor, och hon har dåligt rykte för att förbruka sina män. Så de passar bra ihop men är bara goda vänner: hon kommer alltid hit när han är borta men lånar då hans missionshus."

"Vilket utsökt förhållande!"

"Det är inget förhållande. Hon har vad jag vet aldrig mer något förhållande med någon men älskar däremot sin hund."

"Har hon då haft något olyckligt förhållande? Har hon barn?"

"Hon har nog inga barn, men ingen vet. Alla viskar om henne men ingen vet. Det går egendomliga historier om henne."

"Som till exempel?"

"Den där graven ute vid havet, du vet?"

"Vilken grav?"

"När man går ut mot havet längs med stigen passerar man på vänster hand en grav. Där finns inget kors men väl många stenar."

Jag mindes stenröset.

"Vem vilar där?"

"Ingen vet. Efter en vinterstorm hittade man där ett ihjälfruset lik som ingen kändes vid. Han fick ligga där han låg och begravdes som en vanlig främmande skeppsbruten på ålderdomligt sedvanligt vis med att liket betäcktes med stenar."

"Så man vet inte vem det var?"

"Man misstänkte att hon ensam kände honom, men hon sade ingenting, vilket gjorde henne ännu mera misstänkt. Hon var den enda som reagerade inför liket."

"Grät hon?"

"Hon blev upprörd."

"Var det länge sedan?"

"Sju år sen."

"Hur gammal är hunden?"

"Sju år."

"Har hon haft den i sju år?"

"Ja, sedan den var valp. Ingen vet hur hon fick den."

"Ursäkta att jag frågar, men i sådana här historier är varje detalj av intresse."

Jag hade redan fångslats av berättelsen som gjorde henne ännu mera gåtfull för mig.

"Kan man hälsa på henne i Missionshuset?"

"Du kan ju försöka. Men akta dig för Byhoran."

Jag gick till det förutvarande så kallade Missionshuset redan samma dag, men ingen var hemma.

Av andra fick jag höra att Sonja Heed hade setts lämna ön med sin hund.

Men alla som jag frågade som visste något om henne visste egentligen lika litet som min flegmatiske vän Thomas Elving. Ingen visste var hon egentligen kom ifrån, ingen visste något om hennes familj, ingen visste var hon funnit sin hund, ingen visste ens hur gammal hon var, men en sak var alla säkra på: att hon ensam visste vem den begravne främlingen var under stenröset ute vid havet. Och den enda anledningen till att alla visste det var att hon så envist hade vägrat avslöja det. Och ändå hade alla som varit med vid likets påträffande sett henne ensam fälla en tår som över en kär vän.

Jag tänkte på henne hela kvällen och kvarhöll framför mig bilden av hennes svarta i blåsten gående hår, hennes nästan slaviskt svarta gnistrande diamantögon, hennes sneda oerhört charmerande leende och hennes för övrigt egentligen ganska härjade ansikte.

Och jag visste att jag skulle möta henne igen.

3.

Jag är inte någon detektiv och har aldrig ens försökt vara det. Min plats är bakom pappershögar, som det gäller att metodiskt flytta från ett ställe till ett annat och ögna igenom på vägen i fall det är något av intresse vilket det aldrig är, och inte bakom något förstoringsglas, eller nervöst skuggande någon suspekt oskyldig individ. I början var jag vakthavande poliskonstapel och fick ofta gripa in och ta i tu med folk varvid jag alltför ofta blev sönderbråkad och lät alltför många alltför skyldiga busar smita, varför jag förflyttades: mina överordnade upptäckte att jag egentligen var rädd för folk, och det får inte en tjänstgörande poliskonstapel vara. Så jag befriades från den konkreta friktionen med rättvisan och sattes i stället bakom pappershögar, och där satt jag ännu efter mitt första möte med Sonja som en ofarlig byråkrat som

varken kunde göra skada eller nytta. Ibland fick jag svara i telefon, men för övrigt var jag som polis fullkomligt ofarlig.

Men fallet Sonja lockade mig ut på farliga stigar. Jag kunde inte låta bli att forska litet i hennes historia, och eftersom hon inte fanns i polisens register frestades jag till att gå utanför mina befogenheter och börja snoka på egen hand. Det var inte lätt, men jag kunde inte låta bli.

De hypermoderna dataregistren, som skall kunna avslöja allt väsentligt om varje medlem i vårt samhälle, hade inga upplysningar om henne. De berättade endast att hon var svensk medborgare och hade svenskt pass. Hennes födelsenummer avslöjade endast att hon var yngre än hon såg ut. Och så är det med alla datauppgifter: hur noggranna de än är kan de aldrig ge en levande bild av en människa. Det väsentliga med varje människa kan endast den människan själv avslöja.

Hennes adress var okänd, hennes postadress var poste restante. Mer fick jag inte veta om henne, och alla mina forskningar medförde endast det resultatet att jag visste mindre och var mera nyfiken än någonsin. Ty det är inte alla som så helt lyckas göra sig otillgängliga för staten.

Av en händelse satt jag en kväll och drack kaffe hos en gammal vän. Det var den ampra fröken Stagnertz, en rikt begåvad och djupt bildad intellektualist med lika många språk på sin tunga som yrken i det förflutna. Utan någon egentlig avsikt berättade jag för henne om mitt besynnerliga sammanträffande med den gäckande Sonja Heed.

"Jag känner henne," sade fröken Stagnertz och slog mig med häpnad.

"Känner ni henne? Ingen i denna stad vet vem hon är och allra minst någon myndighet, och så känner *ni* henne?"

"Ja. Hon var god vän med Stefan Schein."

"Stefan Schein – vem är det?"

"En lysande ung pianist. Han var verkligen begåvad och komponerade även själv musik i Chopins och Liszts stil. Men han dog."

"Dog han?"

"Ja, han dog."

Jag teg och väntade på mera.

"Han var mycket ung, och han sällskapade flitigt med Sonja. Men så begick han självmord."

"Självmord? Varför det?"

"Det är det ingen som vet. Somliga påstår att det var för att myndigheterna trakasserade honom – de skönstaxerade honom av misstag, och när han bevisade sin oskuld blev han ett offer för kronofogden ändå – den svenska rättvisan är socialistisk, och han var ingen socialist, så de passade inte bra ihop hur oskyldig han än var. Andra påstår att det var för Sonjas skull han tog livet av sig."

"Vad skulle ha motiverat honom till det?"

"Jag vet inte. Du har bara sett Sonja en gång och är ändå redan så fixerad vid henne. Var det något med henne?"

"Det bör väl du veta som känner henne."

"Jag har bara träffat henne några gånger."

"Vad vet du mera om henne?"

"Har du blivit kär i henne?"

"Hur skall jag kunna veta det?"

"Akta dig. Hon är inte den man blir kär i ostraffat. Ingen har någonsin lyckats älska henne."

"Så hon är då '*fatale*'?"

"Det är ingenting att skämta om. Hon är inte att leka med. Det är allt. Det är något med henne..."

"Ja, vad är det med henne?"

"Jag vet inte hur jag skulle kunna förklara det, men på något sätt är hon olycksbådande. Hon har vad jag vet inga nära vänner, varken manliga eller kvinnliga..."

"Hon bor ibland hos Byhoran i Missionshuset på Öckerö."

"Jag vet, men de träffas aldrig. Ett vet jag, och det är, att den som en gång träffat henne slipper och glömmer henne aldrig."

"Är hon så demonisk?"

"Kalla det vad du vill. För mig går det inte att konkretisera. Ond är hon inte, men hon för inget gott med sig. Övernaturlig är hon inte, men hon går inte att få något grepp om. Hon lurar alla. Det är klokast att man lämnar henne i fred."

"Hur dog Stefan Schein?"

"Han hängde sig."

"Så gräsligt! Nå, mig har ingen lurat hittills, och jag är inte heller den som går och hänger mig. Men en ovanlig flicka var hon, och det ovanligaste med henne är att hon är så helt anonym för systemet."

"Vilket system?"

"Storebror ser henne inte. Hon är en av de få som lyckats undvika hans blick."

"Jag förstår."

"Om du vet att hon ibland bor hos Byhoran i Missionshuset så kanske du också vet något om den okända graven på vägen ut mot havet på Öckerö?"

"Vad är det för en grav?"

"Den är sju år gammal, och ingen vet vem som vilar i den. Det var ett lik som hittades på stranden efter en vinterstorm."

"Var det sju år sedan?"

"Ja."

"För sju år sedan var Sonja gift. Kan det ha varit hennes man?"

"Vad hette hon som gift?"

"Jag vet inte, ty hon återtog sedan sitt flicknamn. Men gift var hon. Såg du någon vigselring?"

Det hade jag glömt att titta efter. Jag var ju inte precis någon Sherlock Holmes.

"Du får mig att längta efter att få se henne igen."

"Glöm inte min varning."

"Vadå?"

"Hon kommer ingenting gott åstad."

"Vem gör det?"

"Du ibland."

"När då?"

"Som när du eskorterar gamla tanter till Smyrnas kaffeservering om söndagar."

Jag rodnade. Hon skrattade. Jag hade alltid varit ett offer för gamla tanter, och hon visste det och drev grymt med mig för den sakens skull då och då.

"Skulle du kunna vägra gamla tanter någonting?"

"Den käring som bad mig uppoffra mig för henne gratis skulle jag be dra åt helvete."

Sådan var hon, den ampra fröken Stagnertz. Hon svor som en karl, rökte som en turk, drack som kapten Grogg och var frispråkig som Albert Engström och Sven Stolpe tillsammans. Det var inte en kvinna som teg i församlingen. Men en god vän var hon och en av mina äldsta.

"Så du tror att Sonja skulle kunna utgöra en fara även för mig?"

"Jag tror ingenting och vet ingenting, men jag misstänker mycket."

"Som vad?"

"Allt och ingenting gott."

"Det var mycket det."

Hennes insinuationer om en annan kvinna förvånade mig. Annars brukar kvinnor hålla ihop som i ett slutet religiöst sällskap och aldrig skvallra på varandra och allra minst säga någonting nedsättande om varandra inför någon man. Jag insåg att jag måste träffa fröken Heed igen.

När jag nästa gång for ut till Öckerö besökte jag på nytt den storslagna natursköna västra udden med dess väldiga fridfulla sandstrandslagun, men denna gång fann jag ingen Sonja där ute och inte ens någon orm utan endast andra får som jag.

På vägen tillbaka besökte jag dock Missionshuset och knackade för kuriositetens skull på. Dörren öppnades nästan genast. En vacker ung man visade sig med judisk örnäsa och genomträngande gråblå romantiska ögon.

"Är det ni som är Byhoran?" frågade jag utan att tänka på vad jag sade.

"Jag heter Kurt," sade han kort.

"Ursäkta mig."

"Vad vill ni?"

"Jag söker fröken Sonja Heed."

"Hon är inte här."

"När kommer hon hem?"

"Hon bor inte här."

"Men hon kommer väl hit ibland?"

"Det vet inte jag."

"Jag trodde ni visste."

"Var det något mera?"

"Förlåt mig, men eftersom *hon* inte är här, – kunde jag få tala med er i stället?"

"Om vad då?"

"Om henne."

"Varför det?"

"Jag känner henne inte."

"Gör jag det då?"

"Åtminstone bättre än jag."

"Nå, kom in då, men fatta er kort."

Jag hade inte väntat mig så mycket. Jag steg in och funderade på hur jag skulle lägga upp min strategi.

När vi hade satt oss började jag: "Jag träffade henne när jag var här på ön senast för en vecka sedan. Jag gick på en promenad ut till den fridlysta Smithska udden och upptäckte där

en grav. Det var då jag såg henne."

Han teg och väntade på mera.

"Vet ni något om den där graven?"

"Ingen vet vem främlingen var som hittades där."

"Någon i staden sade mig att det kunde ha varit Sonjas man."

"Vad har ni för intresse av saken?"

"När jag stöter på något överkligt eller mystiskt vill jag automatiskt alltid veta vad som ligger bakom."

"Är ni medveten om att ni går och snokar?"

"Får man inte göra det då för sin egen nyfikenhets skull om man ändå inte skadar någon därmed?"

"Ni vet inte hur mycket skada ni skulle kunna vålla."

"Nu gör ni mig nyfiken."

"Det var inte meningen. Det är nog bäst att ni går nu."

"Finns det ingen annan i huset?"

"Vem skulle det vara?"

"Jag känner tydligt en annan människodoft här än er egen."

"Då är det väl ni själv som luktar."

"Nej, själv luktar jag värre än ni, men denna andra doft är bättre än er."

Han reste sig och ämnade nu utan tvekan köra ut mig.

"Ni måste gå nu."

"Är ni säker på att fröken Sonja Heed inte är här?"

"Vad budskap kan jag meddela henne om hon skulle dyka upp?"

"Ni kan hälsa från polisen."

"Är ni från polisen?"

"Nej, men hon vet att jag är polis. Jag sade det till henne när vi träffades."

"Nåväl, jag ska hälsa henne det om hon dyker upp, vilket hon säkert inte gör."

"Var bor hon?"

"Hur skulle jag kunna veta det?"

"Ni känner henne sedan gammalt."

"Jag känner henne mindre än ni gör."

Hans blick blev plötsligt en annan. Jag vet inte vad det var, men det var som om han ett ögonblick förlorade sig i en annan inre värld.

"Nåväl, jag skall inte uppehålla er längre."

Jag hörde alldeles tydligt några andra steg uppe i andra våningen när jag tog på mig i tamburen, men jag gjorde ingen min av att ha märkt dem.

När jag var utomhus gick jag framåt mot skogen utan att se mig om och försvann in bland träden, var stigen gick ner till byn. Men när jag visste att jag var utom synhåll smög jag mig tillbaka några steg och kikade fram mellan två trädgrenar mot

det gamla Missionshuset. Och där såg jag alldeles tydligt i det närmaste fönstret ett kvinnligt ansikte som tittade åt mitt håll utan att se mig. Det var Sonja Heeds ansikte. Jag fick se det i tre sekunder. Så försvann det.

4.

Det var en absolut tillfällighet som gjorde att en tjugoårig gammal kontakt med en före detta klasskamrat återanknöts. Jag sökte en adress uppe i Masthugget och hamnade i ett virrvarr av gårdslybrynter och trappuppgångar från A till Q var det var ett nålletande i alltför många höstackar att söka en enskild medborgares bostad. Därför tvingades jag att ge upp och knackade på i några lägenheter för att fråga mig fram. Den första som var hemma av dem jag knackade på hos (– jag hade inte ens sett namnet på brevlådan,) kände jag genast igen som en gammal klasskamrat som jag inte hade sett på fem år.

Han blev lika häpen som jag. "Tyvärr är jag hemma enbart på grund av att jag är sjuk. Jag har 39 graders feber och kan därför inte be dig komma in," beklagade han, men hur det nu var blev vi stående där i dörren och pratade så länge att han till slut insisterade på att jag skulle komma in.

Han bjöd mig på lunch bestående av blodpudding med lingonsylt och som om det inte var tillräckligt sedan dessutom även på te och rostat bröd med honung. Hans yngste son var också sjuk och hemma men hur pigg som helst och rände omkring som ett jehu på sina nyligen i nyttig användning trädde barnsben.

Vi hade alltför mycket att prata om. Jag glömde helt bort mitt egentliga ärende i Masthugget. Han hade inte bött där särskilt länge och ännu inte meddelat någon sin nya adress varför hans häpnad över att se mig verkligen var stor och blev ännu större när han hörde vilken slump som fört mig till hans dörr.

Vi frossade i gamla barndomsminnen, han plockade fram gamla klasskort, och jag blev på nytt lika förälskad i min vackraste klasskamrat Agneta som jag hade varit då för 20 år sedan. Vi skrattade åt våra gamla lärare och gick igenom varje enskild ömsesidig klasskamrat och frågade oss var den vännen var idag ofta utan att ha en aning. Han visade även några klasskort från sina senare klasser i gymnasiet, våra vägar hade skiljts då han valt humanistisk och jag samhällsvetenskaplig linje, och jag studerade dessa senare klasskort som jag inte längre var med på mest för hans skull. Men inför ett ansikte på det andra av dessa gymnasiekort stelnade min blick. Jag blev tyst med blicken fäst på det ansiktet, och han lade märke till att jag hade paralyserats.

"Vem är det du inte känner igen?" frågade han.

"Vem är den där flickan?"

"Hon som är så mörk?"

"Ja."

"Ja, vad hette hon nu igen? Hon förekom bara ett år i min klass. Jo, hon hette Sonja. Sonja Heed hette hon."

"Det var det jag fruktade."

"Varför det?"

"Jag har träffat denna flicka helt nyligen."

"Jaså. Är hon sig lik?"

"Hon är sig fullkomligt lik. Hon har knappast förändrats alls på femton år. Hennes ansikte är idag bara en aning härjat. Här på ditt klasskort är hon ännu inte en person på vilken man kan se att hon har lidit."

"Kan man göra det idag?"

Jag svarade inte utan fortfor att betrakta det unga strålande friska anletet som tittade fram med en spjuverblick under samma rika mörka hår som jag inte kunnat glömma. Det var som om hon inte trodde att fotografen skulle kunna fånga henne. Men han hade fångat just hennes tanke att försöka gäckta kameran.

"Var du klasskamrat med henne i bara ett år?"

"Ja. Men det året var mycket speciellt."

"Varför det?"

"För hennes skull."

"Vad var det med henne?"

"Det undrar jag ännu idag. Hon var nummer ett i klassen. Hon var den absolut trevligaste av alla mina klasskamrater, och jag var inte den enda som var troget kär i henne. Hon var alltid glad och spirituellt, och när hon någon gång var borta saknade alla henne. Hon hade den starkaste dragningskraft som jag har upplevat hos någon kvinna någonsin." Han tystnade.

"Varför försvann hon?"

"Hon avbröt självant sin skolgång och slog oss alla med häpnad därmed. Vi tyckte alla att det var dumt särskilt som vi aldrig fick veta motivet, men hon var obeveklig. Hon slutade till sommaren och fortsatte vad jag vet aldrig i något riktigt gymnasium."

"Varför slutade hon? Kunde inte lärarna förmå henne till att fortsätta?"

"Lärarna kunde det minst av allt. Hon slutade, och vi saknade henne alla. Jag var kanske den enda som försökte hålla kontakt med henne efter att hon slutat, och jag var vid två tillfällen hemma hos henne. Hon hade en fantastisk familj."

"Berätta. Jag är mycket intresserad."

"Hon hade fyra syskon, två bröder och två systrar."

Den berättelse som jag nu i sanningens namn måste citera ordagrant som min gamle klasskamrat Bruno berättade för mig om Sonja Heeds familj är av mycket känslig natur. Polisen eller snarare den etablerade rättvisan har haft mycket att göra med den sällsamma rörelsen i alla civiliserade länder, det är bevisat att rörelsens ledare skriftligen uppmanat sina organisationer till skattesmitning och att han med sin världsomspännande rörelse definitivt eftersträvar världsherravälde, och att denna rörelse periodvis bevisligen inte har skytt några medel. Därmed är den inte alls värre än andra liknande rörelser från samma land såsom mormonerna, Ku Klux Klan och Livets Bord som alla i sin begynnelse haft samma totala fanatism att uppvisa. Jag har åtskilliga gånger varnats för att i skrift nämna denna rörelsens namn, men jag fruktar inga eventuella repressalieåtgärder från deras sida då ändå ingenting kan tysta sanningen.

"Just det året hade alla hennes syskon involverats i det då högaktuella fenomenet Gnothology, och även hennes mor höll på att ge sig in i den rörelsen. Hennes far ensam var nykter och förtvivlad över familjemajoritetens dårskap, hela hans familj var i upplösningstillstånd, och det förekom fruktansvärda spänningar mellan honom

och de andra. I mitten befann sig Sonja, och hon kunde naturligtvis varken undgå att påverkas av syskonens fanatism eller av faderns negativism. Resultatet var den kris som medförde hennes beslut att avbryta skolgången. Hon ville gå till botten med vad rörelsen egentligen var för något och ta reda på om den var sann eller ej, och bakom sig hade hon syskonen och modern. Fadern var ytterst negativ men maktlös. Det var anledningen till att hon berövade sig själv alla akademiska utbildningsmöjligheter."

"Gick hon till botten med saken?"

"Ja, efter två år var hon till sin egen ohyggliga förfäran bortom allt tvivel övertygad om rörelsens fullkomliga fåfänga, och hon insåg att hennes egen mor och alla hennes fyra syskon endast var i färd med att bedra sig själva. Hon sade själv till mig att rörelsen endast var en vansinnig vetenskapsmans på lösan sand uppbyggda korthus med religiösa Potemkinkulisser utsmyckade med science fiction-fantasterier, ungefär som ett 1700-tals ordenssällskap, som aldrig kunde överleva hans död, och att rörelsens enda goda sida var att den faktiskt kurerade narkomaner från deras laster men i stället gjorde dem till gnothologister, en ännu dyrare last som gjorde sina offer ännu mer beroende, om än inte lika fysiskt destruktivt. Hon var övertygad om att gnothologin till vissa vetenskapliga delar fungerade perfekt men kritiserade starkt att dessa särskilda hållbara terapier endast användes till självändamål: att göra folk till gnothologister och ekonomiskt bygga upp den gnothologiska världsorganisationen och sålunda jämna vägen för dess åtrådda världsherravälde. Hon menade att dess organisation var utpräglad egoistisk och därför omänsklig : altruism och oegennyttia förekom där lika dåligt som i den övriga världen. Den religiösa firman fungerade i praktiken som så att den krävde allt av sina proselyter utan att ge någonting annat än drömmar tillbaka. Den var särskilt mån om att värva så duktiga människor som möjligt, så att utnyttjandemarginalen och -potentialen skulle vara så bred som möjligt.

'Varför lämnar du den inte då, om den är så bedräglig?' frågade jag henne, och hon svarade:

'Det är just vad jag ämnar göra.'

Och hon gjorde det. Men hennes familj tvingade henne tillbaka. Hennes två bröder förde henne med våld till deras högkvarter i Göteborg. Hon hade varnat dem och sagt att hon skulle kunna begå självmord. De hade svarat, att hon, om hon begick självmord, skulle göra det värsta som kunde göras, inte mot dem, utan mot Gnothology. Hon fick den klara uppfattningen, att de struntade i om hon begick självmord eller inte, men för deras firmas skull fick hon inte göra det, emedan det skulle vara dålig reklam för den. Vad skulle hon göra? Hon var ju bara en kvinna och ung dessutom. Men när de med våld hade fört henne tillbaka till kyrkan bakbunden och munkavlad, och där ville tvinga henne att gå igenom deras korrektionsavdelning, som var en ren hjärntvåttsprocedur, störtade hon till ett fönster och hoppade ut. Hon föll tre våningar och ramlade på en bil, vars tak tog emot henne och fullkomligt ramponerades. Det gick lyckligtvis på bilägarens försäkring, och själv bröt hon bara en arm. Det stod om saken i tidningarna. Man såg till att hon hölls på avstånd från sin familj, endast hennes far fick besöka henne på sjukhuset, och han lär ha gjort det under svår kamp med sin egen gråtfärdighet. Han sade bland annat till henne: 'Du anar inte vilket helvete jag har där hemma.' Hon berättade det för mig på sjukhuset. Han led av kroniskt högt blodtryck, som börjat

under familjens religiösa kris och som ständigt steg, och innan hon kom ut fick han hjärtslag och dog. Hennes mor tog hand om alla hans pengar och såg till att ingen annan fick någonting. Modern och syskonen använde sedan upp vartenda öre till det gnothologiska äventyret och dess ruinerande fåfånga. Därmed hade hela hennes familj berövats henne, genom att fadern dött och de övriga spolat sig själva ut i bankruttkloaken och gjort sig livegna hos ett amerikanskt religiöst slaveri, och den familjen var inte den enda som råkat ut för sådant. I samband med den rörelsen och andra liknande var sådant vanligt i Amerika, där så många familjer gått åt pipan och så många ruinerats, att vissa reaktionära rörelser uppstått, som betraktade alla medel som tillåtna när det gällde att bekämpa rörelser som gnothology-organisationen. Liksom gnothologerna hjärntvättade sina proselytoffer till lojalitet och livegenskap på livstid med arbetskontrakt på en miljon år, så deprogrammerade dessa avvänjningsföreningar sina hjärntvättade barn med ett slags antihjärntvättssystem. När det gällde skräckskildringar av den gnothologiska verkligheten i fråga om familjetragedier var alla överdrifter tillåtna, då inte ens sådana kunde ge en klar bild av hela sanningen. Även de vildast tilltagna överdrifter förblev endast underdrifter, enligt deprogrammerarna."

Det var hennes historia. Hon hade sedan inte haft någon familj mer. Hon hade tidvis gått i Vuxengymnasiet och ibland haft någon tillfällig anskrämlig bostad, ibland hade hon haft något oregelbundet temporärt ovärdigt arbete bara för att överleva, men vanligen hade hon bott hos goda vänner, ibland bättre och ibland sämre, ibland hade hon haft tur och ibland hade hon utnyttjats. Så hade hon nu levt i femton år.

"Träffar du henne fortfarande?" frågade jag.

"Nej. Det har ofta gått flera år utan att jag sett henne. Jag vet till exempel inte var hon är idag. Någon sade mig att hon en gång fick missfall, men det vet jag ingenting om."

"Jag träffade henne som sagt ute i skärgården."

"Ja, du nämnde det. Det är synd på en sådan begåvning. Du anar inte hur briljant hon var. Som barn hade hon samlat på Illustrerade Klassiker, och hon kunde varenda en av dem utantill från nummer 1 till 165 och kan dem väl ännu idag. Hon var fenomenal på att memorera. Hon kunde ha blivit en underbar skådespelerska. Hon glömmer aldrig någonting. Det är kanske därför hon är så gåtfull: för att hon vet så mycket. Hon hade kunnat få ett enastående jobb till exempel i FN om hon hade fortsatt sina humanistiska studier."

"Det var något lurigt med henne ute på Öckerö. Hon bodde där hos något original som kallades för 'Byhoran'. Han sade att hon inte fanns där och att han aldrig såg henne, och ändå hörde jag hennes steg ovanför oss och såg jag sedan hennes ansikte i ett fönster."

"Kanske hon är illa ute. Kanske han är en av dem som utnyttjar henne."

"Det är tyvärr inte omöjligt."

"Vad jag gärna skulle vilja göra något för den tösen!"

"Jag skulle gärna hjälpa dig."

"Vad kan vi göra?"

"Ingenting, så länge vi inte vet var hon är. Men får vi upp spåret efter henne kan vi sedan vägra släppa det."

"Jag skulle gärna ställa upp i mån av tid."

"Jag ska meddela dig när jag åter får ett livstecken från henne. Jag skulle själv bra gärna vilja skugga henne bara för att få se hur hon lever, men bara förstås så länge hon inte var medveten om det."

"Är vi två som skuggar henne i stafett skulle chanserna för att hon skulle märka det vara hälften mindre."

"Ja. Låt oss spåra upp henne."

"Och göra allt vad vi kan för henne."

"Jag skulle kunna skaffa henne ett anständigt jobb."

"Hon skulle kunna bo hur länge som helst i vårt gästrum och vara vår ständiga barnvakt, och det skulle jag avlöna henne för."

"Kanske det var hennes lycka att jag stötte ihop med dig."

"Låt oss hoppas det."

"Skulle du säga att det var den där religiösa firman som förstörde hennes liv och möjligheter?"

"Utan tvekan. Hon var ordentligheten själv innan. Hon tänkte aldrig på självmord innan den rörelsen nästan drev henne till det."

"Försökte hon begå det?"

"Jag vet inte. Hon tänkte säkert på det, och det förändrade hennes karaktär från en idealisk flicka till en grubblande tiggerska. Det var det som förstörde henne mer än något annat."

"Hur tror du hon lever?"

"Från hand till mun. Hon hankar sig fram. Hon lever väl ungefär som en hippie, men hon var aldrig någon hippie och kan aldrig bli det. Hon var alltid sig själv och sig själv nog. Hon hade sin egen stil som hon aldrig kunde förlora. Och det är anmärkningsvärt att hon under alla dessa år har överlevt utan jobb, utan medel, utan pengar, utan något annat än tillfälliga kontakter. Hon har säkert utvecklat en oerhörd överlevnadskonst. Hon är inte ens prostituerad så vitt jag vet. Hon är inte den typen."

Dessa ord gladdade mig mest av allt. Vi var upprymda av våra egna idéer och vår optimism, och vårt avsked var mycket hjärtligt. Han såg också då betydligt friskare ut än vad han hade gjort när jag kom. Vårt sammanträffande hade gjort honom gott, och jag hoppades innerligast att det goda även med tiden skulle omfatta en tredje...

5.

Emedan jag var intresserad gav han mig ett intressant material om den religiösa firman som fått vår dam i sina klor eller åtminstone hela hennes familj så att även hennes liv därav blivit förstört. Det var en konfidentiell rapport från ett internationellt sällskap som bekämpade alla världens diktaturer:

"Gnothologysidan på Internet vållade en viss uppståndelse i hela världen då den avslöjade konfidentiellt material från en avancerad gnothologykurs, närmare bestämt kursen Grad 10, ur vilken kurs ett märkligt material avslöjades av avhoppare från Gnothology, som tydligen studerat kursen, tagit avstånd från den och från religionen och på Internet redovisat skälen varför.

Efter en kort tid avlägsnades denna sida på Internet av avhopparna då, enligt dem själva, gnothologister skrämde dem till att avlägsna sagda material. Materialet i fråga synes ha varit menlöst '*science fiction nonsense*'.

Det märkliga är att gnothologister reagerar. Om katoliker som lämnar kyrkan avslöjar intima erfarenheter av djävulsutdrivningar och promiskuitet inom kyrkan, så rycker kyrkan på axlarna åt det och försvarar sig aldrig, utan omfattar snarast den judiska attityden att 'där får vi för våra synders skull'. Men det minsta lilla påpekande mot Gnothologykyrkan väcker genast ramaskrin hos gnothologisterna. De tolererar inte kritik.

Ändå är vi inte direkt kritiska mot Gnothologykyrkan utan lovordar tvärtom alla dess positiva sidor. Den har ett utmärkt rehabiliteringsprogram för narkomaner som fungerar, dess grundare Hubert Leroy kom med utmärkta pionjärinsatser på 40-talet mot psykiatriskt missbruk och inom kriminalvården och kunde ha gått till historien som en stor vetenskapsman och reformator inom psykiatrin, om han inte på 50-talet omvandlat sina kunskaper till en religion och marknadsfört denna för att på ett skamlöst sätt slå mynt av dogmen om människans odödlighet.

Vi menar att Gnothologykyrkans ursparning inträder när den bildas som religion och hemlighetsmakeriet kring dess material inleds. Grundarens ambitioner blir att 'ta över planeten', och på 60-talet instiftar han sin egen privata 'Sjöorganisation' på ständigt rörliga fartyg, där medlemmarna har skrivit på ett kontrakt på tusen miljoner år (1,000,000,000 år.) Massmedia har ofta förvrängt denna uppgift till bara en miljon år, men det är faktiskt en miljard års tjänstgöring kontraktet handlar om. De flesta som går på detta kontrakt är lågavlönade och arbetar för organisationen ofta dygnet runt. Ett av de mest flitigt använda citaten av Hubert Leroy av gnothologisterna är: "Sanningen skall göra dig fri," medan det samtidigt är anmärkningsvärt att gnothologisterna inte tål höra sanningen om sig själva och om Gnothology. Vi undrar också hur mycket Gnothologyreligionen och dess sjöorganisation är Hubert Leroy's skapelse och hur mycket är hans sedermera inburade fru Mary Anne Leroy's. I en gnothologisk publikation om grundaren som utkommit efter hans bortgång citeras han under sin ungdom i Kina (– en parallell till Indiana Jones?) att han där i de västra utkanterna insåg sanningen om mänskligheten, alltså kom på det klara med själavandringen och hur denna som mentalt problem skulle åtgärdas genom gnothologisk teknologi. Hans mentalitet påminner mycket om kinesiska kejsares och om Mao Zedongs, vilka ofta utmärkte sig för att få idéer som de ansåg som en självklarhet att måste vara allmängiltiga. Hubert Leroy tycks från början ha tagit för givet att hans metoder måste fungera på alla människor och inte bara på kriminella och psykiskt sjuka. Detta har friska som utsatts för gnothologisk behandling reagerat emot. Vi omfattar också den ståndpunkten, att om Gnothology kan bota sjuka och kriminella och narkomaner etc. så bör rörelsen ägna sig enbart åt sådana och låta de friska vara i fred och framför allt inte göra friska människor ekonomiskt lidande genom gnothologiska övergrepp. Det finns trots allt människor som inte knarkar, inte blir kriminella och inte är sinnessjuka, och sådana gör enligt vår mening klokast i att hålla sig utanför Gnothology.

Det mest suspekta med Gnothology menar vi dock att är dess hemlighetsmakeri. Allt material i avancerade kurser är konfidentiellt och undfås endast mot höga avgifter, men sådant material har ändå alltid läckt ut ryktesvägen och till och med ut

på Internet. Religionen har aldrig tålt att sådant material har avslöjats, och vad som en gång kommer ut på Internet kan aldrig tas bort även om sidan avlägsnas, för så länge den finns där kan vem som helst föra över den på disketter och hemdatorer. Grundaren har vidare byggt upp ett metodiskt system som omöjliggör kritik mot religionen. Gnothologister är förbjudna att nämna något nedsättande om varandra, allt nedsättande om religionen klassas som 'antiandligt', och personer som gör sig skyldiga till sådant stämplas som 'förtryckare' och exkommuniceras, med den praktiska konsekvensen att gnothologister förbjuds ha någon som helst kontakt med dem. Om de ändå har det blir de själva exkommunicerade. På detta sätt har oräkneliga familjer splittrats av Gnothologykyrkan, som därigenom blivit mycket bra på att skaffa sig oförsonliga fiender.

Vi beklagar att Hubert Leroy aldrig skrev någon självbiografi. Hade han gjort detta hade kanske många frågetecken kunnat rätas ut. Nackdelen med att avlida utan att lämna ett städat skrivbord efter sig är att man efter sin död inte längre kan försvara sig. Därmed får vi nu aldrig veta sanningen om hans två första äktenskap, som synes ha upplösts enär hans hustrur ansåg att han var galen, ett i och för sig högst sedvanligt argument vid skilsmässor. Vad vi vet säkert är att han var slängd i och gjorde lycka som författare av science fiction klass B. Han är ingen stilist, och hans fantasi är grovt stereotyp, nyanslös och okänslig. Ett exempel är romanen "Helvetesmannen", en liten äventyrsroman med ett färgstarkt galleri av äventyrliga personer, samtliga med tvivelaktigt förflutet och dito karaktär, varav hjälten är en flykting från den franska straffkolonin på Djävulsön och skurken är en gruvlig neger. Hela romanen består i stort sett bara av slagsmål och råkurr, eldstrider och mord, våld och nidingsdåd, och till slut kommer även uppgörelser med kulsprutepistoler in i bilden. Knytnävsslagsmål skildras i detalj, och många lik uppstår under händelsernas gång, som kulminerar vid den för geografien okända Tyfonön någonstans mellan Djävulsön och Martinique. Människovärdet är obefintligt – vid ett tillfälle frågar romanens enda kvinnliga person hjälten upprört: "Har ni dödat en människa?" Han har då redan dödat ett antal, och han svarar: "Ni kallar väl inte de där odjuret för människor?" Naturligtvis får denna hjälte henne till sist. Allt vad en författare skriver säger något om författarens mentalitet och beskaffenhet. I jämförelse med detta våldspornografiska dravel, den absoluta motsatsen till Joseph Conrad, är en populärförfattare som äventyrsskildraren Dennis Wheatley många klasser högre upp. Om en författare av sådant ytligt *action*-dravel sedan instiftar en religion är det knappast mer än naturligt att den religionen i så fall blir något som folk höjer på ögonbrynen inför. Mot slutet av hans liv, när hans tredje fru och många av hans närmaste medarbetare satt bakom galler i USA för grova skattebedrägerier, synes han ha återvänt till sitt författarskap av science fiction klass B och framlevt sina sista år isolerad på en avlägsen ranch nära Hollywood, där han först gjort sin lycka som science fiction-fantast. Vår uppfattning är att Hubert Leroy misstag var att efter 1950 börja tro så starkt på sina egna science fiction-fantasier att han uppfattade dem som en allmängiltig verklighet – all vetenskaplig distans gick förlorad.

I ett försök till en biografi över honom utgiven i England skildras hur han begav sig ut på skattletning i Karibiska Havet på sina fartyg. Emedan han var säker på att han varit Kapten Kidd i ett tidigare liv var han även säker på att han mindes exakt var sjörövarskatterna låg begravda. Denna totala självsäkerhet går som en

anmärkningsvärd röd tråd genom hela den mannens liv. Han tog avstånd från regeln att "det är mänskligt att begå misstag", och hela hans livsverk den gnothologiska teknologin och organisationen utesluter "den mänskliga faktorn" som något att ta hänsyn till. Några skatter hittades likväl inte i det Karibiska Havet. Anekdoten kan vara en skröna, gnothologister hävdar detta med bestämdhet; men sådana historier går det om Hubert Leroy. Å andra sidan, om han hade hittat sina skatter i Karibiska Havet hade gnothologisterna kanske i stället hävdats ett sådant faktum som bevis för sin grundares ofelbarhet.

Nyligen drogs många gnothologister inför rätta för svindel, då de övertalat proselyter till att finansiera sina kurser genom banklån. När dessa banklån inte kunde amorteras trots fullbordade Gnothologykurser kom dessa proselyter i förlägenhet, och många blev bittra fiender mot Gnothology på livstid. Detta fick de ansvariga gnothologisterna på huden för av sina överordnade, då detta lett till en allmän skandalisering av hela religionen. Det är antagligt att alla dessa ansvariga och exkommunicerade gnothologister inte fått på huden om banklånarna efter fullbordade Gnothologykurser ändå kunnat återbetala sina lån.

Vi drar följande konklusioner: om kritik tystas ner blir den legitim. Ända sedan 1950 har Gnothologykyrkan vägrat lyssna på kritik. Resultatet är en maffialiknande världsdiktatur som fortsätter slå mynt av dogmen om individens odödlighet. Denna dogm kan aldrig ifrågasättas, då ingen kan bevisa vad som händer efter döden; men att slå mynt av odödlighetens princip är en annan sak.

Vi avslutar: allt vad Gnothologykyrkan säger skulle kunna användas emot den. Från detta är undantaget endast de få vetenskapliga resultat som rörelsen aldrig kan frångämmas det berömliga introducerandet av, främst den fungerande och framgångsrika behandlingen av narkomaner.

På samma sätt kan dock kommunismen, fascismen och nazismen försvaras med att de i början kom med en hel del gott, som dock inte kan gottgöra eller förringa deras skada. En diktatur är alltid en diktatur. Gnothologykyrkan förblir därigenom hopplöst kontroversiell och vansklig.

Vi är alltså bara emot Gnothology som diktatur, inte som applicerad filosofi. Denna distinktion är väsentlig."

6.

När jag följande lördag på nytt besökte mina goda vänner på Öckerö och förnyade mina i den gräsligt förpestade bilstaden fullkomligt uttömda syreförråd med den friska havsbrisen gick jag nästan genast för att avlägga ett besök hos den så kallade Byhoran i Missionshuset.

Han var hemma och tyckte inte om att se mig.

"Ni här igen?" sade han strävt.

"Ursäkta mig, men jag söker fröken Sonja Heed."

"Hon är inte här."

"Är ni säker på det?"

"Varför skulle jag inte vara det?"

"Därför att senast jag var här frågade jag er samma sak, och då *var* hon här."

"Hur vet ni det?"

"Jag hörde hennes steg på vinden och såg hennes ansikte i fönstret." Jag pekade ut för honom vilket fönster.

"Ni ser i syne." Men han lät märkbart osäker.

"Det var i så fall första gången i mitt liv. Kan ni på rak arm förneka att hon var här?"

"Vad vill ni henne?"

"Det är något som inte stämmer med henne. Jag vill förstå hennes fall."

"Kom in då."

Jag blev flat. Han stod inte längre hindrande i vägen utan bad mig stiga in. Plötsligt var det uppenbart att han inte längre ville dölja något för mig, medan han hittills envist önskat dölja allt. Jag steg in.

Denna så kallade Byhora var en vacker ung man. Det var något av det evigt judiska över honom, samtidigt som hela hans typ vittnade om tio seklers vikingagenerationer i ständig kamp med storm och blåst. Det var ett vilt och skönt, friskt och härjat ansikte som nästan liknade hennes.

"Vad vill ni veta?" började han.

"Vem är hon?"

"Det vet ni."

"Bor hon här?"

"Hon får bo här när hon är här, men hon vill inte träffa mig."

"Varför?"

"Därför att jag hör till dem som gjort henne illa." Han såg undergivet och nästan skamset ner mot golvet vid detta svar. "Men vad vill ni henne?"

"Jag vill bara ha reda på vem hon egentligen är. Vad kan ni berätta om henne?"

"Sätt er ner. Jag var också i början fascinerad av henne precis som ni. Det var något oemotståndligt med henne, och alla män känner så, och det är inte Gnothologykyrkans förtjänst, som förstörde hennes liv. Hon attraherar alla. Men få kommer henne nära.

Liksom ni mötte jag henne ute på udden. Det var sent en kväll, och jag hade gått dit för att få vara ensam med Vintergatan och stjärnhimlen, som ju inte syns så bra här i byn var lamporna bländar. Jag fick då vid den stora lagunen se en gestalt stå och böka vid den där främlingsgraven ni vet..."

"Röset vid vägen?"

"Ja. Jag smög mig närmare fram för att titta och såg då att det var en ung kvinna. Hon höll på att lägga en massa stenar på graven, som om hon hade grävt i den och ville dölja det."

"Det var mystiskt."

"Det var mycket mystiskt. Jag spionerade sedan alltid på henne när jag såg henne, och hon var då ganska ofta här ute med sin hund."

"Var det länge sedan?"

"En tre fyra år sedan. En gång kom hon på mig med att följa efter henne, och hon fordrade då en förklaring. Jag kunde bara säga: 'Ni är så vacker.' Jag var fånig i henne. Då accepterade hon mig som en vän och började lita på mig och umgås med mig. Det gick bra tills jag en dag gick för långt..."

"Sedan ville hon aldrig mera se er?"

"Nej. Men jag ville inte släppa henne. Jag erbjöd henne att komma och låna mitt hus när hon ville, och hon accepterade min goda vilja men lovade att bara komma när jag inte var hemma. Och det fick hon göra."

"Men senaste vecka var hon här när ni var hemma."

"Det är sällsamt att ni vidhåller det. Ingen har sett henne här då utom ni."

"Ni döljer något."

"Nej, det är ni som misstänker något."

"Ja, det gör jag."

"Vad då?"

"Vad som helst. Mord, till exempel."

Jag bara kastade fram det utan att tänka mig för, men han blev mycket upprörd och bleknade.

"Mord? På vem då?"

"Hur skall jag kunna veta det? Jag vet ju ingenting. Men jag lovar er att jag såg henne i just det där fönstret senast jag var här. Hur kan ni förneka det?"

"Därför att hon inte var här."

"Förnekar ni också stegen uppe på vinden?"

"De måste ha tillhört någon annan."

"Som vem då?"

"Alice, till exempel."

"Vem är det?"

Han ropade: "Alice!"

Snart kom det en ung vacker flicka ned för trappan. Hon var fräsch men inte så personligt intagande som Sonja Heed.

"Så detta är Alice," konstaterade jag.

"Det var kanske henne ni såg i fönstret?"

"Nej."

"Då var det någon annan."

"Vem då om inte Sonja Heed?"

"Ni måste ha sett i syne. Det kan ju vem som helst göra ibland."

"Vet ni fler unga män som ni som älskat Sonja Heed?"

"Otaliga. Jag kan fylla en bok med deras blotta namn."

"Så ni är svartsjuk?"

"Ni är väldigt misstänksam."

"Det är något misstänkt här i huset."

"Vad då?"

"Något egendomligt – en känsla – det känns som om någonting här var alldeles fel."

"En polis som ni skall väl närmare kunna precisera sina logiska slutledningar."

Det var meningslöst att stanna längre. Någonting i huset skvallrade om förfluten ofärd men jag visste inte vad.

"Jag kommer tillbaka."

"Ni är välkommen när ni vet litet mer och kanske något mera konkret."

"En kvinna är aldrig konkret," sade jag till avsked och gick.

Jag gick ut till den stora udden. Vinden blåste hårt i mina ögon så att de tårades. Men jag trotsade dess kyla och satte uddens spets i sikte som slutmål. Jag hade precis

rundat ett klipphörn när den stora underbara lagunen med bländande solskensblänk fyllde mitt synfält med glittrande glädje. Men det var inte allt jag såg. Genom de av vinden frambesvärja tårarna såg jag vid den mystiska främlingsgraven där borta en ung böjd kvinnogestalt som var sysselsatt med något. Hon rotade i graven, tycktes det. Jag stod som förlamad och betraktade henne. Det var svårt att få vattnet ur ögonen så pass att jag kunde se klart. Men det var hon. Det var Sonja Heed.

Jag betraktade henne i fem minuter. Hon *var* sysselsatt. Men med vad? Hunden syntes inte till. Långsamt och försiktigt började jag nalkas henne.

På sju meters avstånd vände hon sig glatt mot mig och sade: "Jaså, det är ni?" som om hon redan hade sett mig i en halvtimme.

"Var är er hund?" frågade jag.

"Jag har lämnat den hemma."

"Vad är hemma?"

Hon såg på mig. "Vad har ni med det att göra?"

Hon hade rätt. "Förlåt mig." Jag var tyst en stund. "Jag träffade en gammal klasskamrat till er under veckan. Han berättade mycket om er och var ganska orolig för er."

"Vad hette han?"

"Bruno Bergström."

"Bruno! Så roligt! Jag visste inte att ni kände honom!"

"Vi var klasskamrater under flera år. Han berättade allt om er tragiska erfarenhet av den där religiös-teknologiska rörelsen."

"Jaså den. Det var den minsta av mina tragedier." Det sade hon så enkelt som om det handlade om förlorade ägg.

"Vad gjorde ni vid graven?"

"Är ni någon sorts gestapo-man?"

"Jag är bara nyfiken."

"Det är farligt att vara nyfiken."

"Inte om man går till botten med saken."

"Ni kan aldrig gå till botten med mig."

"Varför inte det?"

"Därför att jag sjunker aldrig." Plötsligt skrattade hon och sprang bort. Jag sprang efter henne.

Jag jagade henne över stock och sten. Vi sprang som vilda tonåringar. Och hon skrattade. Till slut var vi alldeles utschasade.

"Varför sprang ni bort på det sättet?" frågade jag alldeles svettig.

"Jag ville trötta ut er."

"Och blev bara uttröttad själv."

"Nej, ingenting kan trötta ut mig."

"Inte ens Byhoran i Missionshuset?"

"Ni skrämmer mig."

"Varför?"

"Ni vet ingenting om mig, och ändå gör ni liksom anspråk på att veta allt om mig."

"Vem är ni då?"

"Det vet jag inte själv."

"Vad gör ni här ständigt vid graven?"

"Försöker finna mig själv."

"Har ni inte viktigare saker att göra?"

"Ingenting är viktigare."

"Vem vilar i denna grav?"

"En god vän."

"Som dog för er?"

"Alla skall vi dö, och den är lycklig som har någon att dö för."

"Då är den olycklig som inte har någon att dö för."

Hon log nervöst mot mig. Det var tydligt att jag hade vidrört en känslig sträng som vibrerade.

"Varför är ni så vacker fast ni inte längre är ung?"

"Varför är ni så ful fast ni fortfarande är ung?" gäckades hon.

"Jag frågade först."

"Jag besvarade frågan med en fråga."

"Tycker ni inte om mig?"

"Jag tycker inte om någon."

"Inte ens om er själv?"

"Allra minst."

"Då är ni olycklig."

Återigen det nervösa leendet. Hon *var* olycklig.

"Varför är ni olycklig?" frågade jag.

"Ni ställer så dumma frågor."

"Endast sådana frågor finner man dumma som man inte vill svara på."

"Därför är alla era frågor dumma."

"Men ni är inte dum."

"Varför ställer ni mig då dumma frågor?"

"Ni gäckar mig."

"Jag gäckar alla."

"Var ska ni bo i natt?"

"Hos den som ni kallar Byhoran. Jag ligger hos honom."

"Var ni där när jag förra gången kom till honom?"

"Det svarar jag inte på. Ni är specialist på dumma frågor."

"Det är polisens yrke."

"Varför är ni då polis?"

"Det bara blev så."

"Poliser är bara till för att sabotera hederliga mänskors liv. När man behöver polisens hjälp får man den aldrig, om den inte kommer för sent, medan polisen älskar att trampa in och hjälpa när den inte ska, och då lyckas den bara stjälp. Men ni är inte som vanliga dumma poliser."

"Därför är jag farligt intresserad av er."

"Så ni inser faran av att känna mig?"

"Ja, men jag måste känna er ändå, för jag tror inte ni inser er egen fara. Ni har något att dölja, men ingenting kan hållas hemligt utom det som är skumt. Det som man har att dölja döljer man bara emedan det kan vara farligt för en själv."

"Nu talar vi inte längre om oss själva. Låt oss glömma att vi är. Tänk på naturen i stället."

Hon tog mig plötsligt under armen, och tillsammans fortsatte vi promenaden mot havet. Jag kände en sällhet i mitt hjärta. Hon hade fått förtroende för mig, denna ogripbara vildmarksflicka som ingen visste något om, med ett tragiskt förflutet höljt i dunkel och med ett ännu dunklare bekymmer i nuet som ständigt plågade henne svårare och svårare, och på något sätt verkade detta hennes ofrånkomliga bekymmer, denna hennes outrannsaktliga hemlighet, ha enbart med hennes egen identitet att göra.

7.

Vi skildes inte. Jag presenterade henne för mina goda vänner på Öckerö, och hon trivdes väl

i deras hus. Då mörkret föll frågade hon en aning förskrämt:

"Får jag sova över här?"

Vår värdinna var fullkomligt naturlig.

"Naturligtvis. Du kan få hela Lillstugan till ditt förfogande."

Hon ville inte gå till Byhoran. Det var anledningen.

Följande morgon for vi tillsammans in till staden. Jag visade henne min lägenhet, och hon ryste inför dess mörker och trånghet. Jag bebodde då en etta på bottenvåningen av en av stadens mörkaste gator, och mitt så kallade hem var överbelamrat med alldeles för stora möbler. Min säng var upphissad i taket. Jag hade inget sinne för heminredning och hade aldrig kunnat göra det trivsamt för mig.

Så visade hon för mig sin bostad. Det var en etta högst upp på Värmlandsgatan. Det var omodernt, brusfåtöljen låg i svalen och brusade natt och dag, hon hade bara en kokvrå som kök, lägenhetens golv var skamfilade plankor på vilka hon låg direkt med bara en madrass under sig som hon städade undan varje morgon. Hon ägde ingen säng. Men utsikten var underbar mot den lilla lekplatsen och Oskar Fredriks vackra gotiska fasad och med de närmaste jugendhusens torn och tinnar. Lägenheten var mera primitiv än min men mycket trivsammare.

Det blev sedan min vana att hälsa på henne varje dag. Vi kunde sitta och prata långt in på natten. Men hur väl vi än lärde känna varandra var det någonting som tog emot. Det fanns en avdelning i hennes hjärta som hon aldrig öppnade för mig. Den var låst och hon hade kastat bort nyckeln. Därför förstod jag henne aldrig helt och hållet. Jag fick inget grepp om henne. Alltid när jag äntligen tycktes nå ända fram till henne var det någonting i henne som alarmerade mig och sade: "Stopp! Hit men inte längre!" Därför vågade jag aldrig röra henne. Någonting avhöll henne från att berätta allt för mig.

Älskade jag henne? Jag trivdes i hennes sällskap. Den saken var säker. Men älskade jag henne? Jag var osäker. Jag undrade ständigt: är det kärlek eller bedrar jag mig själv? Och det var som om hon själv också ständigt tvivlade på sig själv i förhållande till mig. Jag fick då och då en omisskännlig känsla av att hon skämdes inför mig för det som hon inte kunde berätta för mig. Någonting med henne var hopplöst oavslöjbart, och jag kunde inte låta bli att sätta det i samband med något av en viss grovhet som besjälade henne. Det var något med henne som inte stämde, men det var absolut omöjligt att finna vad det var. På något vis var hon *för* fullkomlig: hon

saknade den kvinnliga päronformen, så att hon hade en ovanligt liten och smärt stjärt. Jag vet att det låter löjligt, men det var det närmaste jag kunde komma i min eviga uttrassakning av vad det var som skilde henne både från andra kvinnor och från mig.

Vi gick ibland på bio tillsammans. En dag gick vi och såg Alfred Hitchcocks "Vertigo". Varken hon eller jag visste något om den. Jag tyckte att huvudpersonernas förhållande till varandra kusligt starkt liknade vårt eget. James Stewart spelade en polisman som blev förälskad i en alltför gåtfull kvinna. Jag märkte tydligt att även Sonja berördes allvarligt av filmen: det var som om hon satt på nålar och helst hade velat rusa ut från föreställningen. Hon andades häftigt och var tydligt mycket upprörd.

Efter filmen vägrade hon att se mig i ögonen.

"Varför tog du med mig på den filmen?" frågade hon.

"Jag trodde den skulle vara bra."

"Den var *för* bra."

"Det tyckte jag också."

"Visste du vad den skulle innehålla?"

"Jag hade ingen aning."

Hon såg på mig.

"Då är du oskyldig."

"Till vad?"

"Till att med avsikt ha sammanfört mig med kvinnan på vita duken."

Jag förstod inte vad hon menade.

"Vad menar du, kära Sonja? Varför är du så upprörd?"

"Mannen i filmen var polis som du. Kvinnan i filmen var bedragerska som jag."

"Är du en bedragerska? Kom inte med sådana dumheter!"

Plötsligt omfamnade hon mig.

"Patrik, tycker du om mig?"

"Mycket."

"Håll hårt om mig."

"Så länge du vill."

"Så länge jag lever."

"Vill du gifta dig med mig?"

Hon slet sig loss och stirrade på mig.

"Aldrig," sade hon.

"Varför?"

Hon omslöt mig på nytt.

"Därför att jag är en så usel bedragerska."

"Sonja, gör dig inte till."

"Du vet ingenting om mig."

"Vad spelar det för roll?"

"Du älskar mig alltså."

"Ja, jag tror det." Jag kunde inte ljuga.

Då slet hon sig loss ifrån mig och började springa därifrån. Hon sprang mycket snabbt, precis som den första gången och då, när hon sprungit ifrån mig. Förgäves sprang jag efter henne och ropade "Sonja! Sonja!" efter henne, men när jag rundade

ett hörn var hon försvunnen. Jag svor och slog mig i näven. "Fan också! Vad gjorde jag för fel?" Och jag var dum nog att inte begripa att det enda fel jag hade gjort var att jag inte hade gjort något fel.

Hon var inte anträffbar i sin bostad de närmaste dagarna, och jag såg mig förgäves om efter henne var jag gick. Jag tyckte mig känna igen henne bland folk då och då men hade alltid tagit miste. Man känner sig så ytterst fånig när man närgånget går in på en människa som sedan visar sig vara en total främling. Allt det som man kände igen hos henne försvinner spårlöst när hon dumt tittar tillbaka på en som på en komplett idiot. Det fick jag erfara många gånger, och för varje gång kände jag mig ännu dummare.

När lördagen kom for jag åter ut till Öckerö. Mina vänner där informerade mig om att hon hade setts komma till ön. Man hade sett henne i sällskap med Byhoran Kurt. Jag blev upprörd och gick så snart jag kunde till Byhorans Missionshus.

Han var hemma. Han öppnade dörren. Bakom honom såg jag Sonja.

"Söker ni Sonja?" frågade han.

"Ja."

"Hon är här."

"Hon är alltid här."

"Vad vill du mig?" frågade Sonja.

"Vad gör du här?" frågade jag.

"Jag bor här."

"Umgås du med honom?" Jag pekade ofint på den vackre ädle Byhoran.

"Ja, jag tillhör honom."

"Det var bara det jag ville veta," sade jag och gick.

Bakom mig hörde jag dörren slå igen med en skräll.

Jag gick tillbaka till mitt värdfolk djupt upprörd. Jag visste nu att jag älskade henne. Men hur skulle jag vinna henne? Det var omöjligt så länge Byhoran var vid liv. Jag var ju bara en snäll och dum polis.

Hela natten låg jag vaken och grubblade. Skulle jag enlevera henne? Varför ville hon inte gifta sig med mig? Vad var det för fel på mig? Varför höll hon sig till Byhoran när hon inte tyckte om honom? Var han ett kort som hon spelade ut mot mig? Vad ville hon egentligen? Vad var det med henne egentligen? Vad skulle jag ta mig till?

Det var förnuftigast att ge upp. Det bestämde jag mig för dagen därpå. Jag for tillbaka till staden med den föresatsen att aldrig mer hoppas på ett förhållande med henne. Men jag kunde inte sluta tänka på henne.

Jag gick och såg filmen "Vertigo" en gång till. Vad var det med den filmen som så djupt hade drabbat hennes innersta? Jag tog mod till mig och gick efter filmen hem till hennes bostad. Det lyste i hennes fönster. Jag öppnade portdörren och klev in.

Den slog igen med en skräll. Den dörren kunde ingen stänga tyst. Varje gäst som kom in i huset hördes av hela huset. Och trappuppgången var ett akustiskt fenomen. Varje steg någon tog hördes i hela huset. Ett knastrande sandkorn hördes ända upp till översta våningen. Hon måste höra varje steg jag tog och förstå att det var mina steg.

Älskade Sonja! Vad tänkte hon? Satt hon och vändades över att det var jag, eller var hon av den anledningen lycklig?

Jag ringde på hennes dörr. Hon öppnade efter någon sekund. Hon såg på mig utan ett ord.

"Visste du att det var jag?" frågade jag.

"Naturligtvis."

"Jag älskar dig," sade jag rakt på sak. Hon utbrast:

"Äntligen!" och omfamnade mig tvärt. Våra läppar möttes i en lång smäktande kyss.

Efter vårt första samlag började vi samtala lugnt med varandra.

"Du vet ingenting om mig," sade hon lugnt.

"Vad behöver jag veta?"

"Allt."

"Behöver du berätta allt?"

"Jag vill åtminstone berätta en del."

"Vem är du? Det är det enda jag vill veta."

"Det vet jag inte själv, så det kommer du aldrig att få veta."

"Vad är det med dig då?"

"Jag är behäftad med ett olyckligt öde."

"Det är vi alla."

"Inte på det här sättet."

"Vilket sätt?"

"Alla män som jag har älskat har dött för mig."

Jag svalde men kom snart över förvirringen.

"Inte Byhoran."

"Honom utnyttjar jag som vän men inte som man."

"Har du utnyttjat mig som man?"

"Jag fruktar det."

"Hur många män har dött för dig?"

"Bara tre."

"Bara tre? Det är ju ingenting! Värre hade det varit om du hade tagit livet av dem."

"Det var kanske det jag gjorde."

Åter svalde jag.

"Älskade du dem mycket?"

"Så mycket som en kvinna kan älska en man."

"Hur dog de då?"

"Våldsamt."

Nu svalde jag inte längre.

"Tro inte att du kan skrämma mig."

"Dem kunde jag inte skrämma heller. De trodde inte på sanningen."

"Vad är sanning?"

"Att jag är en hora."

Hon såg ursinnigt på mig och väntade sig tydligt en reaktion.

"Jaså. Säljer du dig?"

"Aldrig."

"Då är du ingen riktig hora."

"Du tror inte heller på sanningen."

"Inte förrän jag har sett den."

"Du driver med mig."
"Nej. Det är du som driver med mig. Vart vill du komma?"
"Du vet inte vilken fälla du har hamnat i."
"Jag njuter av den."
"Vill du verkligen gifta dig med mig?"
"Mitt anbud gäller fortfarande. Det är aktuellt än någonsin."
"Svaret är och förblir nej."
"Varför?"
"Du vet ingenting om mig. Du ser inte ens toppen av isberget."
"Vad är toppen av isberget?"
"Att jag är något mycket värre än bara en hora."
"Du är ju inte ens någon hora. Det har vi ju slagit fast."
"Och jag har gjort något mycket värre med män än bara fått dem att dö."
"Som vad?"
"Du skulle aldrig tro mig om jag sade sanningen."
"Jag tror sanningen när jag ser den. Allt vad du sagt hittills har bara varit överdrifter."
"Kärleken kan driva vem som helst från vettet. Du anar inte vilken galenskap jag ibland lyckats åstadkomma."
"En snäll och dum polis som jag blir aldrig galen. Du kan lugnt gifta dig med mig."
"Jag behöver vänner och vill gärna ha din vänskap men aldrig kärlek."
"Vad har du gett mig nu då?"
"Det är du som har gett mig din kärlek. Inte tvärtom. Om du visste vad jag var för en skulle du spy. Nu skonar jag dig, säger ingenting och endast tackar och tar emot."
"Jag är tacksam för att du tar emot den."
"Men jag blir aldrig din."
"Jag tror det är därför jag älskar dig. Ingenting är mera åtråvärt än det som aldrig kan ägas."
Så förflöt den natten.

8.

Fastän jag verkligen älskade henne och hon besvarade min kärlek utan någon reservation, så förekom det ändå alltför många och långa stunder under vilka hon var spårlöst försvunnen för mig. Jag visste då varken var hon var eller vad hon gjorde, och hon berättade det heller aldrig. När jag någon gång försiktigt vågade antyda att jag var nyfiken på vad hon hade gjort och var hon hade varit under de tre dagar då jag inte lyckats nå henne svarade hon kort: "Kom ihåg att vi inte är gifta."
"Men vi älskar varandra. Åtminstone älskar jag dig."
"Hur kan du tvivla på min kärlek?"
"Jag tvivlar inte på den."
"Varför ställer du mig då sådana frågor?"
Och därvid blev det. En stor del av hennes liv fick jag finna mig i att aldrig bli insläppt i. Och den delen var större än den delen av hennes liv som var öppen för mig.

När det en gång gått fem dagar under vilka hon aldrig varit hemma och inte heller kontaktat mig blev jag smått hysterisk. Hur kunde hon vara så grym mot mig? Det var lördag, och jag reste ut till Öckerö. Utan att vilja djävljas, utan någon baktanke och allra minst eller mest med någon tanke på bråk gick jag på en promenad till Byhoran och knackade på.

"Jaså, är ni här igen?"

"Vet du något om Sonja? Jag har inte sett henne på hela veckan."

"Var glad för det. Ha inte för mycket med henne att göra. Det kan sluta illa."

"Hur då?"

"Och så är jag trött på ditt eländiga snokande här. Vad gör du över huvud taget ute på Öckerö, din eländiga landkrabba? Håll dig till din byråkällare i staden!" Och han smällde fast dörren inför ansiktet på mig. Det var första gången han var direkt fientlig.

Vad skulle jag tro? Skulle jag tvivla på Sonjas kärlek? Det kunde jag inte. Skulle jag ifrågasätta hennes moral? Hade hon någon?

Jag gick på min vanliga promenad ut till de sälla vidderna mot havet. Där var hon.

Den här gången smög jag mig in på henne. Jag ville ta henne på bar gärning. Hon stod vid den okändes grav men gjorde ingenting. Jag smög mig så nära henne jag kunde utan att bli upptäckt. Sedan ropade jag "Hallå!" och gav mig till känna.

Hon vände sitt huvud i min riktning. Vinden blåste hennes hår i hennes ansikte. Hon försökte hålla det från sina ögon.

"Vad gör du här?" frågade jag.

"Vad gör du själv här?"

"Jag letar efter dig."

"Här är jag."

"Vad gör du vid denna gravvård?"

"Ingenting."

"Varför går du alltid hit då?"

Hon teg och betraktade gravens nakna stenar.

"Vad har du för samband med denna grav?" försökte jag på nytt. Hon teg. "Jag vill veta det."

"Varför?"

"Därför att jag älskar dig."

"Då skall du aldrig få veta det."

"Varför?"

"Därför att det skulle krossa din kärlek."

"Varför?"

"Därför att du då skulle inse att du bara inbillar dig att du älskar mig."

"Skulle jag bli så svartsjuk på mannen som ligger här, som bara är ett förmultnande lik?"

"Det är ingen att bli svartsjuk på."

"Det är ju det jag säger!"

"Varför blir du så arg?"

"Jag är inte arg! Jag blir bara frustrerad av alla dina mystifikationer!"

"Nåväl. Du ska få veta vem som ligger här. Det är jag själv som ligger där under stenarna."

Vad tusan menade hon? Påstod hon sig vara ett spöke? Jag tog tag i henne.
"Driver du med mig?"
"Släpp mig!" Jag släppte henne genast.
"Vad tusan menar du?" frågade jag en aning mildare.
"Jag menar att det är jag själv som ligger där. Du älskar en död kvinna."
Jag kunde inte för mitt liv begripa mig på henne. Aldrig hade hon varit mig så främmande och avlägsen som hon var nu.
"Prata inte sådana dumheter," försökte jag mera sansat. "Alla vet ju att en okänd man ligger här. Kände du honom?"
Hon undvek min blick och såg ner mot graven. "Ja."
"Ändå vägrade du identifiera honom?"
"Ja."
"Varför?"
"Han var min man."
Vad var det för logik? Vägrar man identifiera ett lik för att man känner det? Men nu vägrade jag släppa tråden.
"Var ni gifta?"
"Vi var borgerligt gifta."
"Hur länge?"
"Tre år."
"Det var ganska länge."
"Det var en evighet." Hon såg på mig, men hennes blick var inte hennes egen.
"Vad hände?"
"Han begick självmord."
"Är det sant?"
"Ja."
Jag gick fram och lade min arm omkring henne.
"Varför gjorde han det?"
"Därför att jag älskade honom."
Åter denna förbluffande logik som liknade ingenting. Begår man självmord för att man är älskad?
"Tog han livet av sig för att du älskade honom?"
"Ja."
"Det kan inte stämma."
"Det gör det inte heller. Därför vägrade jag identifiera honom."
"Kan du förklara det närmare för mig?"
"Han älskade också ihjäl sig för mig. Därför ligger han där."
"Det stämmer inte. Om ni båda älskade varandra, varför begick han då ensam självmord?"
"Det är det jag aldrig kommer att kunna förklara för dig."
"Förstår du det själv?"
"Tyvärr."
"Ja eller nej?"
"Det finns inga ja eller nej i sådana här frågor, men det kan aldrig du begripa."
Jag skakade på huvudet.
"Du gör dig bara mera mystisk för mig ju längre vi känner varandra."

"Du måste inte älska mig."

"Ingen skulle kunna hindra mig."

"Jo, jag."

"Varför?"

"Det vet du inte."

"Nej, och det är därför jag frågar."

"Det får du heller aldrig veta."

"Varför?"

Nu såg hon på mig, och det syntes tydligt att hon hyste ett oändligt deltagande med mig. Hon tyckte verkligen mycket synd om mig. Sedan sade hon:

"Fråga inte. Älska mig bara."

"Det skulle jag nöja mig med att göra om du inte var så nyckfull. Varför har du inte givit mig ett livstecken på fem dagar, och varför har du inte varit hemma under den tiden? Har du varit bortrest?"

"Nej."

"Var har du varit då?"

"Jag har varit här."

"Hos Byhoran?"

"Ja."

"Tror du jag skulle kunna dela dig med någon annan?"

"Du måste ta mig som jag är eller vara utan mig."

"Om jag inte är nöjd så kan jag gå, med andra ord."

"Ungefär."

"Det kan jag inte nöja mig med."

"Vad begär du mer av mig?"

"Hela dig."

"Det kan du aldrig få."

"Då älskar du mig inte. Då är min kärlek för dig ensidig. Men det tror jag inte den är. Då hade du inte gett mig vad du redan har gett mig. Men hur kan jag älska dig om du inte vill låta mig förstå dig?"

"Du begär det omöjliga."

"Gör mig inte svartsjuk."

"Det finns ingen anledning till svartsjuka."

"Varför döljer du då mer än halva ditt liv för mig?"

"Därför att jag inte vill göra dig ledsen."

"Jag blir aldrig ledsen."

"Du anar inte hur ledsen du kommer att bli."

"Vad menar du?"

"Du får se."

"Du talar i gåtor som gör mig vild."

"Det är inte meningen. Det är du själv som framprovocerar dem."

"Det är som om du hela tiden ville hålla dig på avstånd från mig. Ju närmare vi kommer varandra, desto mer distansierar du oss från varandra. Och jag blir galen av att jag ju hårdare jag springer bara kommer desto längre bort från målet."

"Sluta spring då och vila dig och ta det lugnt."

"Hur skulle jag kunna göra det när du ständigt går ifrån mig?"

"Patrik, du har den bästa delen av mig. Allt vad jag skänkt dig är allt det goda jag har. Det du begär är bara ondska, som du åtrår för att du tror att det är lika gott som det du känner, men det är det inte. Det är livsfarligt. För din egen skull ber jag dig avstå från det som jag inte vill ge dig, för din egen skull."

"Vad är det då?"

"Jag har varnat dig från början."

"För vad? Det är inte du som är farlig! Det är bara ditt hemlighetsmakeri som gör mig galen!"

"Jag vill inte göra dig galen. Jag vill inte göra dig lika ledsen som jag var."

"Jag har ju sagt att jag inte kan bli ledsen! Vad är det du gömmer för mig?"

"Du älskar en död kvinna som inte är en kvinna."

"Nu börjar hon igen," tänkte jag. "Det blir bara värre och värre. Jag blir galen!"

Och som om hon hade hört min tanke sade hon:

"Jag tror det är bäst vi gör slut."

"Varför?"

"För ditt eget bästa."

"Nu när vi är som lyckligast!"

"Ja. Det är rätta ögonblicket."

"Du kan inte mena allvar."

"Jag menar allvar."

"Vi som har varit så lyckliga!"

"Jag vill att vi skall förbli det."

"Jag vill inte skiljas från dig. Jag har aldrig älskat någon som dig."

"Det kommer du även att säga till nästa."

"Jag har aldrig sagt det till någon förut."

"Försök inte, käre Patrik. Jag vet hur kärleken fungerar, men du vet inte hur kvinnan fungerar."

"Undervisa mig!"

"Det är för sent. Din kärlek är missriktad, och du är inte ens medveten om det. Den var falsk från början. Den bästa kärlekslektion jag kan ge dig är att lämna dig för att skona dig."

"Det är aldrig för sent att börja om från början."

"Du vet inte vad du talar om."

"Jag skulle aldrig kunna gå med på att vi skiljs nu. Vi har ju bara så länge vi känt varandra utvecklats, trivats och blivit ständigt mer lyckliga."

"Jag har tyckt mycket om dig, Patrik."

"Jag vet det. Du kan inte skiljas från mig."

"Jag måste."

"Säg mig en vettig anledning som jag kan tro på."

"Vi måste skiljas för att jag älskar dig."

"Är det logik?"

"Det är kärlek."

"Det kan jag inte acceptera."

"Du måste acceptera att det kan vara av bara kärlek som jag lämnar dig. Det är din enda chans."

"Det är inte logiskt."

"Kärleken är aldrig logisk. Den ryms inte i logikens ram."

"Men jag vill gärna förstå din nyckfullhet. Så länge jag inte kan förstå den kan jag inte acceptera den."

"Det är inte nyckfullhet. Det är högre visdom."

"Det om något kallar jag ologiskt och nyckfullt."

"I så fall älskar du mig inte och vill du inte ge mig fri."

"Har jag inte tillåtit dig all frihet?"

"Du har velat inkräkta på den."

"För att jag älskar dig."

"För att du vill äga mig."

"Jag vill bara älska dig och det för evigt."

"Det är det jag vill undvika att du gör, för evigheten finns bara i döden."

Jag vädjade till henne. "För mig fanns evigheten i sängen."

"Du bedrog dig." Hon såg rätt igenom mig. "Kärlekens evighet är något mycket mer än vad som kan finnas mellan två lakan. Om du verkligen trodde dig finna kärleken där så är det stor risk för att den kärleken blir din död."

Jag teg. Hon förnekade allt, och jag kunde inte begripa varför. Vad skulle jag ta mig till? Hon ville ju inte eller kunde kanske inte hjälpa mig. Nu såg jag ner i marken och betraktade den hemlighetsfulla graven.

Jag kände hur hon tog mig om hakan. Jag mötte inte hennes blick. Så sade hon ömt bara:

"Glöm mig."

Jag ville inte se på henne. Jag ville inte acceptera hennes förryckta önskan att göra slut.

När jag såg upp såg jag att hon sprang sin väg. Hon sprang tyst och smidigt mot havet. Åter slogs jag av det alltför formfulländade i hennes starka, smärta, smidiga getalt. Ändå hade hon en gång haft missfall. Hennes fysiska perfekta beskaffenhet motsade alla hennes lidanden. "Sonja!" skrek jag och sprang efter.

Men jag hann inte upp henne. Jag hade klumpiga stövlar på mig medan hon bar lätta sandaler. Efter en mödosam och löjlig språngmarsch stannade jag flåsande och var helt genomsvettig. Hon var försvunnen.

Jag gick tillbaka till byn som en fullkomligt besegrad stackare. Jag gick inte mera till Byhorans Missionshus, var dyster och hängig hela kvällen och återvände följande dag till staden utan att ha sett henne.

Men jag stod inte ut med att vara utan henne de närmaste dagarna. Jag gick till hennes lägenhet. Hon var inte hemma och hade inte varit hemma. Med min kopia av hennes nyckel, som hon själv givit mig, gick jag in i hennes enkla rum och konstaterade att allt var orört.

En vecka gick. Hon hade inte kommit tillbaka.

Efter två veckor hade fortfarande intet livstecken uppenbarat sig. Jag talade med grannen i hennes uppgång. Den kärigen, som tydligen hade ordning och reda på sig, försäkrade att hennes granne aldrig tidigare varit borta längre än ett helt dygn i sträck.

Jag blev orolig. Ute på Öckerö tog jag mod till mig och besökte Byhoran. Han var inte hemma. Dessutom var huset övergivet. På tomten var ett anslag uppsatt som sade: "Till salu."

Sonja hade inte setts på ön på mer än två veckor. Byhoran hade setts men ensam. Han skulle inte komma tillbaka till ön mera. Ingen visste vart han hade tagit vägen.

Jag var förbryllad, orolig och kunde inte släppa saken ur tankarna. Det hela luktade alltför starkt för att jag skulle kunna släppa vittringen.

Jag besökte min gamle klasskamrat Bruno och berättade allting för honom. Han medgav att det hela verkade alltför mystiskt.

"En flicka gör inte slut på det sättet. Det är inte naturligt. Hon måste ha haft överväldigande skäl för att uppföra dig, så som du fortfarande älskade henne, eller också måste du ha gjort henne något illa."

Jag försäkrade honom att något ont var det sista jag hade gjort henne, vilket också skulle vara det första som hon skulle intyga. Han skakade på huvudet och var konfunderad.

"Varför tog du inte kontakt med mig medan du hade henne, som vi hade kommit överens om?"

Jag medgav att detta hade varit en blunder. Jag hade helt enkelt glömt bort det, då min samvaro med henne hade varit så intensiv. "Nu får vi kanske aldrig se henne mera," yttrade han förargat som för att få mig att känna mig skyldig. Men ingen av oss trodde på allvar att hon inte skulle dyka upp igen.

Jag gick en dag i Botaniska Trädgården som bäst och överlade om jag skulle avskriva hela episoden ur mitt liv eller om jag på allvar skulle sätta i gång och gräva i vad som kunde vara en illaluktande dynghög. Orden 'ju mera man gräver, desto värre luktar det,' kom för mitt sinne. Jag märkte knappt den schäfer som trippade fram på en mötande stig. Flyktigt registrerade min syn att det var en ovanligt mörk schäferhund. Omedelbart slog blixten ner i min hjärna.

Schäfern var ensam, men det var den schäfern. Det var samma granna mörkgyllenglänsande välskapta jycke. Den hade halsband men var utan husse. Den var lika ensam som jag. Jag började följa den.

9.

Det var tydligt att den var herrelös. Den visste inte vart den skulle utan irrade omkring helt på måfå och snusade. Ingen kom och tog hand om den, och den hade ingen att uppsöka. Diskret följde jag efter den och observerade hur snäll den var: aldrig att den antastade någon eller gick någon för när. Men var den inte hungrig? Hur skulle den få mat?

Jag fick lösningen på den frågan. Han hade tydligen en vän. På eftermiddagen uppsökte han en korvkiosk och skällde glatt på innehavaren, så att denne fångade hans uppmärksamhet. Innehavaren, en ung glad italienare, svarade: "Jaså, är du här nu igen!" och gav honom vänligt två korvar, som Rufus, som jag mindes att hunden hette, ivrigt slukade. När han sedan skällde på nytt och bad om mer trädde jag in i bilden.

Jag erbjöd mig att bli förmedlaren av mat. På det sättet ville jag vinna hundens hjärta. Samtidigt frågade jag försäljaren om han visste något om hunden.

"Det är fröken Sonjas hund. Han kommer hit varje dag. Tydligen är Sonja borta."

"Känner ni Sonja?"

"Vem känner inte Sonja?"

"Har ni känt henne länge?"

"Hon brukar springa omkring med hunden här i parken nästan varje dag."

"Ni tror inte det kan ha hänt Sonja något?"

"Vad skulle det ha varit?"

"Jag vet inte."

Jag lyckades bara göra honom orolig, men jag lyckades vinna Rufus över på min sida. Han följde med mig hem där han fick en god middag med brustna hjärtan.

Sedan var Rufus min så länge, i väntan och avvaktan på att Sonja en dag skulle komma och kräva honom tillbaka.

Men Sonja förblev försvunnen. Jag lämnade en lapp i hennes lägenhet om att hunden fanns hos mig. Men ingen kom och läste den lappen.

Jag besökte alltjämt Sonjas lägenhet regelbundet. Jag kunde sitta där stilla i mörkret i timmar och bara tänka på henne och se hennes glittrande ansikte framför mig.

Alltför ofta drömde jag om henne, men hon var och förblev borta. Jag drömde om vår kärlek, jag drömde om henne tillsammans med Byhoran, som i mina drömmar alltid var butter och löjlig, och när jag omsider vaknade kunde jag ligga i timmar och bara fundera över vad det kunde vara som kunde ha hänt.

Mitt förhållande med Rufus blev allt bättre. Han blev nu min bästa vän. Jag fick allt större distans till människorna och levde i stället allt närmare hunden och naturen. Mina utflykter med honom i Slottskogen och Botaniska och längre bort ändå blev mitt högsta nöje. Varför kunde inte Sonja dela det med oss?

Det var fem veckor efter att jag hade sett Sonja för sista gången som jag mitt bland människorna på Kungsportstorget tyckte mig se ett bekant ansikte som måste vara Byhorans. Rufus var med mig. Jag rusade in i hopen vid spårvagnshållplatsen och visste knappt vad jag gjorde när jag ropade: "Byhoran! Byhoran!" och trängde folk till höger och vänster, och hunden förlorade jag kontakten med i brådskan. Folk stirrade skräckslagna på mig och försökte med aggressiva blickar liksom meddela att de var i stånd till att tillkalla ambulans från Lillhagen med tvångströja. De kunde ju inte veta att jag hade glömt vad Byhoran hette. Som för att försvara mitt panikartade förfaringssätt ropade jag desto starkare: "Det är Byhoran som står där borta!"

Naturligtvis stod han inte kvar när jag äntligen hann dit. Femtio människor hade försökt hindra mig, som om det hade varit deras plikt att se till att jag inte fick råka den människa jag sökte. Byhoran var fullständigt försvunnen. Jag befann mig ensam med hundra bestörta och fientliga människor. "Står allting rätt till?" frågade en. "Mår ni riktigt bra?" "Hur är det där oppe?" frågade en tredje och indikerade tinningen. Jag kunde bara säga: "Jag är säker på att jag såg honom stå där."

"Honom?" frågade den närmaste.

"Ja, jag är polis," förklarade jag mig, vilket löste hela situationen. Folk började skratta.

När deras uppmärksamhet inte längre höll mig i schack började jag söka efter hunden. "Rufus! Rufus!" kallade jag, men hunden var försvunnen.

"Är Rufus en hon?" frågade en fiffikus och fick folk att fortsätta skratta. Jag svarade nästan argt: "Nej, Rufus är en hund." Skrattet blev värre.

"Har ingen av er här sett min hund?" frågade jag alla naivt. "Han var med mig för fem minuter sedan."

"Vilken då han? Byhoran?" Och folk skrattade igen. Ingen kunde längre ta mig på allvar.

Sonjas hund var borta. Det hjälpte inte hur jag letade. Någon hade tagit kopplet och gått bort med honom. Det kunde vara Öckeröskökan eller någon hans hejduk. Då kom jag äntligen på Byhorans namn igen, men det var för sent. Kurt! Jag stönade fram namnet och såg patetisk ut. Det kom en spårvagn som de flesta människor försvann in i, och ännu från fönstren skrattade de och pekade de på mig. Jag kände mig plötsligt som en byfåne. Skulle det stå om Byhoran Byling, – Byfånen som var polis, i morgondagens Göteborgs-Posten? Jag kände en skam utan like och kände tårar i ögonen. Och som pricken på i-et stammade jag inför de närmaste: "Ni förstår inte." Och de bara skrattade och skakade på sina huvuden.

Ruffe, som jag kallade honom, var som uppslukad av kullerstenarna. Jag hade inte ens hört honom skälla. Det kändes som om jag hade svikit den dyraste av alla mina plikter mot Sonja därför att det hade varit den sista. Jag hade slarvat bort hennes hund. Mitt sista obefintliga band med henne var brutet.

Jag minns inte mycket sedan av den dagen. Jag minns att jag gick till hennes lilla primitiva lägenhet, sträckte ut mig på hennes madrass på golvet och grät.

Det hjälpte inte heller att jag på kvällen gick och såg "Vertigo" för tredje gången, den här gången ensam, utan henne. Det var sista gången den visades. Den besatte mig djupare än någonsin, och jag gick ut från föreställningen mera insnärjd i mina egna upplevelser av alla mina kvinnor än någonsin. Jag var som James Stewart i den sista bilden: ensam och handfallen med sin älskade för andra gången och definitivt förlorad och själv ensam skyldig till det. Ingenting återstod, kändes det, utom lagens långa arm och dess förkrossande rättvisa eller orättvisa, – det kom på ett ut.

Men en sorts fruntimmer var jag alltid till glädje och svek mig aldrig med sin tillgivenhet, och det var de snälla rara gamla små tanterna. Det var särskilt en som jag varje söndag brukade eskortera till Smyrnakyrkans söndagsöppna hus för kaffesugna gamla tanter. Hon hette Eulalia och var en förtjusande gammal ungmö, lika envis och naiv som ett barn och lika gränslöst oskyldig och harmlös. Henne kunde jag i lugn och ro ta hand om under idel vänskaplig ytlighet.

Trots att de gamla tanterna där allesammans var både pratsjuka och egenkära intill det orimliga och löjligt absurda, och behagsjuka dessutom, så trivdes jag i deras mitt, och där fanns flera gamla unga ensamma män som jag, som inte hade något bättre att göra än att umgås med dem och ständigt göra alla dagens aktuella småaktigheter ännu banalare. Och kaffet som serverades där var mycket gott. Ack ja, Göteborgs gamla tanter, den förr så beryktade och respektingivande göteborgska Käringmaffian, är någon annan gång värd en hel egen volym för sig med utförliga utredningar om alla skvallerkedjor som utgjort ryggraden i Göteborgs djungeltelegraf genom årtiondena.

Jag minns inte om det var den andra eller den tredje söndagen efter Ruffes försvinnande, som jag sedan aldrig såg igen, men en solig söndag förekom där i dessa dejliga damers mitt en betydligt yngre dam. Första gången jag såg henne höll jag på att tappa andan, ty hon var alltför lik Sonja. Det kunde ha varit hennes syster. Men hon var bara ännu mindre, ännu magrare och ännu mörkare.

Jag fick veta att hon befann sig där av en slump. Hon hade tillfälligt engagerats som en sällskapsdam till en av de äldre, som blivit blind och därför behövt hjälp med sin korrespondens: uppläsning av brev samt besvarande av dem efter diktamen. Denna mer eller mindre halvblinda fanns också där, den mest förryckta av dem alla: hon brukade dela ut psalmböcker, sjunga Jesuspsalmer för sig själv och till och med predika den gode Jesus kärlek till alla människor som hon kom åt, alltså alla sina ålderstigna väninnor, som om dessa behövde informeras om detta, som om de inte var goda tillräckligt redan. Alla var utleda på henne och hoppades troligen att hon snart skulle bli så blind att hon inte längre kunde gå utomhus och osäkra världen för sådana som minst behövde hennes andliga vägledning. Hon ensam insåg inte hur tröttsamt löjlig hon var.

Men den saktmodiga yngre damen, hennes sekreterare, verkade vara tålmodets egen krona, ty hon fann sig i allt. Till och med när hon blev slagen på fingrarna av den halvblinda i rent okynne för att hon missförstått en bagatell sade hon inte ett ljud till mothugg. Jag beundrade henne.

Hon hette Elisabet och kom från Filipstad. Hon hade arbetat för Röda Korset i bara tre veckor men hade bott i Göteborg en längre tid: hennes värmländska var nästan obefintlig, och hennes språk var vårdat. Hon hade fått en omsorgsfull och finkänslig uppfostran. Jag attraherades genast av henne enbart för att hon liknade Sonja. Sonjas ansikte och väsen hade bara förrått ett aningen värre lidande än denna Elisabets, som inte ville tala om vad hon gjort i Göteborg tidigare. Alltför snart märkte jag också att Elisabet attraherades av mig. Alltför tydligt skvallrade hela hennes attityd om att hon levde ett alltför ensamt och ödsligt liv och behövde sällskap.

Hon ringde till mig samma kväll, och hon talade länge med mig. Hon berättade mycket som en annan dam skulle ha blygts för att berätta, och ändå gjorde hon det på sådant sätt att man måste respektera henne. Jag tog inte alls illa upp att hon trängde sig på mig telefonledes. Vårt första telefonsamtal varade i över tjugo minuter. När jag äntligen lade på var det inte utan en viss undran över vad konsekvenserna av detta första telefonsamtal skulle bli.

Och jag tänkte bara på Sonja och på hur lik Elisabet var henne.

10.

Jag älskade Sonja fortfarande, och jag var inställd på att gifta mig med henne om hon någonsin kom tillbaka. Det var henne jag älskade och ingen annan. Därför uppmuntrade jag aldrig Elisabet.

Men desto mer blev hon mig tillgiven. Det blev en vana för henne att ringa till mig titt som tätt, och jag kunde inte avfärda henne. Hon förekom ofta hos Smyrnakyrkan, och eftersom jag också gjorde det träffades vi ofta där. Det var alltför pinsamt uppenbart att hon tyckte mycket mera om mig än vad jag tyckte om henne. Det var inte alls min avsikt att förföra henne, men det var hennes alltför tydliga avsikt att förföra mig.

Ändå blev jag fullkomligt överraskad när hon en dag plötsligt vågade göra sig skyldig till en kärleksförklaring.

"Jag kan inte hjälpa att jag tycker så mycket om dig. Du är så human, så god, så finkänslig och hänsynsfull som ingen annan varit som jag har känt. Du anar inte hur jag har haft det. Du är den första som har behandlat mig med respekt sedan min far dog. Du är så ödmjuk och fin i ditt sätt att det är omöjligt att glömma dig när man en gång träffat dig. För dig har människan ett värde som för få andra, och den människouppfattningen vill jag dela med dig.

Ja, jag älskar dig. Det kan inte vara någon hemlighet längre. Du är den snällaste mänska jag vet. Men samtidigt är det något sorgset över dig, som om du ständigt gick och bar på något hemligt svärmod, en kronisk melankoli, som bara gör dig ännu mera åtråvärd. Jag vill åt ditt innersta och upplysa det, jag vill hjälpa dig med dina svårigheter i livet, jag vill vara din. Får jag vara din?"

Jag var ohyggligt generad och visste inte vad jag skulle svara. En så reservationslös kärleksförklaring hade jag aldrig mottagit förut. Jag kunde ju inte bara avfärda henne.

"Du skall veta att jag sätter stort värde på din vänskap."

"Älskling! Gör du det? Får jag alltså älska dig? När ska vi älska? Jag älskar dig så mycket att mina fötter inte längre vidrör marken! Du anar inte hur jag dyrkar dig!"

Jag kände mig fullständigt ovärdig denna hämningslösa tillgivenhet utan gränser.

"Kära Elisabet, du känner ju mig knappast. Vi har ju bara sett varandra i någon månad."

"Jag blev kär i dig vid första ögonkastet. Min kärlek har icke avtagit, och jag vet nu att den är odödlig."

Så där höll hon på. Vad skulle jag ta mig till? Skulle jag säga att jag älskade en annan? Jag ville varken såra henne eller göra henne besviken, samtidigt som jag visste att jag aldrig skulle kunna älska henne. Skulle jag stå för sanningen eller skona henne och förtiga den? Att det samtidigt var så synd om henne, då hon utom mig bara hade den gamla förskräckligt fromma damen, som hunsade henne och slog henne på fingrarna för att hon var nervös, gjorde inte saken bättre.

Samtidigt var jag själv så gränslöst ensam och tom efter Sonjas försvinnande. Jag behövde verkligen en god kvinnas sällskap kanske mer än någonsin. Jag kunde lika litet säga nej till henne som jag kunde säga ja.

"Jag har ingenting emot din tillgivenhet."

"Har du ingenting emot att jag älskar dig?"

"Nej."

"Är det ditt svar? Att du ingenting har emot att jag lever blott med dig för ögonen dag och natt?"

"Och vad skulle jag ha emot det?"

"Du är alltså inte det minsta påverkad av min kärlek?"

"Det har jag inte sagt."

"Nej, du har ingenting sagt, men jag har sagt allt. Tänker du ingenting svara?"

"Älskade Elisabet, jag tycker mycket om dig, och jag värdesätter din vänskap mycket högt, men jag kommer aldrig att kunna älska dig. Fråga mig inte varför."

"Du har någon hjärtesorg."

"Fråga mig inte."

"Jag frågar inte. Jag konstaterar. Eller har du en annan? Är du homofil? Nej, det är du inte. Det vet jag. Älskar du någon annan?"

"Jag vet inte."

"Då har du aldrig någonsin älskat."

"Jag har haft många kärestor."

"Men inte en enda av dem har du älskat."

"Jo, en."

"Nå, äntligen napp! Mina gestapometoder tycks fungera! Äntligen fick jag dig till ett medgivande! Älskar du henne fortfarande?"

"Ja."

"Existerar hon fortfarande?"

"Bara i min fantasi."

"Är hon död?"

"Jag vet inte."

Hon såg genast när den första tåren kom i mitt öga, och i nästa ögonblick var vi i varandras armar för första gången. Även hennes ögon blänkte.

"Jag skall hjälpa dig att finna henne. Vill du det?"

"Det är omöjligt. Jag har försökt alla medel."

"Ensam?"

"Ja."

"Ensam förmår man ingenting, men två förmår allt."

"Vad skall vi göra?"

"Vad hette hon?"

"Sonja Heed."

Hon lösgjorde sig och tittade mig stint i ögonen.

"Sonja Heed?"

"Ja."

"Jag känner henne."

"Känner du henne?"

"Ingen hjälpte mig så mycket som hon min första tid i Göteborg. Hon ordnade min första anställning och min första lägenhet."

"Var är hon nu?"

"Jag vet inte. Och henne har du älskat?"

"Ja."

"Jag kan förstå det. Vad hände? Älskade hon inte dig?"

"Jo, men hon ville inte gifta sig med mig, och sedan försvann hon."

"Försvann?"

"Ja."

"Bara så där?"

"Ja."

"Berätta hur det gick till."

Jag berättade hela historien. Hon hade helt glömt bort sin kärlek och var nu helt absorberad av mysteriet Sonja Heed.

"Vi måste söka efter henne."

"Var?"

"Hon kan befinna sig i livsfara. Jag tror inte att någon kan ha mördat henne."

"Vem vet. Men jag har också svårt för att föreställa mig att någon skulle ha kunnat ha något motiv för en sådan sak. Ingen mördar en fattig flicka som kan ta vara på sig själv. Därför har jag inte efterlyst henne."

"Får jag följa med dig ut till Öckerö nästa gång du far dit?"

"Om du vill. Vad vill du göra där?"

"Jag vill se vad som finns i graven ute på udden."

"Vet du något om Sonja som inte jag vet?"

"En hel del."

"Vill du berätta om det?"

"Inte ännu."

Jag betraktade henne. För första gången under vår bekantskap verkade hon nu inåtvänd och frånvarande, ett drag som gjorde att jag för första gången kände mer än bara sympati för henne.

Vi for ut till Öckerö tillsammans första möjliga lördag. Vädret var besvärligt: det blåste hårt från havet, och under färjans gång kom det en ordentlig och långvarig hagelskur. Vi frös när vi steg i land.

Vi hälsade på mina goda vänner och gick sedan på vår förberedda promenad. Det var sällsamt att gå där med en annan kvinna än min Sonja. Själva vädret var emot oss: vinden var rå och motsträvig, och molnen var sådana att vi inte visste om det skulle bli regn, hagel eller snö. Det var bara Sonjas röst i vinden som fattades, men det kändes som om jag hörde den ändå. "Lämna mig i fred med min hemlighet!" Det hördes inte tydligt, men det kändes som en oändligt avlägsen klagande röst.

Utomordentligt frusna nådde vi den bortersta udden. Vi hade nästan inte sagt ett ord på hela vägen. Energiskt började vi avbelasta graven dess stenar. Flera var vassa och skar igenom handskarna. Elisabet fick en svår skrapa på vänstra handen som gjorde att jag fick fortsätta ensam. Det verkade som om allt var emot oss. Bara det inte kom regn!

När stenarna var borta grep jag mig verket an med den medtagna spaden och började gräva. Jag grävde mycket försiktigt för att inte skada det eventuella lik som vi kunde stöta på. Det var lätt att gräva, ty jorden var bara sand, som dessutom var fuktig. Det var bara känslorna som gjorde det svårt. Vi visste ju inte vad vi skulle hitta. Graven kunde ju vara tom eller fast innehålla något försmädligt aprilskämt. Egentligen var det absurt av oss att gå och gräva där som ett par otroliga gravskändare, men i detta väder var det i alla fall ingen som skulle ta oss på bar gärning. Men det var ett nervpirrande arbete. Mina egna känslor var så upprörda att jag inte hade blivit förvånad om någon levande rest sig ur graven. Elisabet stod tyst och frusen och tittade sammanbitet på med en näsduk om sin skadade hand. Hon såg ut som om hon mycket väl visste att Sonja aldrig hade velat att hon skulle komma dit och som om hon just därför stannade kvar. Även mina händer blödde: kylan hade gjort att huden hade spruckit. Jag lade av handskarna för att inte kladda ner dem inuti och för att blodet skulle stelna fortare. Det såg just vackert ut: en man med blodiga händer som går och gräver upp en gammal enslig grav. Även jag var tyst, men jag funderade hela tiden över vad Elisabets tankar möjligen kunde syssla med. Vad kunde hon veta som jag inte visste, och varför höll hon tyst om det? Jag hade velat säga till henne, att man döljer endast sådant som kan vara till skada för en själv, men jag teg i snålblåsten.

Som vi förutsett stötte vi på ett lik som var fullkomligt upplöst av elementen. Kvar låg bara skelettet. Även det hade vi förutsett. Kraniet var vackert, och jag insisterade på att vi skulle blottlägga hela skelettet. För första gången protesterade nu Elisabet.

"Vi har ju hittat liket. Vad mer vill du rota efter, och vad ska det tjäna till? Vi hoppades finna något mera spännande än detta." Hon var tydligt besviken, som om hon väntat sig finna kaptens Kidds skatt eller något liknande. Men hon frös i blåsten och kylan, och hennes nerver tålde inte vad som helst. "Och vad ska folk tro om oss om de får se oss? Vi blir utpekade som gravskändare och får aldrig komma ut till Öckerö mera!"

Men jag insisterade. Jag vet inte varför. Något hade flugit i mig. Jag hade fått någon sorts hemlighetsfull extraordinär ny konkret kontakt med något av Sonja som jag inte ville släppa, som om denna grav och dess hemlighet kunde föra mig till henne. Det var en nästan kvinnlig intuition och aning som sade mig mer än vad jag ens omedvetet kunde förstå. "Hit ut kommer bara galningar som vi," sade jag. "Det här är ju militärt skyddsområde som egentligen ingen får besöka. Ingen kan se oss här. Jag vill gå till botten med saken och se om vi inte kan finna något intressantare."

Jag lyckades få upp den sista döende sparlågan av hennes intresse så pass mycket att hon av ren självisk nyfikenhet lät mig fortsätta. Vi blottade hela skelettet. Det fanns absolut ingenting i graven utom detta ensamma skelett. Vi var verkligen gravskändare och ingenting annat. Vi kände oss mer än bara brottsliga. Vi var som barn som föräldrarna varnat för att gå ut på mossen och som just därför gjort det och där bara hittat dy och gått ner sig. Vi var färdiga och skulle med ett drag av skamsenhet återställa graven i dess egentliga skick när en dunkel tanke slog mig.

"Vänta litet!" sade jag, gick ner till skelettet och började finputsa några skelettdelar så att de bättre skulle framträda. "Ser du?" sade jag.

"Vad då?" sade hon nästan hänfullt. "Vad du är morbida med ditt överdrivna pedanteri! Vad ser jag utom döden, som du vill framhäva?"

"Ser du inte?" Jag kunde inte själv förstå hur jag hade kunnat komma på min idé. Jag antog att jag måste ha snappat upp åtminstone någonting av verklig kriminologi under min långa polisutbildning.

"Vad ser du utom det skelett som vi redan kan utantill? Har det gått dig på hjärnan?"

Jag indikerade skelettets bäckenparti. Hon förstod inte. Då sade jag långsamt: "Det här skelettet tillhör en kvinna."

Hon blev stum.

En man hade dött och begravts på denna plats, men vi hade funnit liket av en kvinna.

Efter en lång paus sade hon:

"Vad gör vi nu?"

"Det här måste undersökas närmare. Vi måste kontakta kriminalen."

I samma stund kom hagelskuren. Vi lämnade graven som den var och skyndade oss tillbaka till byn. Haglet gisslade oss under hela vägen, som om hela naturen ville straffa oss för att vi hade skändat en helig hemlighet.

"På den tiden jag kände Sonja bodde hon hos någon sorts indian – jag tror att han var malaj eller indones. Han var nog vacker men intetsägande. Jag förstod aldrig vad hon såg i honom, men han försörjde henne och gav henne trygghet. Jag tror att han var i datorbranschen.

Hon var havande med honom redan när jag träffade henne, men det syntes inte så särskilt mycket på henne. Hon tog sitt havandeskap lätt och var inte alls så stolt och uppblåst över sitt tillstånd som blivande mödrar ofta är.

Jag var tyvärr inte med henne när det begav sig. Det skedde på natten, och hennes man låg och sov. De sov inte i samma rum. Hon försökte tillkalla honom och ropa på hans hjälp, men han bara sov. Ingenting kunde väcka honom. Hon måste genomföra hela kampen ensam.

Kan du tänka dig det? Den man som man lever tillsammans med och som har gjort en med barn bara sover när nedkomsten plötsligt utan förvarning inträffar. Han bara sover, och ingenting kan väcka honom. Han snarkade säkert dessutom. Han sov bort sin frus högsta sanningens ögonblick, så att det bara blev pannkaka. Naturligtvis blev det missfall.

På morgonen när han vaknade förstod han äntligen hur det stod till och larmade ambulansen, men det var för sent. Barnet var dödfött, och ingenting kunde väcka det till liv igen. Men hon förebrådde honom inte med ett enda ord. Hon fortsatte leva med honom i några månader till, men sedan tog det slut. Deras samliv fungerade inte längre, det blev spänt mellan dem, det uppstod tvistigheter som slutade med att han anklagade henne för att vara vansinnig, och då flyttade hon. Det osynliga men desto djupare psykologiska såret i deras förhållande efter missfallet hade visat sig oreparerbart.

Sedan var hon utan fast bostad i ett halvår. Mig hade hon givit en bostad, men sig själv kunde hon inte hjälpa. Det var som om hon själv hela tiden skapade sin egen olycka blott för att hon aldrig själv kunde tro på sin lycka och sträcka ut handen efter den för att gripa tag om den. Hon har ofta fått lysande anbud från olika håll som hon alltid har avvisat blott för att hon inte kunde tro på den lycka som de innebar eller skulle ha inneburit för henne.

Jag ber dig, Patrik, för hennes skull att inte tänka mer på skelettet ute på udden. Hon är viktigare. Låt oss först ta reda på vad det har blivit av henne. Graven är en bisak som inte har med hennes fall att göra."

"Är du säker på det? Hon var alltid ute vid graven, och graven skulle ha innehållit hennes man."

"Men nu gjorde den inte det, och då det inte var hennes man har den ännu mindre med henne att göra. Vem var hennes man för resten?"

"Jag vet inte. Vet inte du det?"

"Nej."

"Jag vet bara att liket som påträffades för sju år sedan var hennes man."

"Än sen då?"

"Vad hände med det liket, om det inte var det liket som begravdes?"

"Det doldes kanske på någon annan plats."

"Och vad är det för ett skelett som vi har funnit? Den kvinnan måste ju också vara död, och då måste vi ta reda på vem den döda är."

"Trassla inte till det, Patrik. Hur vet du för resten så säkert att det var hennes man som begravdes? Du var ju inte själv med."

"Jag vet, men allting tyder på det. Hur som helst så står vi inför ett stort mysterium som måste utredas. Vi måste ta reda på vem den döda kvinnan är. Allt måste undersökas noga. Och i vilket fall som helst kan vi inte lämna graven öppen utan att göra någonting åt det."

"Du har rätt." Hon steg upp och klädde skyndsamt på sig.

"Vad tänker du göra?"

"Skotta igen graven genast."

"Varför?"

"För att dölja vår gravskändning om inte annat. Vi borde aldrig ha gått ifrån den. Vi måste ha varit panikslagna. Någon kan ju veta något som hon inte vill att någon annan ska veta."

För en gångs skull låg hon före i kriminologin. "Vänta!" sade jag. "Jag kommer med."

Men hon väntade inte på mig utan hann före. När jag omsider nådde ut till udden i klafsande stövlar som läckte hade hon synbarligen redan gjort sitt: hon stod passiv bredvid graven som var övertäckt.

"Har du redan gjort det?" frågade jag.

"Det var redan gjort när jag kom."

"Av vem då?"

"Hur ska jag kunna veta det?"

Graven hade alltså täckts av någon annan som vi inte visste vem det var. Vi fruktade en skandal på ön, men den som hade täckt graven gav sig inte till känna utan höll tyst. Ingen utom Elisabet och jag och nummer tre 'okänd' visste således om att graven hade rotats i.

12.

Mina kolleger på kriminalavdelningen skrattade ut mig.

"Har du hittat ett lik? Hur gammalt är det? Sju år? Jaså, finns bara skelettet kvar? Är det en kvinna när det skulle ha varit en man? Vem grävde upp det? Du själv? Och varför gjorde du det då? Vem bad dig gå och gräva i andras gravar? Kom inte och säg att du inte visste att du skulle träffa på ett lik! Jaså, du visste inte att det var det liket du skulle träffa på? Vad väntade du dig? Skelettet av en valross?"

Som graven var sju år gammal ville de inte ens följa med ut och inspektera mitt lik.

"Har någon grävt ner det igen? Det var ju förståndigt. Lik bör ju inte lämnas i dagen, särskilt inte om det är sju år gammalt. Varför skottade du inte själv igen graven efter dig? Jag föreslår att du går ut dit och gräver upp liket en gång till, och att du sedan kommer tillbaka hit med svansen mellan benen och erkänner att du hade fel och att det i alla fall var det rätta liket av en man."

"Men jag lovar att det var en kvinna!"

"Bevis! Och även om det var en kvinna är det idag omöjligt att identifiera henne. Låt du de döda begrava sina döda."

Men jag kunde inte släppa tanken på det uppkomna problemet. Jag insisterade på att saken skulle undersökas, men kriminalen framhärskade lika bestämt i att det var bortkastad tid, möda och pengar. "Måste då till och med mördade lik vara lönsamma nu för tiden för att polisen ska bry sig om dem?" Svaret kom kallt och skoningslöst: "Ja, om de är sju år gamla och oidentifierbara." Jag ansåg att det var en principfråga att ett brott närhelst det uppdagades måste undersökas och gås till botten med, medan de ville sopa ett så gammalt outredbart och osäkert fall under mattan, då detta var ett lik som ingen hade saknat eller någonsin rapporterat förrän nu sju år efter begravningen. Dessutom fanns det ingenting som tydde på att ett brott hade begåtts. Det kunde röra sig om ett misstag. Någon hade kunnat blanda ihop två olika lik för sju år sedan, som nu efter sju år väckte en ensidig sensation hos en ensam byråkrat ställd på undantag, som aldrig tidigare hade haft något att göra. Ingen annan ville snoka i misstag begångna för sju år sedan, och särskilt inte någon likförväxling. Möjligen kunde det bli tal om saken om det andra liket i byteshandeln dök upp och ställde till med värre obehag. Men jag gav mig inte. Jag kände tydligt vittringen av brott. Ju ihärdigare jag insisterade, desto större motvilja visade mina kolleger. Då ansåg jag det vara min plikt att begära avsked från polisen.

"Du går för långt," sade mina kolleger. "Du låter fantasin skena iväg med dig."

"En poliskår som låter ett brott passera förbi obemärkt kan jag inte längre arbeta för."

"Du är den enda som hävdar att ett brott har begåtts som är omöjligt att bevisa."

"Jag gör det för att jag vet det. Jag kan inte kompromissa med min övertygelse."

"Då kan ingen hindra dig från att demissionera."

Och så blev det. För första gången på femton år var jag arbetslös. Det hus och den förträffliga institution av samhällets främsta tjänare och stöttepelare som hade varit mitt liv i femton år var plötsligt slut. Men jag uteslöt inte möjligheten för mig att komma tillbaka om jag på egen väg kunde bevisa att ett brott hade begåtts.

Elisabet blev nu min fasta punkt i tillvaron. Jag sov hos henne när jag inte sov i Sonjas bostad, ty hemma fick jag aldrig mer någon ro. Jag gick på arbetslöshetsbidrag i väntan på att någon civil passande syssla skulle dyka upp, men det var kärva tider. Min tröst var Elisabet, som jag lekte att var Sonja. Hon liknade Sonja, och jag försökte inbilla mig att det var hon. På så sätt lyckades jag suggerera mig själv till kärlek för henne, men det var inte henne själv jag älskade utan en avbild av Sonja. Hon märkte att det var något konstlat med min kärlek.

"Du älskar inte mig," sade hon en kväll. "Du älskar en annan."

"Hur kan jag älska dig om det inte är dig jag älskar?"

"Jag vet inte, men du går som i drömmar. När du ser på mig är det inte mig du ser utan någon sorts bild som står som en vägg mellan dig och mig. Du ligger med mig men ger all din kärlek åt en annan. Den når mig aldrig. Du älskar min kropp men en annans själ, och det känns som en ohygglig förolämpning. Erkänn, att det inte är jag som är målet för dina drömmar."

Jag sänkte blicken, och det avslöjade mig.

"Jag vet. Det är Sonja du fortfarande älskar, den försvunna Sonja som du är besatt av, som du inte kan lämna i fred och som du försöker nå genom mig. Vet då att Sonja

är död. Hon kommer aldrig tillbaka till dig mer. Hon finns inte. När du ligger med mig ligger du med en död kvinna. Hon är lika död som skelettet som du så ivrigt grävde upp, så kärleksfullt smekte och som du hela tiden har talat om att gå och gräva upp igen. Gör det! Det är kanske hennes skelett! Gräv upp det och hämta hem det och sov med det och lek att det är din Sonja! Då lyckas dina samlag säkert! Fattar du inte, Patrik, att hela din attityd är nekrofil, att det verkar som om du bara åtrår de döda! Sov du med de döda om du vill, men jag är inte död. Hädanefter får du hitta en avliden partner att dela ditt liv med, för det är ju det du vill. Det är din enda sexuella attraktionskraft! Jag är färdig med dig. Adjö!"

"Vill du inte hjälpa mig finna Sonja?"

"Hon är död. Sök henne i namnlösa främlingsgravar."

"Du är bara svartsjuk."

"Om det ändå vore så väl!"

"Menar du allvar? Vill du verkligen överge mig och Sonja?"

"Jag menar, att hon i praktiken är död, eftersom hon inte längre existerar."

"Du anar inte hur jag känner det, lilla Lisa. Det är inte alls sant att jag inte älskar dig. Jag älskar er bägge, både dig och Sonja, men jag kan inte glömma Sonja, och jag har dåligt samvete för att jag älskar dig, emedan jag vet att Sonja när som helst kan komma tillbaka."

"Det är så äckligt som möjlig sirap! Din sentimentalitet kan röra en käring och tanta och gamla luder men inte mig. Gå du och gråt hos dina gamla tanter! Ditt samvete är en förolämpning!"

"Du är grym, Lisa. Har du då ingen känsla för min känslighet?"

"Det är ju det jag har! Men den äcklar mig och får mig att spy! Jag struntar i din känslighet! Du är ju som en gammal käring!"

"Då är du lika förstörd och omänsklig som hela detta samhälle, som låter brott begås och struntar i det, även om det är mord på en kvinna. Du kände ändå Sonja, och hon hjälpte dig! Vill du inte hjälpa mig spåra hennes öde? Kan du strunta i en kvinna så totalt?"

Det var just vad hon kunde. Vårt förhållande var förstört på grund av hennes svartsjuka för min saknads skull efter Sonja. Hon kunde inte förlåta Sonja att jag fortfarande älskade henne. All hennes kärlek var som bortblåst. Hon gick ifrån mig utan ett ord. Jag kunde förstå att hon ville vara kvinna och inte något substitut för Sonja, men jag kunde inte förstå hennes iskalla sätt att begrava sin mänsklighet levande, när hon ändå hade sagt att hennes kärlek till mig var odödlig.

Hon gick ifrån mig utan att se sig om och smällde igen dörren bakom sig, förolämpad och sårad i sin innersta kvinnliga fåfånga för att min kärlek till Sonja dess värre var odödlig.

13.

Jag hade en fruktansvärd mardröm. Det var dagen efter att mitt arbetslöshetsbidrag hade tagit slut, och jag hade fått veta att min enda chans att någonsin få arbete igen var att återvända till poliskåren. Men enda sättet för mig att återvända dit vore att krypa på alla fyra och kvinka av självömkan, slicka chefens

fötter och sitta vackert, som en hund. Detta vägrade jag göra då jag ansåg att polismakten hade begått ett principfel som jag aldrig skulle kunna skriva under. Jag stod alltså inför utsikterna att bli ett socialfall. Och Elisabet hade övergivit mig och ville av allt att döma aldrig se mig mer.

Då hade jag denna fruktansvärda dröm. Aldrig under hela min tjänstgöringstid inom polisen med alla dess förfärliga engagemang hade jag upplevat någonting hemskare. Jag kunde inte förstå hur en sådan dröm hade kunnat uppstå. Min dröm var att jag hade tagit jobb som taxichaufför och att jag plötsligt körde taxi i den hemskaste av alla miljöer i Sverige, nämligen Stor-Stockholm. Jag piskades av den stockholmska självupptagna storstadsstressen och måste ständigt riskera livet för att hinna föra mina själviska kunder i tid till vart de skulle. Så fick jag som kunder tre tysta passagerare. Det var två herrar och en dam, och det var något olycksbådande över dem, så att man kunde misstänka dem för att vara någon sorts vampyrer. Alla tre var elegant klädda, damen hade lång klänning, och de tigande herrarna bar fläckfri smoking. Det var något oerhört med de två tigande herrarnas kompakta tystnad. De bar damen in i bilen. Alla tre var ordentligt berusade, men damen var i vanmakt och snarare död än levande. Hon rörde inte på sig och var vit som lärft. I bilen talade de två herrarna sluddrande med varandra. Alla tre satt i baksätet. De båda berusade herrarna hade med nedslagna blickar insisterat på att få sitta där bak med damen mellan sig, eftersom hon inte mådde bra. De såg mig aldrig i ögonen, som om de ville dölja sin identitet. Men genom deras sluddriga samtal började jag förstå ett och annat. De försökte att tala så tyst som möjligt kanske just för att undvika att jag skulle förstå situationen, men samtidigt var de så pass påstruken att de måste höja rösterna för att få orden något så när artikulerade. Den ena herren sluddrade mindre än den andra, som hela tiden bad honom tala tystare, medan denna den mindre sluddrande hela tiden måste be den andra tala högre. De båda herrarna var ministrar. Det var statsministern och industriministern. Det var Olof Palme och den på den tiden ännu så glade Krister Wickman, och jag hade inte känt igen dem i deras tillstånd förrän nu genom deras oförblommerade konversation. Damen var Marianne Höök, hustru till någon hög diplomat, en kvinnlig journalist som var känd för att gärna göra sig glada kvällar i högt sällskap. Hon hade nu druckit sig redlös och dessutom tagit piller, och där satt hon nu plakat i en taxibil i baksätet mellan landets två högsta ministrar, som var lulliga. De båda ministrarnas sluddrande och knappt hörbara konversation handlade om henne.

"Tror du hon försökte ta livet av sig?" frågade industriministern, som talade något högre än den andre.

"Det verkade nästan så."

"Lönar det sig att hjälpa henne mera?"

"Solidaritet, Krister, solidaritet."

"Men hon är ju helt väck."

"Det är vårt fel som inte hindrade henne från att knarka."

"Men hur hade vi kunnat stoppa henne? Hon har ju hållit på i årtal."

"Ja, hon får väl skylla sig själv."

"Varför kör vi till sjukhuset?"

"Det skulle väl se för taskigt ut om vi inte hjälpte henne."

"Hjälpte henne att dö, menar du."

"Medge, Krister, att det skulle se ännu jävligare ut om hon dog och vi inte hade hjälpt henne. Vi har ju varit med henne hela tiden."

"Du är inte realistisk, Olof. Kan vår situation bli taskigare?"

"Nej."

"Varför hjälper vi henne då?"

"Vi måste ju visa oss mänskliga, för helvete."

"Men hon är ju journalist! Tänk på pressen!"

"Det är ju den jag tänker på, för helvete! Vi får ju inte förlora ansiktet för journalisterna! Och Marianne är ju journalist! Hon om någon kan sätta dit oss för hela pressen! Det måste synas som om vi hade hjälpt henne."

"Det är kanske tur att hon är medvetlös. Vad tror du hon säger till pressen?"

"Vi får väl se till att hon sköter väl om den när hon vaknar, om hon vaknar. Hon kommer nog ändå inte ihåg så mycket imorgon."

"Särskilt inte om hon kolar av denna gång."

"Det får hon inte göra."

"Säg det till henne."

"Det vet hon."

"Men om hon kilar vidare – varför hjälper vi henne då?"

"För att vår situation inte ska bli taskigare, begriper du väl."

"Du talar som en statsminister."

"Är jag inte det då?"

"Du hade inte varit det imorgon om hon hade varit vid medvetande i kväll."

"Det var väl bra då att hon tog sina piller."

"Var det du som proppade i henne dom?"

"Hon bad om dom."

"Allihop?"

"Jag kunde väl för helvete inte stå där och börja leta efter doseringsinstruktioner?"

Så pratade Sveriges två mäktigaste män sludrande med varandra och visade endast liknöjdhet inför den livlöst likgiltiga damen. Hela deras resonemang styrdes endast av vad som kunde vara politiskt minst olämpligt och mänskligt minst skandalöst. Det var ju statsministerns första år som statsminister. Då och då kom det dock fram små mänskliga drag också, som när Wickman sade:

"Du är i alla fall snäll som ställer upp för henne fast hon är så dålig."

"Ja, vad begär du av en statsminister egentligen? Oridderlighet?"

"Du borde inte ha gått med henne så långt."

"Man måste väl få ha lite roligt ibland."

"Det trodde jag också ända tills nu."

När vi var framme vid sjukhuset och jag stannade sade plötsligt Krister Wickman:

"Du, hon är död."

"Det får hon inte vara."

"Det hjälper inte. Hon *är* död."

"Nej, det är hon inte. Det är hon först när läkarna har konstaterat det och skrivit på papper om det."

"Jag säger dig att hon *är* död."

"Skitprat. Det får inte vara sant."

"Det är sant, men det *är* sant. Hon är stendöd. Känn på henne. Rena vinterstenen. Nu ryker våra ministerportföljer."

"Om hon verkligen har strulat till det för oss på det sättet så har jag aldrig sett henne."

"Inte jag heller."

Tystnad.

"Vad ska vi göra?" frågade industriministern sedan. "Du kan alltid finna på råd, Olof."

"Vi lämnar in henne och sticker sedan."

"Kan vi smita från henne?"

"Vi måste. Och hon har ju smitit från oss."

"Men genom en högst olämplig utgång."

"Jag vill mena det."

"Och hur tystar vi vittnet?"

"Vilket vittne? Här är ju bara du och jag."

"Chauffören."

"Jaså han. Han får väl lov att tiga. Han har ju sin fackförening. Han vill väl som alla andra inte bli arbetslös. Han är väl tvångsansluten som alla andra och får tiga. Han är väl opportunist som du och jag och alla andra och kan väl begripa vad som är bäst för honom utan att bli omskolad. Vi får tipsa hans chefer om något så att han tiger. En baggis."

"Han hör vad vi säger."

"Desto större anledning för honom att tiga."

"Tror du han kan det?"

"Han måste. Annars är han väl inte klok. Han måste väl inse vad som är bäst för honom och alla andra."

De lämnade in liket av Marianne Höök som om hon ännu levde, lyckades göra det anonymt, och lät sig köras hem. Hur de klarade av sjukhuset med bibehållen anonymitet vet jag inte, men Olof var väl bra på att tysta ner saken från början. Jag var för skrajsen för att ställa några frågor. Jag vågade inte ens tänka högt. Jag vågade inte ens tänka. Sjukhuspersonalen kanske också var fackligt tvångsansluten. Ministrarna sade inte ett ord mera. De litade på mig. De litade på att jag var en lojal anhängare av systemet. De litade på att jag inte ville förlora mitt jobb. De litade på att de kunde lita på min fackförening. De litade på att de genom sin ställning skulle komma undan skandalen. Och det gjorde de, för de var ju fiffiga politiker. Men jag kom inte undan.

Jag körde hem dem kallsvettig och väl medveten om att jag skulle bli sparkad och aldrig få jobb mera om jag knystade ett enda ord så att det kom till fackets kännedom. Socialdemokratins trygghet och materiella standard tvingade mig till tystnad. Aldrig hade jag kört två så berusade ministrar hem under en så tryckande tystnad.

Jag stod inte ut sedan. Jag flydde från byråkratfästningen Stockholm, och min fackförening jagade mig till skogs med hundar och helikoptrar för att jag till avsked till statsministern vågat säga: "Men damen då?" när han bara betalat för två och en halv; tvärs över landet genom alla skogar jagades jag som en räv med blodhundskoppel, och från Göteborg simmade jag ut till skärgården. Där visste jag

att hundarna inte längre skulle känna min vittring. En orm visade sig för mig på stigen och sade: "Följ mig!" Jag hade ingenting annat att följa och följde därför den svarta ormen, som dök ner i den alltför välbekanta okända graven. Jag skulle just dyka efter men fann då att graven var öppen. Alla stenar var bortvräkt, all sand var uppskottad, och det enda som fanns kvar var ett svart bottenlöst hål. Men jag tänkte med min ofelbara logik att graven måste ha en botten och dök därför ner i den efter ormen. Men graven hade ingen botten, och jag föll i oändlighet ut i den kalla tomma rymden, som ständigt blev allt kallare och tommare...

Jag vaknade fullkomligt kallsvettig och med ett avgrundsskrik i mitt hjärta. Hela sängen var våt efter min våldsamma jakt genom Stockholms gator och flykt till fots genom skogarna till västkusten. Hjärtat hamrade plågsamt, som om en hjärtattack omedelbart var att befara, men jag steg upp och drack litet vatten. Sedan satte jag mig ner på sängkanten och försökte förgäves lugna ner mig. Jag inbillade mig att jag lyckades, gick till sängs igen, släckte lampan och försökte somna om.

Men det var alldeles omöjligt. Så fort jag slöt ögonen såg jag ormen som blev till Sonja Heed som med ett gäckande leende sade till mig: "Följ mig." Och jag kunde inte följa henne och ormen utan att bli stel av skräck och på nytt vakna av kallsvettig fasa till en värre mardröm än den redan drömda.

Jag måste tända alla lamporna i min lilla lägenhet och på nytt försöka lugna ner mig med ansiktet och huvudet mellan händerna med obefintligt resultat.

All min rast och ro var för evigt förlorade. Så kändes det, och min förtvivlan och ångest var utan gränser. Aldrig tidigare hade livet varit så fruktansvärt i sin nattsvarta tomhet av skräck inför det okända, det omedvetna och allt det osynliga.

14.

Jag började dricka vid sju års ålder. I sällskap och vid fester gällde jag alltid för att vara en ovanligt nykter person som gärna spottade i glaset, men i privatlivets outhärdliga nakna verklighet var jag en skåpsupare. Jag hade alltid minst två öppnade flaskor hemma i fall att den ena skulle ta slut, och alltför ofta tog båda slut. Men jag höll mig inom den ramen: aldrig mer än två fulla flaskor hemma.

Jag led av det besväret att jag aldrig blev berusad. Mitt ölsinne var alldeles för gott. Jag kunde alltid skärpa mig och gälla som nykter vid svårare sjöslag, och det skulle mycket till för att jag skulle förlora balansen. På så sätt blev jag aldrig alkoholist hur mycket jag än drack.

Jag drack bara för att bedöva mig. När min ångest blev för svår, när livet blev mig för trist, när verklighetens nakna helvete blev mig för outhärdligt slog jag upp ett glas åt mig och koncentrerade mig på dess smak och dess verkningar. Jag drack aldrig i sällskap utom för att hålla god min utan endast allena, när ingen kunde se mig. Den lilla förnedring som jag hade att ägna mig åt ville jag hålla helt för mig själv. Alla våra värsta laster är vi lyckligtvis helt ensamma om.

Under den senaste perioden hade jag ovanligt länge haft de två standardflaskorna orörda i skafferiet, men när jag efter denna mardrömsnatt fann mig alltför starkt påverkad av Olof Palmes och Krister Wickmans alltför höga föredömen och bara kunde sitta och förtvivla på min sängkant kunde ingenting hindra mig från att slå

upp skafferidörren på vid gavel. Där stod de båda flaskorna helt orörda, helt jungfruliga och intakta, fullkomligt generösa och till synes ousinliga. Jag grep dem båda och öppnade först den ena och sedan den andra, när den första var tom, medan jag försökte analysera det olösliga problemet från så stort avstånd som möjligt.

Problemet var att drömmen hade varit alldeles för verklig. Det kändes som om jag hade blivit inblandad i en djävulsk komplot och som om jag nästan blivit vittne till mord. Men vad tusan kunde en sådan dröm betyda? Vem var i fara? Skulle jag ringa till statsministern och varna honom för vad? Det var ju han som om någon var skyldig och som hade tvingat mig till att vara ett för alltid tigande vittne till någonting skriande hemskt. Samtidigt kändes hela drömmen som en uppenbarelse av ett motiv till ett brott, men jag fick heller inget grepp om detta motiv. Alla visste vi att Marianne Höök var död, hon hade seglat upp i Stockholms societeten som en glittrande dagslända under Olof Palmes smekmånadsår som statsminister och plötsligt bara försvunnit ingen visste hur. Nu kändes det som att jag visste hur, och hennes man, diplomaten i Oslo, måste också veta det. Och om diplomater får ett tillräckligt motiv till mord, till exempel ren hämndlystnad, så kan ingenting hindra dem. Men det var många år sedan Marianne Höök hade försvunnit från scenen, och sedan dess hade Olof Palme både vunnit och förlorat många val, och han levde ännu, hur många fiender han än hade i bagaget. Men en död fiende kan vara värre än någon levande. Ju mera jag tänkte på saken, desto verkligare blev drömmen. Så jag slutade tänka på den.

Snart var även den andra flaskan tom. Det var två flaskor av den utmärktaste gin, som jag druckit utan tonic. Så förträffligt var mitt ölsinne, att jag bara tömt ett litet litet glas och sedan bara rasande slukat dem båda nästan i ett enda svep och det utan andra efterverkningar än att jag nu började känna mig något återställd i mitt upprörda sinne och behagligt loj och likgiltig, som det ju är önskvärt att alla normala svenskar skall vara.

I det samma ringde telefonen. Jag trodde inte mina öron. Jag lät den ringa. Det ringde fyra signaler. Sedan svarade jag.

"Är det du?" Det var Sonja Heeds röst.

"Är det möjligt?"

"Är det Patrik?"

"Javisst är det Patrik! Hur kan du tvivla på det!"

"Hur mår du?"

"Jag skäms. Jag mår uruselt. Jag är svettig och orakad och sitter här i min pyjamas. Hade jag vetat att du skulle ringa hade jag sett bättre ut. Var är du? Var har du varit i alla dessa veckor? Varför har du övergivit mig?"

"För att jag älskar dig."

"Hur kan du överge mig då? Hur kan du överge mig när jag inte kan överge dig?"

"Du vet ingenting om mig."

"Tacka gudarna för det, när du aldrig berättar något för mig om dig!"

"Är du berusad?"

"Inte farligt. Men du har ringt mig."

"Jag ville höra hur du mådde."

"Jag har aldrig mått värre och aldrig mått bättre."

"Har du ingen som tar hand om dig?"

"Mig överger alltid kvinnorna."

"Varför det?"

"För att jag aldrig vill överge dem."

"Jag tror du är berusad."

"Vad för anledning har jag att dricka mig berusad? Jag är ju arbetslös, mitt arbetslöshetsbidrag har gått ut, jag drömmer bara mardrömmar, och jag vill inte komma på anstalt. Varför skulle jag då dricka mig full?"

"Stackars Patrik! Vill du att jag kommer till dig?"

"Inte nu. Jag är skäggig och bedrövlig. Nej, kom! Jag ber dig! Jag luktar illa men älskar dig ändå! Kom, så skall jag ge dig en kick som du aldrig glömmer! Kom, min älskade!"

"Du vet inte vad du säger."

"Varför frestar du mig då?"

"Vet du ens vem som talar med dig?"

"Hur skulle jag inte veta det? Hur skulle jag inte känna igen din röst på tio tusen?"

"Vem är jag då?"

"Sonja."

"Fel."

"Är du inte Sonja?"

"Nej."

"Vem är du då?"

"Försök en gång till."

Jag tänkte så det knakade men kunde inte finna att det kunde vara någon annan än Sonja. Bara hon kunde driva med mig så grymt.

"Du måste vara Sonja. Du bara driver med mig. Du driver med mig bara för att jag är berusad. Du kan inte vara någon annan än Sonja. Du får inte vara någon annan än hon."

"Det är bäst att du återvänder till flaskan så att du lär dig tänka klarare."

"Alla mina flaskor är slut."

"Har du druckit hela natten?"

"Nej, bara sedan jag vaknade."

"När vaknade du?"

"Direkt efter mordet på Marianne Höök."

"Vem är det? Har du en ny flicka?"

"Nej, hon mördades för femton år sen av den dåvarande nye statsministern."

"Och sedan dess har du druckit?"

"Bara två flaskor gin."

"Inte konstigt att dina flickor överger dig."

"Men vem är du då om du inte är Sonja?"

"Det lönar det sig inte att säga så länge du är onykter."

"Jag *är* nykter."

"Det var en nyhet."

"Men du tycks ändå känna mig, och jag känner igen din mjuka beslöjade röst, lika mystisk och mörk som Greta Garbos för att inte säga Zarah Leanders. Säg att du är Sonja. Snälla."

"Jag är inte Sonja. Sonja är död."

"Är Sonja död?"

"Ja, Sonja är död. Det är hon som ligger i främlingsgraven ute på Öckerö sedan sju år tillbaka."

"Men jag har älskat Sonja, och hon var inte död."

"Jo, hon var död."

Jag började gradvis nyktra till. Jag insåg mer och mer hur viktigt det var i denna stund att jag skärpte mig.

"Men vem är du då?"

"Du känner mig inte."

"Jo, jag känner dig, och därför vill jag veta vem du är."

"Jag är den du älskar."

"Det vet jag nog, och vem har jag älskat om inte Sonja Heed?"

"Det spelar ingen roll."

"Du kan inte lura mig. Jag är spiknykter. Du har drivit med mig för sista gången, Sonja. Du kan aldrig vara grym och nyckfull mot mig igen. Jag vet allt om dig. Allt har uppdragats. Du måste tro mig. Jag vill bara hjälpa dig, och det är kanske bara jag som kan hjälpa dig. Byhoran är värdelös. Hör du vad jag säger? Han är värdelös! Jag vet allt om honom också. Vad var det han hette nu igen? Du lever i ständig livsfara; och därför gömmer du dig, byter du identitet, går du under jorden, försvinner du och lägger ut rökridåer. Jag känner andra som du. Men du har ändå ringt upp mig på nytt. Det bevisar att du fortfarande älskar mig lika mycket som jag älskar dig. Kom, Sonja, så får vi äntligen prata ut! Du har ingenting att frukta av mig. Jag är inte ens polis nu längre. Jag är en utstött, asocial, arbetslös spritmissbrukare, parasit och socialfall, precis som alla andra vettiga människor här i denna fördömda värld, i detta fördärvade till döds förslappade samhälle! Du behöver inte hålla dig undan längre. Jag har blivit som du! Jag är en av er!"

Det sade plopp i luren. Hon lade på.

Var det sant eller var det bara en dröm? Hade jag nu också hörselhallucinationer? Jag kramade fortfarande telefonluren i min hand, och jag testade den med ett slag mot bordet för att se om den var sann. Den kunde inte bli mera konkret.

Klockan visade fem på morgonen. Vilken kvinna ringer till en ensam man klockan fem på morgonen? Jag tvivlade skarpt på mina sinnens fulla bruk. Och ändå kunde jag inte tvivla på att jag på något sätt hade upplevt vad jag hade upplevt.

15.

Jag inledde dessa anteckningar med att förfäktat att jag inte var någon misantrop. Utsagan behöver nu omformuleras. I själva verket var det så att jag bara aldrig ville bli någon misantrop. Emellertid lever vi i mobbningsmentalitetens förlovade hemsamhälle, och jag är en typisk slutprodukt därav. Jag ville alltid bara vara konstruktiv. Därför blev jag en nolla i samhället, en av dessa ihjälnivellerade kroniskt förtryckta gråa nollor som blivit vad de blivit för att de lytt samhällslagen nummer ett, om att man aldrig får vara vad man är, aldrig får visa att man är vad man är, aldrig får säga eller skriva som det är och således aldrig får ifrågasätta samhället.

Emellertid måste jag ifrågasätta samhället, just för att det är mobbningsmentalitetens förlovade samhälle.

Jag lärde känna Sonja Heed. Hon var bara en förtryckt människa som alla andra. Hon försvarade sig mot samhället med att bli fullständigt anonym, försvinna ur dataregistren och bli fullständigt underjordisk. Fler och fler i vårt samhälle tvingas åt samma håll. Är det det samhället vill?

Jag talar om det stängda samhället, det samhälle som inte tål sägandet av sanningar, det samhälle som lever på det tysta förtrycket mot allt individuellt, det samhälle som tolererar att känsliga diktare som Harry Martinson förföljs ihjäl av småaktig illvilja och som lyssnar till diktarförföljare som Artur Lundkvist (som offentligt ber den teater som vågar sätta upp pjäser av Graham Greene att hissa pestflaggan) och tolererar en sådan akademisk påves ofelbarhet, det samhälle som höjer skrotkonst, abstrakt konst och annan nonfigurativ konst som vilken apa som helst kan skapa till skyarna medan hantverkskunniga konstnärer, som ägnar sig åt konst som kräver skicklighet och sinne för smak och skönhet, refuseras ihjäl från skolorna och salongerna utan att någonsin få någon uppmuntran; det samhälle som på mediafronten ägnar sig åt systematisk ihjäl fördumning av så många människor som möjligt genom alla idiotiska TV-program och dåliga dags- och veckotidningar, det samhälle som glömmer klassikerna för att i stället lyfta fram experimentell modernism som ingen begriper, det samhälle som står bakom att endast den musik som låter värst, alltså pop-, rock- och rapmusik, lyfts fram och görs reklam för medan riktig musik, som kräver utbildning, kunskap och musikalitet, som klassisk musik, görs till undantag; det samhälle som river gamla vackra hus för att bygga fula nya bara för att tjäna pengar på dem, det samhälle som genom bokförlagen i förväg begraver alla seriösa författarförmågor levande av ren feighet genom intetsägande iskalla och grymt stereotypa formelartade refuseringsbrev så att verkliga begåvningar aldrig får göra sig hörda eller blir tillgängliga; och det samhälle som från början gör existensen för alla icke rasrena individer i samhället omöjlig, hur begåvade de än är och hur svenska de än är fastän de har utländskt efternamn och hur vita de än är till det yttre, genom denna hemliga dubbelmoraliska rasåtskillnad och svenska apartheid som inte förekommer officiellt men som är desto starkare genom tyst överenskommelse.

Jag känner författare som skriver vackert och begripligt och som har något att berätta. Jag känner konstnärer som målar så att man ser vad det föreställer och så att det tröstar och behagar ögat. Jag känner kompositörer som komponerar så att man kan urskilja melodier som man sedan kommer ihåg och så att det låter bra. Jag känner äkta, naturliga romantiker som enbart är konstruktiva som människor. Jag känner svenskar födda utomlands med utländska namn som arbetar mera för Sverige än vanliga svenskar. Men alla dessa är satta på undantag och förtryckta i mobbningsmentalitetens förlovade hemsamhälle. Alla lever de underjordiskt och släpps aldrig upp ovanför ytan, ty alla vet ju att de är farliga. Sonja Heed var en av dem, och jag älskade henne. Genom henne fanns det även hopp för en sådan som mig, en typisk polisbyråkrat och slätstruken grå nolla i samhället. Men detta samhälle, som sätter sådana unika naturliga vackra romantiska människor under lock i levande begravningssoptunnor, fick henne att försvinna. Jag kan inte se det på något annat sätt, och jag är vid mina sinnens fulla bruk.

Jag trodde att jag skulle kunna slippa bli en misantrop. Jag har försökt att inte bli det och försökt höja mig över problemet med att nöja mig med att bara beklaga och tycka synd om de människor som går med på ett sådant samhälle. Men skulle jag nöja mig med det vore jag en hycklare. Jag har sett alltför många självmördare gå under i det samhället för att kunna bli en sådan hycklare. Tyvärr måste jag förbanna det samhället och de människor som deltar i det, för den allmänna rockmusikens skrikighets skull, för den moderna konstens smaklöshets skull, för den moderna litteraturens vettlöshets skull, för de gråa bostadsbetongbunkrarnas omänskliga sterilitets skull och för de människors likgiltighets och okänslighets skull, som stödjer detta alltigenom sjuka samhälle.

16.

En käring ringde till mig härom morgonen och sade att hon älskade mig. Det var en av dessa stackars gamla ogifta käringar som jag har hjälpt ibland om söndagarna vilket de aldrig har glömt och aldrig låter mig glömma. Hon läste en kärleksdikt till mig i telefonen som hon hade skrivit själv med rim och allt. Hon är över sjuttio och sludrar som en drucken och är gaggig som en tandlös långvårdspatient på Lillhagen. Jag är nästan fyrtio år yngre, hon kunde vara min mormor, och så vågar hon hysa den idén att hoppas på den stora kärleken med mig.

Men jag älskar bara de döda. Jag älskar bara Sonja. Mina främsta högtidsstunder tillbringar jag på tu man hand med henne. Jag går till hennes lägenhet och sätter mig på hennes madrass och väntar på att hon skall komma. Och förr eller senare kommer hon. Ibland kommer hon redan efter en flaska, men ibland får jag vänta på henne till efter den tredje. Hon brukar då gradvis uppenbara sig utanför fönstret. Så småningom tar hennes själ gestalt och inkarneras i påtaglig form, och jag går då fram och öppnar fönstret och släpper in henne. Ibland väntar hon litet tvekande innan hon kommer in, men förr eller senare kommer hon in.

Vårt samröre på detta sätt är möjligt endast emedan jag har accepterat att hon är död och borta. Det sade hon själv till mig att hon var, sist hon ringde till mig, och även Elisabet säger samma sak. Hon vet mer om Sonja än jag. Vad hon vet om Sonja som jag aldrig får veta kommer jag aldrig att få veta. Men det räcker för mig att veta att hon är död.

När hon äntligen kommit in utifrån slår vi oss ned på madrassen och pratar. Inga skrankor finns längre mellan oss. Vi är helt oblyga för varandra. Hon har inga hemligheter längre för mig, och jag ställer henne inte längre några personliga frågor, för det behöver jag inte. Jag behöver inte veta hur mordet på henne gick till, jag behöver inte veta varför hon mördades, jag behöver inte känna till någon detalj i hennes tragiska liv, jag behöver inte veta hurdan hon var innan hon hemsöktes, jag behöver inte veta någonting om henne. För vi älskar varandra.

Vi är fullkomligt fria med varandra, ty vi älskar varandra endast i själen. Men förr eller senare inbjuder hon mig till sina fysiska behag, och då vågar jag heligt kyssa henne, först på kinden, så på munnen, så slickar jag hennes rena vita mandeltänder, så kramar vi om varandra, så lägger vi oss ner tillsammans på madrassen, så ligger vi där harmoniskt och umgås smekande med varandra, jag stryker hennes hår och

hon smeker min kind, och hennes hår är vackrare och längre än någonsin i verkligheten, hon leker med mina öronsibbar och jag beundrar hennes bröst, varsamt börjar jag skaffa mig tillträde till hennes nakenhet, och även hon börjar utveckla och ta fram min nakenhet, som bara i hennes sällskap kan erbjuda någon skönhet och något behag, ty jag är ju inte ens någon Tumba-Tarzan, och vi börjar älska. Och hon känner inte att jag luktar alkohol.

Epilog.

17.

Han hittades sönderslagen på trottoaren fyra våningar under det fönster som stod öppet i Sonja Heeds före detta lägenhet. Det konstaterades genast att han var svårt berusad, och vid obduktionen stod det klart att han levat under mångårigt alkoholmissbruk. Allt tydde på att han i berusat tillstånd öppnat fönstret och ramlat ut. Sonja Heeds lägenhet var låst inifrån, och ingenting tydde på att det förekommit något annat besök i lägenheten än hans. Men vad gjorde han i Sonja Heeds lägenhet, och vem var Sonja Heed?

Jag hade varit Patriks kollega i många år, och jag var en av de få som visste att han hade brukat dricka i smyg. Han gällde annars för att vara den nyktraste i vår kår. Jag var den enda som inte häpnade när sanningen vid hans död visade sig vara en annan. Tyvärr så är det ganska vanligt och till och med normalt, att en den mest exemplariska, hyggliga och dygdiga person, som alla sett upp till, vid frånfallet lämnar sorglig vittnesbörd efter sig om att han även var motsatsen till det som han var så omtyckt för. Patrik var en ovanligt hygglig polis och kamrat, men han var också en ovanligt avancerad skåpsuppare, vilket ingen hade en aning om så länge han levde.

Jag tyckte emellertid genast att det var något som inte stämde med hela historien. Vad hade han haft i en främmande lägenhet att göra? De andra svalde historien slentrianmässigt och accepterade att det ingenting mer var att göra, men jag var misstänksam. Och jag fick belägg för min misstänksamhet när jag i hans byrålåda hemma fann ovanstående anteckningar.

Mitt namn är Stefan Dahlman, och jag ämnar gå till botten med denna historia med eller utan mina kollegers eller andras hjälp, helt enkelt för att min kollega Patrik var en hygglig karl och en god polis.

18.

Alla avråder mig. Polismästaren har fått läsa Patriks papper och är definitivt av den åsikten att Patrik inte var tillräknelig på grund av sitt alkoholmissbruk och att hans historia är alltför fantastisk för att vara av kriminologiskt intresse. Han understryker att det inte finns något påtagligt att gå efter och inte ens något brott att undersöka. Han har bett oss att glömma hela saken åtminstone tills det dyker upp

bättre material. "Erfarenheten visar," säger han världsklokt, "att brottsundersökningar, där varje spår av brott saknas, aldrig lönar sig, och att sådana undersökningar till och med kan vara farligare än brott."

Även min hustru avråder mig. Hon är klok och vet vad hon talar om när hon säger, att en kvinna kan man aldrig komma till rätta med när det gäller kärlek. Hon menar att Patriks historia var en kärlekshistoria, och vilka hemligheter och mysterier Sonja Heed än kan ha haft för sig så kan man inte gå till rätta med dem.

"Men Patrik är död!" säger jag.

"Han tog livet av sig under inflytandet av alkohol. Du kan inte beskylla den okända kvinnan för hans död."

Hon hade rätt. Men ändå fanns misstanken mot Sonja Heed kvar att hon inte hade skött sig alldeles oklanderligt, och även för syftet att rentvå henne skulle det vara värt att ta reda på vad som egentligen hände. Min hustru suckade. "Du är envis som synden," sade hon, som om just synden var höjden av envishet.

Men mitt intressantaste samtal hade jag med Patriks klasskamrat Bruno. Han låg hemma svårt astmasjuk när jag hälsade på honom.

"Jag kan inte fatta att Patrik är död. Det luktar skumt på långt håll."

"Men det är bevisat att han var ensam, att han var dödfull och att han utan hjälp föll ut genom fönstret."

"Något kan ha tvingat honom till självmord."

"Som exempelvis spöket av Sonja Heed?"

"Nej, det tror jag inte. Sonja Heed lever. Jag såg henne för bara ett par dagar sedan."

"Och det var inte ett spöke?"

"Nej, det var mitt på ljusa dagen."

"Hälsade du på henne?"

"Nej, inte direkt."

"Indirekt då?"

"Jag följde henne med blicken så länge jag såg henne, men hon såg inte mig."

"Hur såg hon ut?"

"Härjad och tård."

"Men vacker?"

"Mycket."

"Vad misstänker du?"

"Jag vet att Sonja aldrig har upphört att vara förföljd av den där religiösa firman, Gnothology eller vad den hette. Den brukar utsätta alla sina före detta proselyter för trakasserier fastän de tagit avstånd från den totalt. De släpper aldrig sina offer, och ofta händer det att de genom maffiametoder skrämmer sina offer till vad som helst, till exempel – självmord."

"Så vad misstänker du?"

"De har haft Sonja under press ända sedan hon flydde från firman. De har inte lyckats driva henne till självmord, som vissa andra, men jag ser en möjlighet i att de kan ha drivit Patrik till det."

"Han hade aldrig med den rörelsen att göra."

"Men han kan ha vetat för mycket om den. Han fick material av mig som han läste och bevarade."

"Det är riktigt. Men det är bara en bit i pusslet, som har många aspekter, och någonstans skönjer jag en sällsam helhetsbild av ett kvinnoöde som är så lockande och fascinerande att jag måste ta i tu med saken. Vad hade Sonja Heed för hemligheter? Vet du någonting om det?"

"Av vad du har berättat förstår jag ingenting."

"Utom att Patrik kan ha tvingats till självmord. Därmed skulle det eventuella vållandet av hans död inte ha varit Sonjas utan den religiösa rörelsens."

"Ja, det misstänker jag starkt. Det vet ju alla, att numera är den vanligaste anledningen till mord att offret visste för mycket. Vad tror du om den där så kallade Byhoran? Kan han och Sonja ha varit inblandade i något skumt?"

"Vi vet allt om Byhoran. Han är fläckfri och harmlös som ett barn."

"Sådana kan vara de farligaste."

"Inte den Byhoran. Han är en alltför öppen bok och därför raka motsatsen till Sonja, som vi inte vet någonting om."

"Tyvärr vet jag ingenting som skulle kunna ge något extra spår. Du vet mycket mer än jag, för du har läst Patriks anteckningar."

"Du ska få läsa dem. Visste du att han var alkoholist?"

"Det förvånade mig mest av allt. Jag hade aldrig kunnat tro att han var den typen som dricker."

"Han var ensam, och det kan göra vem som helst till missbrukare."

"Jag vet. Men han hade karaktär."

"Hade han?"

"Ja."

"Om Sonja Heed är skyldig till något så kan det i så fall vara till att ha förintat hans karaktär, och det kan ingen lag då straffa henne för."

"Men i så fall är hon moraliskt skyldig."

"Utan tvekan."

"Men hur skulle hon ha kunnat förinta hans karaktär? Det förstår jag inte. Det går liksom inte ihop med hennes personlighet."

"Han blev förvirrad av henne. Han demoraliserades av henne. Han lämnade sitt jobb för hennes skull. Hon lockade honom bort från det sociala till det asociala. Det gjorde hon i så fall genom sin starka men asociala och underjordiska personlighet."

"Det blir mer och mer mystiskt."

"Onekligen."

"Samtidigt verkar det som att du vill åt henne bara för att hon står utanför samhället."

"Det om något är misstänkt. Sådana individer tar polisen gärna hand om och undersöker närmare, för vanligen kan man genom dem finna många tjocka trådar att nysta i. Utanförskap luktar alltid kriminalitet."

"Det är inte bara den förbjudna fruktens lockelse?"

"I viss mån det också. Ingen brottsling är så attraktiv som den som är mystisk och gåtfull."

"Där har vi det. Men hur blev hon så mystisk?"

"Det var det vår vän Patrik ville få reda på, och det kostade honom hans liv eller åtminstone hans karaktär."

"Hon var inte sådan som ung. Tvärtom. Hon var alltid mycket utåtriktad och konstruktiv. Den bild jag får av dig av henne stämmer inte med henne så som jag kände henne."

"Det är mycket i denna historia som inte stämmer."

"Vad tänker du göra härnäst?"

"Jag tänker undersöka graven ute på Öckerö."

"Får jag vara med?"

"Naturligtvis."

Vi väntade tills han blev litet bättre. Han fick läsa Patriks historia och blev mera förbryllad än någonsin. "Jag undrar vad det egentligen är vi ger oss in på," sade han till att börja med, men hans viktigaste kommentar var följande: "Den här damen som utger sig för att vara Sonja Heed verkar inte alls som den riktiga Sonja. Patriks Sonja är en helt annan Sonja än den Sonja som jag kände. Hon var liten och späd och inte alls atletisk. Här är något med hennes personlighet som inte stämmer, men jag kan inte säga konkret vad det är. Hon verkar så olik sig på något sätt."

"Kan hon ha haft någon tvillingsyster?"

"Nej, definitivt inte."

Hans vittnesmål var viktigt men kunde inte få något medhåll från någon annan som hade känt Sonja. Patriks historia hade emellertid tydligt skrämt upp honom, och han bävade inför vår stundande undersökning. Han skrev mig till och med ett varningsbrev:

"Mitt råd är: Låt henne vara. Samhället har torkat av sina fötter på henne som på en trasa, alla män som kunnat det har missbrukat henne, hon har bara klarat sig genom att ständigt byta identitet och aldrig ha fast bostad, och ju mer vi försöker nå henne och få ett grepp om henne, desto mera konsekvent slinker hon undan. Hennes enda försvar mot sina förföljare är att jävlas med dem på ett sätt som fullständigt måste övergå deras förstånd och som kan leda till döden. Låt henne komma undan och förbli ett gäckande dåligt samvete för hela samhället och alla män. Det ser jag som den enda rättvisa vi i någon mån kan ge henne." – *Bruno*.

Han följde likväl med ut till Öckerö men lovade att det var det sista han skulle vara polisen behjälplig med i hennes fall, om inte för annat så för att i mitt vittnes närvaro få konstatera att hennes grav var tom och skulle förbli det, att vi helt enkelt ingenting hade att hämta i hennes fall.

Vi undersökte graven. Det var en underbar blåsig dag med två mils klar sikt, men graven var tom och kunde knappast bli tommare. Där fanns en och annan benflisa som det var omöjligt att bestämma könet av, men något skelett fanns där inte. Det skelett som en gång hade vilat där vilade inte där längre. Detta var i och för sig en betydelsefull upptäckt som gjorde saken ännu mera angelägen att utreda men samtidigt ännu mera svårutredbar.

Medvetna om vårt nederlag fyllde vi pietetsfullt åter igen graven och återställde den i dess traditionella skick. "Här var det inte mycket att hämta," konstaterade vi. Men under tiden hade himlen plötsligt mulnat. Det blåste ännu friskt, men luften hade blivit råare.

Vi återvände tillbaka mot civilisationen, men på halva vägen kom jag på att jag hade glömt mina handskar vid graven. Jag sprang därför tillbaka till udden, ty jag ville inte att någon annan skulle finna mina bästa handskar.

Jag var utpumpad av språngmarschen när jag kom fram, och mitt hjärta ville spränga bröstet. Jag måste därför vila. Jag ställde mig vid graven och betraktade den vida underbara skyddade lagunen med den silvervita, nu gråvita sandstranden var ännu ingen hade satt något naket fotspår för säsongen. Jag njöt av det friska vädret och den nästan skotskt vilda landskapsskönheten. Och så såg jag borta vid den högsta kullen silhuetten av en ung dam med en schäferhund.

Jag stelnade till och bara betraktade fenomenet. I några sekunder stod jag och såg ingenting annat. Hela mitt väsen fylldes av deras närhet i det ögonblicket. Så försvann de. De hade vikit runt hörnet.

En sekund tvekade jag. Jag tvekade därför att jag var så fullkomligt säker på att det hade varit Sonja Heed själv med sin hund. Sedan sprang jag efter dem.

Jag ropade: "Sonja!" när jag stod på samma ställe var hon hade stått, men ingen svarade. De hade kunnat gå vart som helst. Jag sprang omkring ett tag och velade men visste att jag inte skulle finna dem.

Uttröttad återvände jag till graven, var jag i brådskan hade lämnat kvar mina handskar. Men när jag kom fram flög det upp en stor grann fågel tio meter ifrån mig. Det var en häger. Det var en ovanligt stor underbart vacker gråsilvervitskimrande häger som med sin utsökt sirliga S-formade hals lyfte rakt upp mot skyn på breda mantel-liknande vingar.

Det var tecknet för mig. Jag hade inte mött någon orm utan en häger, som hade flugit mot solen och skyn. Och jag hade sett Sonja Heed. Jag visste nu att hon fanns. Och jag visste att jag måste komma att älska henne. Min fru och mina barn kom plötsligt helt i skymundan för denna korta men oändligt intensiva upplevelse.

När jag återvände till Bruno sade han: "Du blev länge borta. Vi har missat en båt." "Det gör ingenting," sade jag, och jag sade ingenting till honom om Sonja Heed.

19.

Min fru märkte att det var något med mig den kvällen. "Har du funnit en annan?" frågade hon.

"Hur kunde du veta det?" frågade jag tillbaka spontant utan att tänka på vad jag sade.

"Jag såg det på dina ögon. Du har plötsligt fått en lögn i dina ögon."

"Har inte vårt äktenskap från början varit en lögn? Är inte alla äktenskap en lögn? Kan du kalla vårt äktenskap lyckligt? Finns det något lyckligt äktenskap?"

"Vi har varit gifta i tio år, och vi har två barn. Under de tio åren har jag varit dig obrottsligt trogen och ständigt älskat dig. Idag älskar jag dig som vi gjorde som nyförlovade. Jag har aldrig upphört att älska dig mera för varje år."

"Men jag har aldrig älskat dig."

"Jag vet det. Ändå har du givit mig två barn, och det är jag tacksam för. Och även om du bedrar mig så skall dina barn vara anledning nog för att jag aldrig skall bedra dig."

"Du är för god för mig."

"Nej, det är du som är för god för mig."

"Ändå vet du att jag har träffat en annan kvinna."

"Ja, och jag vet att du kommer att överge mig för henne."

"Ändå har jag bara sett henne ännu."

"Vet du vem hon är?"

"Nej."

"Hon är sanningen i motsats till mig som är lögnen. Du har rätt. Alla äktenskap är lögner, vare sig de inser det själva eller inte, ty de baserar sig på den profana sexuella akten, som är det fulaste av allt. De baserar sig på den lögnen att två människor kan vara sexuellt beroende av varandra och att människan måste bli slav under sin sexualitet. Det är i själva verket den sexuella akten som fördärvar varje äktenskap, som gör varje helgonren man till ett rasande vilddjur, och som gör varje dygdig jungfru till en förryckt häxa. Freud hade rätt som kom fram till att människans förlust av sin oskuld gör henne psykiskt skadad för resten av livet vare sig hon är kvinna eller man. Alla människor som idkar samlag med varandra smittas därmed av andlig syfilis och blir invalidiserade och handikappade mentalt för livet, ungefär som vampyrer, denna utmärkta symbolik för ren sexualitet och dess ondska, och endast de bästa, de som minst förtjänar det, får dessutom kroppslig syfilis eller det som är ännu värre – de får aids eller blir riktiga vampyrer."

"Du talar härresande."

"Jag läser den sanning som du har upptäckt i den andra kvinnans ögon. Hon är sanningen. Hon är ännu inte besudlad av dig. Ert förhållande är ännu rent, i motsats till ditt förhållande till mig, som är oåterkalleligt profanerat för alltid genom sliskigt sex. Livets mening är oskulden. Ingenting är så heligt, så vackert, så ädelt, så rent, så sant, så klarsynt, så genomskådande och så gudomligt hos människan som oskulden. Därför är också det enda som berättigar den sexuella akten skapandet av barn, av en ny oskuld i stället för den som går förlorad."

"Så du låter mig älska denna andra kvinna?"

"Bara så länge ert förhållande är rent. Från den stund du ligger med henne och ni bär er åt skall du vara dubbelt förbannad både av mig och av henne. Men jag skall aldrig överge dig."

"Jag har ännu inte talat med henne."

"Då förstår jag att du älskar henne."

"Jag såg henne bara på avstånd. Hon är den kvinna som kostade min kollega Patrik Krook livet. Därför är det min plikt att ta reda på vad det är med henne. Det är min plikt mot Patrik, som inte dog en naturlig död."

"Du menar att hur nesliga omständigheterna än var kring hans självmord så måste han ha blivit mördad?"

"Du anar inte hur raffinerat man kan ta livet av folk och driva dem galna i dessa dagar."

"Och du älskar henne redan som han älskade henne?"

"Och mer."

"Lycka till då. Jag skall inte hindra dig i ditt arbete."

"Det är jag tacksam för."

"Tacka mig inte förrän efteråt. Du vet ju att du riskerar livet."

"Du talar som om du kände henne och som om ni stod i maskopi med varandra."

"Alla kvinnor står i maskopi med varandra mot männen. Jag känner henne genom allas vår gemensamma kvinnliga själ. Hon vet mer om livet än både du och jag. Om du överlever kanske du lär dig något nytt."

"Vet du vad det är som räddar vårt äktenskap?"

"Nej?"

"Det att du inte kräver av mig att jag skall älska dig."

"Det räcker med att jag älskar dig."

"Jag har alltid undrat vem av oss det egentligen var som förförde den andra."

"Jag är äldre än du. Alltså var det jag som förförde dig."

"Med vett och vilja?"

"Med all den kvinnliga list som jag kunde uppbringa."

"Du gjorde det väl, då jag inte märkte det förrän det var för sent."

"Du hade din fria vilja att säga nej. Jag tog inte din oskuld ifrån dig förrän du bad om det."

"Jag vet. Men du tog min oskuld ifrån mig."

"Ja. Har du ångrat det? Jag har det inte."

"Det som ödet påtvingar en kan man inte ångra."

"Just det."

Så låg vi och talade i sängen efter att vi släckt lampan, och det var länge sedan vi samtalat så mycket. Visst tyckte jag om min hustru, men jag hade aldrig älskat henne. Kärleken är till sitt väsen inte av denna världen, medan den äktenskapliga kärleken alltid är profan. Patriks öde och fenomenet Sonja Heed, denna mystiska person från underjorden som av sagt sig samhället med allt dess skydd och trygghet, lockade mig in på den sanna kärlekens farliga område, och jag visste mycket bättre än min hustru hur livsfarligt det kunde bli. Jag hånglade litet med min äkta hälft innan vi somnade, så som nyförlovade gör, men hon genomskådade mig och sade: "Gå genast i morgon och sök upp din blivande älskarinna," innan vi somnade.

Och det gjorde jag. Och jag hade en förbluffande tur, ty jag fann henne. Sonja Heed var faktiskt en levande människa. Jag mötte henne på gatan med sin hund.

"Sonja Heed, förmodar jag?"

"Ja."

"Får jag komma hem till er och ställa ett par frågor? Det gäller min kollega Patrik Krooks plötsliga död." Jag visade min polislegitimation.

"Naturligtvis. Men jag har inget hem. Vi kan gå till ett kafé." Hon verkade hur naturlig och enkelt rättfram i sitt sätt som helst.

"Har ni tid nu?"

"Javisst."

Vi gick in på kafé Angie, ett sällsamt ställe, var unga förälskade och astrologfantaster brukade träffas. Det var trivsamt, och det var huvudsaken. Jag förstod att jag kunde tala med henne där. Och hon verkade hur öppen och oskuldsfull som helst. Hon tycktes inte ha någonting att dölja. Hunden var henne trogen som en frivillig livegen. Den var glad och viftade ständigt på svansen, som om den omfattade mig med samma välvilja som henne och alla hennes andra vänner. Hundens trofasthet fick mig att från början genast lita på henne. Och hon återgäldade mitt fulla förtroende. Mitt förhör med henne blev tämligen avslappnat och angenämt.

Hon beklagade Patriks öde men konstaterade att han hade varit en ovanligt sentimental och blödig polis, som förfallit till slaveri under spriten. Därför hade hon upphört att uppmuntra honom. Ganska snart i deras förhållande hade det stått klart för henne att han var en hopplös skåpsuppare, och därefter hade hon gradvis avpolletterat honom, så att det skulle vålla honom minsta möjliga smärta. När jag påtalade för henne att just den smärtan inte hade hänvisat honom till något annat alternativ än flaskan där han hade kört fast sig i sin saknad och sorg, sade hon: "Vad kan man göra åt att en mänska saknar karaktär?" Och tyvärr måste jag ge henne rätt därvidlag.

Hon belyste också hur hon noterat att han flitigt hade använt hennes lägenhet medan hon var borta, varför hon helt hade avstått från den själv men likväl fortsatt att betala hyran. Detta förklarade mysteriet med att Patrik kunnat fortsätta begagna hennes lägenhet i det oändliga medan hon helt enkelt hade spelat försvunnen. Det var omöjligt att sätta dit henne för vållande av Patriks död – eller någon annan heller för den delen. Patrik var helt klart ensam ansvarig för hur det hade slutat för honom.

Sedan frågade jag var hon hade varit när hon varit borta så länge. Då log hon skälmskt och sade:

"Varför vill du veta det?"

"För att jag är intresserad."

"För brottsutredningens del eller din egen?"

"För min egen del."

Därmed visste hon att hon hade mig lindad kring sitt lillfinger. Och jag visste att hon visste det och anade plötsligt en djävulsk och väl förborgad argan list.

20.

Legenden om Svartedalen.

"Jag måste varna dig för mig," började hon. "Jag är en häxa."

Naturligtvis var jag på min vakt. Denna kvinnliga skälm skulle inte få locka mig i några banala fallgropar. Min första och främsta uppgift var ju alltjämt att forska i min kollegas öde och göra honom rättvisa åtminstone moraliskt.

"Vad är en häxa?" frågade jag försynt.

"En häxa är en kvinna som med sin blotta intuition kan manipulera hur mycket som helst med andra och särskilt män. Hon kan vara en manslukerska."

"Är du då en manslukerska?"

"Jag kommer av en släkt av häxor. Mest brås jag på min mormors mor, den ökända häxan i Svarta Dalen."

"Finns det en sådan dal?" Jag var mycket skeptisk mot hennes infall och påståenden och kunde inte riktigt ta henne på allvar.

"Det är ett stort fridlyst vildmarksområde, en av konungens egna skogar. Där finns fiskrika sjöar och en rikedom på vilt utan motstycke. Redan i gångna tider lämnade folk den trakten i fred av fruktan för övernaturliga skeenden där. Den Svarta Dalen är besatt av trolldom. Därifrån kommer min familj."

"Det vill säga din mormors mor."

"Och hennes släkt."

"Var ligger denna svarta dal?"

"I hjärtat av Bohuslän, i dess mörkaste sköte, mellan älven och Hakefjorden."

"Menar du Svartedalen?"

"Ja, så heter den i modern tid. Men den kallades redan på 1600-talet för den Svarta Dalen."

Hon försökte förgäves imponera på mig med detta nya utslag av skräckromantik.

"Hur har den fått sitt namn?"

"Efter en dal som går genom dess mitt. Den är inte stor, och den är inte lång, men den är mycket mörk. När en människa stiger ned i den dalen går solen alltid i moln. Det slår aldrig fel. Solen sänder aldrig sina strålar till botten av den dalen, och den människa som nedstiger däri vill solen aldrig mera skina på."

"Varför är det så?"

"Därför att envar som stigit ner i den Svarta Dalen har gjort det av nyfikenhet på den dalens hemlighet. Men den dalens hemlighet är sådan att den aldrig bör uppenbaras."

"Berätta den hemligheten för mig."

"Jag kan inte berätta allt för dig, men jag kan ge dig en skynt av den genom att berätta hur min mormors mor blev häxa."

"Ja, gör det. Det låter bra. Jag är idel öra." Det var ju alltid något att börja med. Hon måste ju faktiskt ha haft en mormors mor.

"Min mormors mor var inte ond, men hon var mycket romantisk. Hon blev väldigt lätt kär, och alla män som hon blev kär i missbrukade hennes kärlek, lekte endast med den och utnyttjade den och lämnade henne genast när det inte längre var roligt. Men hon älskade verkligen, och till slut fick hon äntligen en man som verkade vara den rätta.

Han var en enstöring från skogarna norrut, en mycket duktig bonde och snickare, som egentligen aldrig hade sett åt någon kvinna och inte ville göra det heller. Han hade anledning att avsky kvinnan, ty hans mor hade varit lömsk och gjort honom mycket illa med att lura honom på livet med att i det längsta hålla honom kvar hemma och hindra honom från att skapa sitt eget liv. Det är det värsta en mor kan göra med sin son, och de flesta mödrar försöker göra det. Ju godare sonen är, desto bättre lyckas det, och desto större skada lider sonen utan att veta det förrän när det är för sent. Båda hans föräldrar dog till slut i kolera eller pest, jag minns inte vilket, och han var enda barnet, men han hade skött sin familjs gård väl, ty det var ju det enda han kunde. Han var mycket avhållen av alla som kände honom, och han hjälpte folk mycket och gärna. Han kallades för Svartedalens enda solstråle, ty det var en svältbygd, och alla for mycket illa, men ingen underlättade livet för så många som han genom sin hjälpsamhet och snällhet.

Men min mormors mor och han kom att ha med varandra att göra i praktiska angelägenheter, och de fann varandra. Folk började genast viska om att hon hade snärjt honom, men hon älskade honom utan förbehåll och struntade i vad alla sade, och han var tacksam för hennes så uppriktiga kärlek.

Men prästen vägrade viga dem. "Mitt samvete förbjuder det," sade han, "ty du, Agneta, har haft många män, men du, Ernst, har aldrig haft någon kvinna. Min erfarenhet säger mig att ni icke kan bli lyckliga."

Detta kom som ett åsknedslag från en klar himmel för dem. De hade aldrig kunnat ana att någon kunde hysa något tvivel om att de inte passade varandra som hand i handske. Ingen av dem förstod sig på vanlig mänsklig avundsjuka, och därför kunde de inte på något sätt värja sig mot den. Och prästen vidhöll allvarligt sitt ord, och det viskades i bygden värre än någonsin.

Men bondpojken Ernst var så ädel att han inte gav upp henne för det. Han vägrade svika det ansvar som han redan i andanom hade tagit på sig och uppvaktade henne blott ännu intensivare. Han varnades av sina grannar, och när han inte hörsammade varningen och försummade sin gård fick han dem till sina första fiender. De utspred rykten, och snart blev han genom tyst överenskommelse en man som det var tillåtet för vem som helst att bedraga. Ryktesspridningen ledde till detta, ty hur falska ryktena om honom än var så trodde alla på dem och lärde sig alla genom dem att förakta honom. När min mormors mor väntade hans barn fick han gå från hem och gård till följd av en illslug process som hade drivits emot honom och som han inte kunde försvara sig i, då han inte förstod, att det inte var hans sak att bevisa sin oskuld utan de andras sak att bevisa hans skuld. Trots motgången övergav han ändå inte sin blivande fru och sitt blivande barn.

Det utspreddes rykten om att det var han som hade ordnat så att en ensamstående moder med elva barn, som bodde i en eländig jordhydda, hade råkat ut för det grymma och orättvisa ödet, att deras enda ko lyckats ta sig in i deras potatiskällare, ätit upp familjens hela lager av potatis och sedan smält av, varvid modern, som så förlorat familjens enda ko och hela familjens ovärderliga lager av potatis, därav sett sig nödsakad att av ren förtvivlan gå i sjön och dränka sig. Det var så synd om henne och ännu mer om de elva föräldralösa barnen, och någons fel måste det ju vara, och Ernst var ju numera den som kunde beskyllas för allt ont som hände i bygden. Han hade ju gjort Agneta med barn fastän pastorn så strängt hade förmanat honom att lämna henne i fred. Han blev beskylld för trolldom, och en dag samlades bygdens uppretade och upprörda folk och bestämde sig för att driva ut honom ur landet. Ingen kunde ju gå säker för hans onda öga. Värre saker kunde ju hända än vad som redan hänt. Ingen tänkte ett ögonblick på Agneta eller på hennes känsliga tillstånd, utan de brydde sig bara om att för sin egen sinnesfrids skull bli av med den farlige Ernst och hans utmanande verksamhet i det fördolda.

För att rädda sitt liv måste han skiljas från sin havande naturliga fru. "Jag drar i landsflykt," sade han, "men om ett år skall jag låta dig veta var jag är, och då skall du komma med vårt barn till mig så att jag får se det." Invändningar från hennes sida tjänade ingenting till, och han lämnade henne efter många smärtorika kyssar och omfamningar.

Men efter en tid spordes det att han hade tagit sin tillflykt ut till Brattön var han bodde som en ensam jägare i någon av dess otillgängliga raviner. Men de hemska ryktena om honom hade spritts från Svartedalen ut till Tjörn och Orust och ända till Marstrand, och när folk kring Lökeberg, Tjuvkil och Rörtången fick veta att det bodde en led trollkarl uppe på Blåkullen kände de sig obehagligt berörda, och de beslöt att ta i tu med saken.

De försökte först få kontakt med enslingen, men han vägrade att ge sig till känna, ty han kunde inte mera lita på någon människa. Ingen kände bättre till den ön än han, så när de kom till ön för att leta efter honom var det lätt för honom att gäckas

med dem och lura dem på avvägar. De hörde honom, de kände att han fanns bakom dem överallt, de hörde hans steg bakom sig, men han förblev dold. I den stora öns talrika raviner hade han sin hemort och såg alla andra en dödsfälla.

Men att ha en trollkarl där på berget när fåren revs, när sillen upphörde att gå till, när midsommaren kom med frost och när skörden före skördedagen slogs ner av slagregn, var oacceptabelt. De beslöt att eliminera alla onda krafter med att en gång för alla expediera honom.

Från en patron i Lökeberg fick de låna ett koppel blodhundar, och med dem som ledstjärnor gick de i land på Brattön med påkar, klubbor och gevär.

Hundarna satte upp för de östra branterna var folket hade svårt för att följa med och klättra efter. De rev sig och fastnade i de talrika törnesnåren. Men med mycket ve och förbannelser som fördubblade deras blodtörst kom de upp på platån och gick sedan ner sig i raviner i sin iver att följa hundarna. En man störtade ut för berget och dog. Det var naturligtvis den jagades fel, och den arga skaran blev ännu argare. Emellertid verkade företaget hopplöst då ön var så stor, så brant, så hög och så full av faror, och hundarna bara försvann om inte de också fastnade i törnsnår och skriade hjärtskärande värre än människor. Just när jaktsällskapets energi helt höll på att slockna fick den dock plötsligt ny kraftig olja på elden genom att de fick syn på den som de jagade. De såg honom fly upp för det högsta berget. Det fyllde alla de fanatiska och obarmhärtiga mänskojägarna med ny moralisk energi och jaktglädje. Nu hade de honom äntligen!

På toppen av berget omringades han. "Vad gör ni?" ropade han. "Jag är oskyldig! Vad ont har jag gjort er? Låt mig få leva i fred i min självvalda fredlöshet!" Men de gjorde processen kort med honom och klubbade honom ihjäl och lämnade åt hundarna att sedan lämna endast skelettet kvar obegravet.

Lämningar av hans kojor finns ännu kvar på ön i nästan varje ravin. Men när min anmoder fick veta om den lyckade jakten och att förbannelsen över bygden nu äntligen var hävd, lämnade hon tidigt en morgon sin stuga med sin nyfödda dotter på armen och gick ner i den svartaste dalens djupaste botten vart ingen normal människa vågade sig. Där försvann hon. Ingen såg till henne mera. Men hon fanns där. Hon levde där någonstans i en liten stuga. Snart visste någon att Ernst innan han lämnade bygden hade byggt en liten hemlig stuga någonstans i den Svarta Dalens yttersta djup som tillflyktsort vid behov för sin fru och dotter om även de skulle behöva fly för mänskorna. Där antogs nu Agneta leva och uppfostra sin dotter, men ingen vågade sig dit. Och snart stod det klart för alla att hon var den verkliga häxan, ty Svartedalens olyckor upphörde aldrig fastän Ernst var borta, och just ner till Agnetas dal kunde ingen ta sig utan att solen gick i moln och det hände något med besökaren, som antingen blev svårt sjuk, tappade minnet, blev tokig eller bara försvann.

Ingen såg mera den vackra Agneta, som hade älskat så många. Men alla visste var hon fanns, vad hon höll på med och att hon minsann levde. Men ingen vågade sig till henne, ty man visste ju, att den man som nu vågade sig nära henne aldrig mera kom tillbaka, att hon nu gjort sig fullständigt oemotståndlig för alla män, att hennes skönhet var den farligaste i hela landet, och att hon alltid lät sina besökande män försvinna i något trask efter att hon blivit havande, att hon födde upp nya barn, både egna och adopterade som hon lockat till sig genom trolldom, och att alla hennes barn

uppfostrades till lika farliga och oemotståndliga människofiender som hon själv, och att hon skickade ut dem i samhället bara för att hämnas på hela mänskligheten för att den inte lät henne få den man som älskade henne lika innerligt som hon älskade honom."

Hon tystnade och såg ner. Jag antog att hennes saga var avslutad.

"Lever hon där än?" frågade jag.

"Nej, men stugan finns kvar."

"Den är väl bara en ruin då?"

"Nej då, den är fullt användbar fortfarande."

"Jaså, och vad används den till?"

För första gången såg hon mig rakt i ögonen, och jag erfor för första gången en verkligt obehaglig känsla när hon sade till mig:

"Jag använder den."

21.

"Jag tror inte ett ord av vad du har berättat förrän jag får se de platser och ruiner och stugor som du har talat om."

"Du är en klok polis. Du vill ha konkreta bevis."

"Ja."

"Följ med mig då till Bohuslän och Svartedalen." Och hon tillade skälmskt: "Det kan ge oss en trevlig utflykt och avkoppling och föra oss närmare varandra."

"Jag har bil. Jag kan köra dig dit."

"Bra."

"Ska vi fara nu med en gång?"

"Gärna det."

Och vi for. Vi tog vägen ut mot Marstrand och vek av till höger vid Lökeberg och Gullbringa och kom så ut till Rörtången varifrån vi fick hyra en båt ut till Brattön. Hon tycktes känna hela denna trakt utantill, men människor som vi såg tycktes inte känna igen henne. Vi kom ut till den imponerande ön med sina vidlyftiga klippor, som syns överallt i skärgården runt omkring och som är som ett enda stort naturmonument som varslar om Norge. Hon tycktes känna väl till alla öns stigar. Vi gick upp till toppen runt hela ön och fortsatte sedan ner på andra sidan över den brantaste ravinen. Då och då gjorde hon små avstickare från stigen för att visa mig den ena ruinen efter den andra. Hon var kusligt familjär med terrängen.

"Känner folket här omkring till din anfaders historia?"

"De glömde den fort efter dådet. Det alltför uppättna liket smusslades ner i jorden var man minst skulle kunna hitta det. Ingen minns någonting längre. Obehagliga minnen sopar man lämpligast undan för gott och det kvickt."

På min önskan återvände vi dock till toppen. Jag ville titta närmare på utsikten därifrån.

Man såg hela Marstrandsarkipelagen och Tjörns förbjudande klippmur till kust ända bort till Stenungssund och längre, man såg Göteborgs nordligaste förstad på Hisingen och vattentornet på Rörö utanför Hjuvik. Och ändå var sikten inte helt klar.

"Härifrån har man en mera storslagen utsikt än från Sockertoppen i Rio de Janeiro," sade hon.

"Har du varit där?"

"Ja."

"Har du rest mycket?"

"Ja, men mest i Orienten."

"Hur långt borta har du varit?"

"Ända till Bangkok. Men mest var jag i Indien och Egypten och Israel."

"Hur hade du råd med det?"

"Jag blev bjuden."

Allt vad hon sade och berättade var liksom kalkylerat för att avleda min uppmärksamhet från henne själv och allt väsentligt. Det var som om hon avsiktligt försökte göra ett så ytligt intryck som möjligt. Naturligtvis tog jag inga risker. Jag hade pistolen med mig. Vi gick ner för det majestätiska berget, som liksom svepte sina klippor som i en dramatisk gest över hela landskapet. Man kunde tro att Brattön måste dominera hela Bohuslän. Och utsikten var verkligen oerhört hänförande fastän vädret inte var det bästa: gråa moln skymde allt emellanåt solen, och ett dis förenade havet med himlen: horisonten var nästan utsuddad.

Vi for vidare till Svartedalen. Hon visade mig de vackra sjöarna, de otaliga ändlösa mossarna, den gamla stenstugan, var damen med de elva faderlösa barnen upplevat sin enda ko göra slut på hela deras potatislager för att se den följaktligen krevera, och den sjö som damen behagat finna sin ändalykt i. Vi följde sedan ett kärr uppåt, och när detta blev smalare, träden tätare och klipporna högre började jag misstänka något.

"Är vi på väg till din svarta dal?"

"Följ med om du vågar."

"Är det långt kvar?"

"Är du trött eller är du bara rädd?"

"Måste man vada?"

"Kanske."

"Jag har inga stövlar."

"Inte jag heller."

"Kommer vi tillbaka hit sedan?"

"Det finns bara en väg dit och tillbaka."

"Bra. Då lämnar jag min anteckningsbok kvar här, så blir den inte våt, om jag skulle få vatten i byxorna."

Hon skrattar lätt och går före mig för att visa vägen. Jag följer snart efter.

Vi hamnade i en mörk ravin med tjock mossa som botten. Här och där sipprade mörkt vatten fram som förrådde den opålitliga träskterrängen. Insekterna surrade. Just när vi trädde ner i ravinen och klipporna slöt sig om oss gick solen i moln. Hon gav då upp ett gällt nästan onaturligt skratt och sprang plötsligt iväg i förväg. Jag försökte skynda mig efter och hålla stegen jämna med henne, men terrängen var ny för mig, och jag snubblade hjälplöst och blötte ner mig något alldeles förskräckligt

när jag ramlade i den ena dypölen efter den andra. Hade jag haft min anteckningsbok kvar i fickan hade den blivit alldeles förstörd. Plötsligt hörde jag inte hennes skratt längre. Med ens var jag fullkomligt ensam. För varje steg jag tog blev träden och deras skuggor mörkare, ravinen djupare och naturen tystare. Jag vacklade framåt helt prisgiven mot ett mörker som var som ett stort svart hål. Jag ramlade ännu en gång och ser så plötsligt två stora feta huggormar komma ringlande fram emot mig. De glider fram med en förvånansvärd hastighet, och jag ligger handfallen i kärret. Min pistol är våt, men jag drar ändå fram den och försöker i panik skjuta mot ormarna. Jag siktar dåligt, pistolen klickar, jag tappar den, och den försvinner i kärret. Så förlorar jag medvetandet av ren upphetsning, medan jag sjunker, sjunker, sjunker....

22.

Allt detta har jag själv rekonstruerat. Jag stod ovanför och såg på hur han dog. Han hade ingen chans mot mina träsk och mina ormar. Jag har fyllt hela Svartedalen med mina ormar liksom min moder liksom hennes moder liksom hennes moder, som var den första Svartedalshäxan och som inledde orm- och råttodlingen. Jag vet inte hur många som sedan dess har dukat under för våra fällor, som i jakten på oss gått ner sig i våra träsk, fastnat där, blivit ormbitna och i ren panik drunknat och blivit svalda av träsket för evigt med alla hemligheter. Det spelar ingen roll, för jag är den sista Svartedalshäxan, ty jag kan inte få några barn, och med mig skall vår hemlighet dö. Med mig skall dessa och alla andra papper försvinna med Patriks redogörelse, ty att förstöra min och mina förmödrars hemlighet skall bli det sista jag gör innan jag dör.

Stefan var dum som började snoka. Han var ännu dummare när han lät mig få se Patriks anteckningar om mig. Man anförtror inte en kvinna den mans anteckningar som älskat henne, ty hon låter sedan ingen annan läsa dem.

Stefan är död. Han kommer att sjunka ned i träsket och försvinna som så många andra enfaldiga män före honom. Träsket är bottenlöst. Det gör ingenting nu att jag skriver ner allt när allt ändå skall förstöras. Och den skälmen trodde att han skulle få älska mig! Vilken sopprot! Jag fick inte ens berättat för honom vem jag är, lika litet som för Patrik, och det var kanske deras smala lycka. Ingen har någonsin förstått att jag är vad man kallar en professionell och metodisk psykopat, fastän jag alltid utfärdat varningar. Och varken de eller någon av mina andra älskare har någonsin eller skall någonsin få veta att jag egentligen är en man.

Jag var en man tills för sju år sedan. Jag älskade då Sonja Heed och utnyttjade henne kolossalt, och det var därför jag gifte mig med henne, bara för att kunna utnyttja henne maximalt och även juridiskt, men hon var den första kvinna jag verkligen älskade, och hon var värd att älskas som ingen annan. Som uppfostrad i en familj av kroniska hopplösa människohatare trodde jag aldrig att jag verkligen skulle kunna älska en annan människa, och så råkade jag ut för Sonja Heed av alla människor! Jag älskade henne för mycket, så att jag kom att överskatta henne. Hur innerlig och uppriktig min kataklysmatiskt islossningsartade kärlek än var så var hon likväl endast en kvinna. Vid ett tillfälle vågade jag anförtra henne att jag alltid avskytt min egen manlighet med allt vad den medför i form av bekymmer som exempelvis

problemet att ha en extra lem som stelnar och växer och reser sig ibland vid högst olämpliga ögonblick utan att man kan kontrollera det, samt problemet manlig fulhet och grovhet. Alla i min familj var ju kvinnor och jag var den enda utbölingen, som föraktades för mitt kön och minsann fick anledning att vantrivas med det. Det tyckte hon att var omåttligt roligt. Det skulle hon genast berätta för sina väninnor och andra manliga vänner. Jag visste inte ens att hon hade andra manliga vänner. Hon var min första, och hon hade hur många andra manliga kamrater som helst ! Det blev för mycket för mig. Hela min släkts onda blod och samlade ondska vaknade i mig, jag hade ingen distans alls, jag förstod inte alls det ur kvinnlig synpunkt självklart oskyldiga i att hon hade hur många andra manliga vänner som helst som hon umgicks med fastän bara jag var hennes älskare, och någonting slog slint i huvudet på mig. Kanske var det först och främst nödvändigheten att hon inte fick avslöja något om min familj för andra. Hon visste för mycket och kunde prata bredvid munnen. Dessutom blev hon rädd för mig när mitt familjeonda vaknade till liv hos mig. Jag kunde inte lita på henne längre. Jag beslöt att döda henne, jag såg det som mitt enda val, ty annars skulle hon bara förråda mig och göra mig ännu mera ont i själen. Hon blev en fara för våra familjetraditioner.

Det viktigaste för att jag skulle kunna förgöra henne var att hon inte fick ana något om saken. Jag invaggade henne därför i säkerhet medan jag i hemlighet funderade ut en långsökt men perfekt mordkomplott. Jag kände till en underjordisk läkare som kunde uträtta vilka bisarra mirakel som helst, som exempelvis hade utfört ett flertal nästan alltför lyckade illegitima könsoperationer, och han lovade att bistå mig med både könsbytet och mordet, ty min motivering tilltalade hans morbida läggning. Till att börja med isolerade jag henne från den värld som det var farligt för oss att hon kunde ha någon kontakt med, så jag kidnappade henne och höll henne fången i min Svartedalsstuga var ingen någonsin skulle kunna hitta henne. I veckor höll jag henne munkavlad och bunden till händer och fötter för att bara befria henne när hon skulle få mat, ty det gjorde ingenting att hon tacklade av bara hon inte dog innan allt var färdigt. Hon imponerade då på mig med att aldrig visa sig rädd eller få panik. Hon försökte diskutera med mig men gav upp när hon förstod att planerna för hennes räkning, som hon aldrig fick veta, var oåterkalleliga. Naturligtvis hade hon inte avslöjat något av det som hon i så muntert lättsinne hade hotat avslöja för vem som helst, men min plan var för raffinerad och för perfekt genomtänkt för att vi skulle kunna avhålla oss från att genomföra den. När det begav sig vaknade hon aldrig upp ur våra droger, och således kände hon aldrig någonting. Jag fick hennes könsorgan. Blodgrupper och allt råkade stämma mellan oss. Det hade jag tagit reda på i förväg efter doktors förfrågan. Hon fick sätta livet till naturligtvis, men hon fick mina könsorgan, och den skicklige läkaren omvandlade henne till man. Därigenom blev hon oigenkännlig precis som jag. Det var det perfekta brottet. Det var hennes liv vi tog, men det var jag som dog, ty jag blev hon. Kan ett sådant brott ens rubriceras, och finns det ens lagstiftning mot sådant? Ingen hade någon anledning att misstänka något, ty det fanns ingen som kunde sakna mig, den ensamme mänskohataren, som lämnade sin hatade kropp och i stället blev den älskade och så älskvärda Sonja Heed. Det var i november som operationerna slutfördes. Sedan ordnade vi så att liket hittades efter den första vinterstormen, och det var då omöjligt att se på det att det inte alltid hade varit en mans. Jag grät krokodiltårar över mitt eget lik, ty den så

beundransvärt hantverksskicklige häxdoktorn hade även lyckats nästan perfekt i omvandlingen av mitt utseende med hår som var mera likt Sonjas och allt. Något av min ursprungliga manliga grovhet fanns kvar men inte mycket. Hela den komplicerade processen genomfördes så smidigt, att även om vi hade berättat om det så hade ingen trott oss. Jag försökte faktiskt en gång bara för att testa effekten, och det togs då som ett av Sonjas vanliga skämt och försök att förvilliga troskyldigt folk. Så högt hade jag älskat Sonja, och så grundligt hade jag lärt känna henne, att jag själv blev förvånad över hur lätt och naturligt det sedan blev för mig att ta på mig hennes roll för gott. Jag spelade den skickligt och lyckades aldrig begå några misstag, då jag använde mitt eget fall till att göra Sonja dubbelt så nyckfull som hon redan alltid varit känd för att vara.

Endast på ett sätt kunde brottet bli uppdragat. När kroppen ute på Öckerö en gång skulle ha förmulnat skulle skelettet visa att det var en kvinna och icke en man. Ingen behövde vara rädd för den saken, för vem skulle väl någonsin gå och börja snoka i en sådan avlägsen och enslig grav bortom alla mänskliga stigar? Och det enda jag själv beklagade i hela omvandlingen och självutplåningen var att mitt manliga skelett aldrig skulle kunna bli så vackert som hennes evigt kvinnliga.

Alltid när jag blev osäker på mig själv och det spel som jag bedrev i hennes gestalt återvände jag till graven liksom för att hämta kraft ur hennes närhet. Varje gång har jag återupplevat henne, ty jag älskade henne verkligen, och så verklig var hon för mig varje gång vid graven att jag alltid fick äkta tårar i ögonen av rörelse över hennes minne, fastän hon faktiskt hotat med att förråda mig av ren oförlätlig tanklöshet. Ändå blev jag själv mera straffad, ty hon överlevde genom mig medan jag formellt dog, och det var skönt att slippa den där hemske mänskohataren Ernst och hans påbrå. Men mest av allt lever ännu hennes ande, och det är den jag återbesöker varje gång och umgås intimt med varje gång jag besöker den stormpinta ensliga graven, som ingen annan än jag vet vem den egentligen innesluter.

Låt Stefan ruttna i Svartedalens mörkaste ravins djupaste kärr. Många män har lurats dit före honom i flera generationer och stungits till döds av mina och mina förmödrars hemska ormar. Allt ont kommer av mannens sexuella lystnad. Den fördärvar varje människosjäl med sin köttsliga egoism, som den även har fördärvat mig till kropp och själ, som den förintade Stefan och Patrik, dessa förträffligt fiffiga polismän som trodde att de hade mig, som den också förgiftade min mormors mors liv och hela hennes släkt och gjorde dem alla till mänskohatare och samhällsfiender som antingen mördare eller häxor, och som den förgjorde min ädle mormors far. Ty att han älskade Agneta min mormors mor blev hans undergång. Det fördärvade hans själ och tog hans liv. Och han dog med en förbannelse över kärleken, och den förbannelsen har hans barn fått taga i arv. Han älskade naturen men tvingades förbanna hela mänskosläktet. Men med mig dör förbannelsen, ty jag är den siste. Mitt könsbyte har löst problemet, ty jag kan varken göra kvinnor med barn eller få barn. Fråga min doktor vad han menade med en sådan ironi.

Ni som läser detta och därmed skådar ner i kärlekens avgrunds botten, förstör boken sedan ni läst den, så att ni kan säga att ni aldrig har läst den. Ty ingen som upplevat kärlekens innersta naturs svartaste sataniskhet vill sedan någonsin erkänna den erfarenheten.

Ingenting kan byggas på sexuell kärlek, ty den enbart fördärvar. Men lycklig den som håller sig ren som vän, ty på vänskap endast kan bestående förhållanden och relationer byggas.

Och om ni är dumma nog att inte vilja förstöra mitt dokument, så kan jag avslöja, att det ändå inte finns några bevis för någonting. Jag kan när som helst återta allt och påstå att jag ljugit när jag sagt mig vara en könsopererad man. Ingen kan se skillnaden, och även skillnaden mellan manliga och kvinnliga skelett är minst sagt luddig då ingen man eller kvinna är någon annan lik. Jag kan lika gärna ha avslöjat allt detta bara för att skydda mina män i egenskap av Sonja Heed som för att skydda Sonja Heed i egenskap av hennes enda verkliga och eviga älskare.

Få män vet hur det är att bli älskad som kvinna, och få kvinnor vet hur det är att älska som man. Utan att ge mig till känna som kvinna eller man har jag dock både blivit älskad som en man och älskat som en kvinna.

23. Slutanalys.

Denna kvinnostudie rör sig om fröken Sonja Heed. Vem var då denna dam? Var hon verklig, var hon en bluff, var hon död eller levande? För den ansvarige handläggaren av dessa anteckningar framstår den kvinnliga huvudpersonen som den enda rena och goda människan i sammanhanget. Vi har talat med den så kallade Byhoran i Missionshuset, en viss Kurt Brask, som nu har flyttat till Frankrike, och det har visat sig att han var fullkomligt ovetande om mordet på Sonja Heed även om han anat ett mysterium och försökt komma till rätta med det utan att ha lyckats. Hans enda attraktion till hennes man och dubbelgångare var en attraktion till mysteriet Sonja Heed. Att hon är död råder det inget tvivel om. Motivet till mordet på henne råder det heller inget tvivel om: hennes man mördade henne av kärlek till henne då hon begick sitt första och enda psykologiska misstag med honom: hellre än att uppleva att deras förening sprack tog han livet av henne. Hennes misstag var att i ren tanklöshet hota att avslöja en hans hemlighet. Om hon avslöjat den hade deras förhållande spruckit, och då föredrog han att ta livet av henne av ren panisk desperation. Andra motiv är inte troliga, då den enda juridiska fördel han drog av hennes död, hennes speciella polisskydd till följd av många trakasserier från såväl olika män som från en viss religiös firma, som gav henne anonymitet i alla register, knappast var ett tillräckligt motiv för att döda henne, särskilt som han tydligt älskade henne. Att han enligt egen utsago skulle ha varit en farlig psykopat betvivlas också, då ingen psykopat erkänner sig vara det.

Vad blev det då av mannen som av kärlek till henne gjorde sig till hennes person? Vi vet inte. Dessa anteckningar fann vi på posten på adressen 'Sonja Heed, poste restante'. Kanske ligger han någonstans i Svartedalens mörkaste djupaste okända kärr och ruttar, stungen av sin egen kärleks orm.

I så fall har han slutgiltigt lyckats utplåna sig själv och försonat sig med den han älskade till vanvett, medan hon, trots att hon i dessa anteckningar aldrig förekom i praktiken, är den som alltid kommer att leva vidare.

Genom att slutgiltigt utplåna sig själv, ty det har han gjort i vilket fall, har han även slutgiltigt förevigat sin älskade.

24. Efterskrift

Det är med dåligt samvete, tungt sinne och blandade känslor som jag tar till pennan, men jag känner att jag inte har något val.

Jag skulle just föra detta manuskript vidare till nästa instans efter att ha bidragit med min slutanalys. Jag satt hemma och kopplade av och rökte en god cigarr medan jag funderade över fallet. Hurdan var egentligen den kriminella person som mördat sin älskade och sedan låtit könsoperera om sig med alla de komplicerade plastikkirurgiska operationer som det innebar för att bli hennes person både till själ och utseende? Han måste ha varit lik henne i många avseenden från början, haft samma längd och ungefär samma kroppsbyggnad, men hur hade en sådan människa tänkt egentligen? Hade han verkligen fötts så extremt pervers, och var allting bara ärfylliga belastningar, eller hade ett otursamt öde gjort honom sådan? Och var var han nu? Fanns han fortfarande? Och den där doktorn – han måste ha varit bra skicklig och mångsidig för att kunna både könsoperera och göra om utseendet på en man, två hantverk som krävde två helt olika specialiteter. Men i och för sig, inom den undre världen är ingenting omöjligt.

Mest av allt undrade jag över hur ingen av de inblandade poliserna anat att det bakom namnet Sonja Heed dolde sig en könsopererad man. Det kan man ju se på dem: de har manliga bäckenben ändå i all sin kvinnlighet, och rösten kan inte förändras mycket. Hurdan hade den röst varit som lurat dem så kapitalt?

Det var sent på kvällen. Manuskriptet låg framför mig. Jag skulle just avsluta min cigarr när telefonen ringde.

"Hallå?" sade jag med mitt namn efter två signaler. Det var tyst i luren. Jag sade hallå åtskilliga gånger på nytt utan att det blev någon reaktion. Jag tryckte ner samtalsbrytaren åtskilliga gånger, som man gör när man inte hör något. Inget resultat. Linjen var död. Jag lade på luren.

Jag gick till sängs och sov till klockan fem. Då ringde telefonen. Det var återigen tyst i andra ändan. Efter fåfänga försök att få något ord från den som ringt upp mig lade jag på igen men började grubbla över om jag råkat ut för någon telefonterrorist.

Jag hade råkat ut för en telefonterrorist. Han ringde igen klockan sju, två gånger under dagen, en gång en halvtimme före midnatt och nästa gång klockan halv fyra på natten. Då beslöt jag, att nästa gång han ringde skulle jag lyfta av luren och låta den ligga av tills han behagade förklara sig.

Men han ringde inte fler gånger.

En aning slog mig, att de anonyma telefonsamtalen kunde ha något med manuskriptet att göra. Därför beslöt jag att ligga på det i några extra dagar i den svaga och egentligen omoraliska förhoppningen att det skulle uppenbara sig en fortsättning på problemet.

Men den anonyme ringde inte igen. Några gånger ringde det bara en signal från någon som genast lade på luren igen, som om det var den anonyme som genomskådat min krigslist. Men så en morgon låg det ett kort på dörrmattan.

Med prydlig stil stod det skrivet:

"Ni har tagit hand om ett manuskript som inte tillhör er. Var god och återbörda det genast till Sonja Heed, Poste Restante, Göteborg."

Ingen underskrift. Äntligen början till ett napp.

Naturligtvis behöll jag manuskriptet. Jag ville att personen skulle höra av sig igen. Hon hörde inte av sig.

Jag hade släppt saken ur tankarna några dagar senare och låg till sängs när telefonen ringde halv elva och jag svarade. "Hallå?" sade jag som vanligt och mitt namn.

"Ni har inte återlämnat manuskriptet."

Det var tydligt en kvinnoröst. Jag satte mig upp.

"Vilket manuskript?"

"Det som ni har fått från polisen."

Rösten var mörk men inte manlig. Zarah Leanders var mycket mörkare.

"Var det ni som skickade mig kortet?"

"Ja."

"Jag har inte ert manuskript. Vad är det för ett manuskript?"

"Försök inte. Vad tänker ni göra med det?"

"Avge ett utlåtande."

"Vadå för utlåtande? Ett konstnärligt? Tänker ni utge det för publicering?"

"Nej, jag är rättspsykiater och har därför ombetts utreda fallet av polisen för en preliminär bedömning. Men jag måste säga, att en publicering av det som skönlitterär deckare är en bättre idé än att låta det ligga till underlag för vetenskaplig forskning, då väsentliga vetenskapliga fakta saknas i det."

"Ni har ingen rätt att göra det offentligt. Jag förbjuder er att göra det! Tänk på damens respektabilitet! Ni får aldrig ge ut det!"

"Vem är det jag talar med?"

"Ni kan inte ge ut det. Ni måste skona de människor det handlar om."

"Men Sonja Heed är ju död."

"Nej, det är hon inte."

"Är ni då Sonja Heed?"

"Det har ni inte med att göra. Om ni inte lämnar tillbaks manuskriptet..."

"Ja, vad händer då?"

"Även om ni lämnar tillbaks manuskriptet kan ni ha tagit kopior på det. Det har förstås polisen redan gjort. Ni skulle aldrig ha läst det. Hur kom ni över det? Jag menar, varför lämnar polisen över det till en huvudskrynklare i stället för att agera?"

"Polisen kom till samma slutsats som jag, att det fattas alltför väsentliga fakta i fallet för att man skall kunna agera. Min vän Adolf Berglund inom polisen tänkte kanske att jag skulle komma till en annan slutsats. I varje fall bad han mig om ett utlåtande."

"Och vad är ert utlåtande?"

"Att det hela är ganska otroligt men inte alldeles omöjligt."

"Jag råder er att glömma att ni någonsin har läst det, att förstöra alla kopior och att återbörda det. Det är det enda ni har att göra. Glöm det som en dålig saga."

"Men två poliser har omkommit, och den andra har inte ens hittats."

"Det är inte er sak utan polisens. För ert eget bästa, följ mitt råd."

"Struntar ni då fullkomligt i Patriks öde?" Det var en fallgropsfråga. Men hennes svar var häpnadsväckande:

"Poliser som söker sex med sådana som jag får skylla sig själva." Det var ett kallt konstaterande och helt spontant som sådant. "Att följa mitt råd är det klokaste ni kan göra."

"Jag skall tänka på saken."

"Och inte ett ord till polisen om att jag har ringt."

"Varför?"

Han eller hon lade på. Jag hade i alla fall lyckats underhålla ett ganska givande samtal, och jag grubblade länge på det innan jag somnade.

Två dagar senare var min enda goda vän inom polisen Adolf Berglund död. Han blev överkörd när han patrullerade sent en afton. Det var svårt att rekonstruera hur det hade gått till, och ingen hade sett bilen, som naturligtvis hade smitit utan ett spår. Så förlorade jag min tryggaste vän i samhället, kanske blott för att han initierat mig i fallet Sonja Heed.

Jag insåg genast min egen fara, gick till polisen, lämnade manuskriptet tillbaka till dem och förklarade allt. De var mycket belåtna över livstecknet från den eventuella mördaren och var genast med på noterna. Jag lovade att hålla dem underrättade.

Varelsen ringde på nytt följande natt precis vid midnatt. Det var samma beslöjade aningen hessa röst som var alltför mjuk och ljus för att kunna vara en mans och alltför djup för att kunna vara en kvinnas.

"Goddag, Einar. Eller skall jag önska dig en god natt?"

"Hur som haver."

"Du lär ha varit hos polisen idag. Du har förstås inte längre manuskriptet i din ägo?"

"Nej."

"Blev du rädd?"

"Polisen vet allt."

"Vad vet polisen?"

"Allt."

"Och vad är då allt?"

"Allt om dig. De är dig på spåren."

Hon gav upp ett gapskratt. Hon skrattade ut mig där i telefonen. Utan att jag kunde göra något åt det kände jag hur jag blev röd som en kräfta av rodnad. Hon skrattade ut mig! Jag svalde medan jag väntade på att hon skulle skratta färdigt.

"Spårar de mitt telefonnummer också?" fick hon till slut fram genom den omåttliga munterheten.

"Inte ännu, men det blir nästa steg."

Hon skrattade på nytt. Vad menade hon?

"Vad är det som är så roligt?" fick jag fram.

"Din naivitet. Du måste vara oskuld."

"Vad vill du egentligen?"

"Du är så rörande. Jag har medkänsla för dig."

"Är det därför du ringer mig klockan tolv på natten?"

"Nej, jag var nyfiken också."

"På vad?"

"På varför du gick till polisen."

"Det vet du nu."

"Och vad väntade du dig kunna vinna med det?"

"Rättvisa."

"Vad är rätt?"

"Att Sonja Heeds mördare åker fast."

Hon asflabbade på nytt, om jag får bruka ett sådant ord, som dock är det enda relevanta i sammanhanget, det enda som kan beskriva hennes totala uppsluppenhet, som var fullständigt äkta.

"Men vet du då inte," fick hon fram med svårighet medan hon kämpade med skrattet, "att *jag är Sonja Heed!*" Hon skrattade hejdlöst.

"Vad menar du?"

"Polisen vet ingenting!"

"Men manuskriptet..."

"Vilket manuskript? En saga som vem som helst kan ha satt ihop!"

"Men Patrik Krook och Stefan Dahlman?"

"Patrik var en otillräknelig alkoholist, och har de ens försökt att leta efter Dahlman? Han kanske bara har rymt utomlands för gott! Han ville kanske bara slippa sin hustru och försvinna!"

Jag måste erkänna för mig själv att jag inte hört att de skulle ha letat och ännu mindre funnit att han verkligen försvunnit. Och det slog mig också att jag inte hade någon anledning att vara säker på att polisen tagit min historia på allvar...

"Skelettet ute på Öckerö då? Var det också en saga?"

"Om du läst historien ordentligt vet du, att graven vid närmare undersökning inte innehöll något lik alls!"

Hon hade rätt i detta. Det kvinnliga skelettets försvinnande var kanske det skickligaste draget av alla om de eventuellt brottsliga verkligen velat undanröja bevis. Bara Elisabet kunde numera vittna om skelettets upptäckt, och hon hade inte undersökt det närmare.

"Doktorn då, som inte ens namngavs? Var han bara en fantasiprodukt?"

"Jag kan ge dig hans namn om du vill, men det namnet förekommer bara i dåliga science fiction-romaner."

"Vem är du då?"

"Vem tror du?"

"Är du en kvinna?" Jag nästan stammade fram orden.

"Vem annars?" sade hon enkelt.

"Då är allt bara fantasi? Bara humbug och lögner?"

"Det har jag aldrig sagt. Men det finns ingenting som heter sanning."

Så kan bara en kvinna resonera. Det stod klart för mig att jag måste få träffa henne.

"När kan vi träffas?"

"När som helst. Men utan poliser."

"Kan vi träffas i morgon?"

"Ja."

"På eftermiddagen?"

"När som helst."

"Var?"

"Café Angie."

Vi avtalade en tid. Hon lade på. Jag stod handfallen.

Jag skulle hålla mitt avtal och träffa henne i morgon. Men före det skulle jag besöka mina vänner poliserna.

Klas Färdig var en ung mager kortvuxen tunnhårig blond polis som såg kroniskt bekymrad och nästan ledsen ut. Hela hans uppenbarelse liksom uttryckte den stående attityden: "Beklagar, men vi kan ingenting göra." Honom fick jag tala med.

Han var inte dum, och i sitt tal var han ganska saklig.

"Vi är tacksamma för att du intresserar dig för detta fall och att du är villig att nysta i det, ty det är sällan som vi får in en klar mordaffär med så fullständigt obefintliga bevis och ledtrådar. Vi vet att Patrik Krook är död och hur han dog, och det finns inte en antydning till mord i hans fall. Om Stefan Dahlman vet vi bara att han är försvunnen. Enligt vittnesbörd skulle han ha försvunnit någonstans i Svartedalen. Det är ett utomordentligt stort område med träsk och raviner överallt. Dessutom är det ett naturskyddsområde. Vad skulle Svenska Turistföreningen säga om vi trampade omkring i varje träsk och ravin där och finkammade varje skog och sjö? Det är inte bara att det är en nål i en höstack: på höstacken står det dessutom: 'får ej vidröras'. Och beträffande din vän Adolf Berglund kan han mycket väl ha blivit överkörd av en vanlig raggare. Det fanns inga vittnen, ingen såg bilen, och av en olyckshändelse var Adolf tyvärr ensam. Vad säger vår mördarkandidat om den saken?"

"Hon skrattar."

"Och vad vet vi om henne? Vad är dikt och vad är sanning i det som hon har skrivit? Endast Patriks anteckningar är definitivt autentiska. Stefans kan ha förfalskats i slutet av henne. Och är hon en man eller en kvinna? Vem är det vi har att göra med? Är det en farlig psykopat eller en nyckfull dam som bara vill leka? Bara man börjar forska i denna soppa ställs man ögonblickligen inför att allt bara är dimma som blir lösare och tätare ju närmare man granskar den. Polisen befattar sig bara med konkreta fakta. I detta fall vet vi ännu inte om det över huvud taget finns några fakta.

Därför är vi glada över att du ställer upp. Vi förstår att du har ditt eget intresse av saken som forskningssugen rättspsykiater som spekulerar i att eventuellt förtjäna pengar på saken. Det får du för oss gärna göra bara du fortsätter att hålla oss underrättade, ty så fort något blir konkret i varelsens dimridåer vill vi omedelbart gripa in.

Försök få reda på var man kan söka efter Stefan Dahlman. Tag reda på hennes verkliga kön. Om hon en gång har varit man så är hon man, ty skelettet kan inte könsopereras. Försök få henne till någon bekännelse, om hon är skyldig. Få henne till Lillhagen om hon är galen. Ligg med henne om du vill och om det är enda sättet att få reda på sanningen. Men tag inga risker. Vi måste samtidigt varna dig. Hon kan vara en kallhamrad mördare av den farligaste sorten som struntar i varje form av människovärde. Hon kan vara illistig och hal som en giftig ödla. Älska, men uteslut kärleken, ty det är bara sanningen som är viktig. Kan hon älska? Det är nästan den allting avgörande frågan, ty om hon är en omopererad man och yrkesmördare så kan en sådan icke älska."

Det var i stort sett vad han sade. Han öppnade en avgrund för mig, och det var bara för mig att stiga ner i den.

Han hade rätt: de kunde inte anhålla henne, ty det fanns inget som helst bevis, och misstanken skulle bara skrämma bort henne utom synhåll för gott om den riktades mot henne konkret. Därför var jag utsedd till att ta reda på om det var en tiger och om den hade tänder. Min fråga, om jag i så fall skulle bli biten, var det ingen som ägnade någon tanke.

25. Slutet.

Alla mina förhoppningar grusades: jag fick aldrig träffa den sällsamma människan. När jag full av spända förväntningar inför det spännande mötet kom till Vasaplatsen mötte mig där en scen som efter en jordbävning. Det kryllade av ambulanser, brandkårsbilar, vrakdelar och lik. En katastrof hade inträffat. Uppe vid Wavrinskys plats hade en spårvagn parkerats utan att dess bromsar hade slagits på. Den hade sakta börjat rulla utför, och just denna backe från Wavrinskys plats ner till Vasaplatsen längs med Aschebergsgatan råkar vara Göteborgs allra längsta. Spårvagnen hade kunnat accelerera hela den kilometerlånga backen ner till Vasaplatsen fullständigt obehindrat. Det var den värsta spårvagnskatastrofen i Göteborgs historia. Och längs hela vägen hade skräckspårvagnen massakrerat ett okänt antal personer och bilar, tills den till slut nere vid Vasaplatsen sparat ur och kört rakt in i en butik, som fullständigt hade demolerats. Liken uppskattades till ett tjugotal, och de sårade var som efter ett luftangrepp under blitzkriget i London under andra världskriget.

Att leta efter Sonja i detta virrvarr var naturligtvis nästan en omöjlighet, ty där var mycket folk församlat överallt som försvårade framkomligheten mycket. I förbifarten frågade jag en person om han visste om någon ung kvinna var känd som offer. "Ja, det ligger en där borta. Men det finns säkert flera. Söker ni någon särskild? Vänd er till polisen."

Tvångsdriven fann jag mig snart i samtal med en polis och en ambulanshjälp. "Vi har en ung kvinna här som har identifierats som en viss Sonja Heed," sade polisen när han gick igenom olycksfallslistan. "Är det henne ni söker? Vet ni någonting om henne?"

Stum betraktade jag liket av en ung mörk kvinna som låg på rygg. Hon hade fått frid. "Lämna mig i fred, värld," var uttrycket som hennes dödsaura utstrålade. Jag mönstrade getalten helt kort. Ingenting var direkt feminint eller direkt maskulint hos henne. Hennes höfter och bäckenformation var för smal för att vara kvinnlig och för bred för att vara manlig. Hon hade kunnat vara bådadera.

"Hur gick det till?" frågade jag.

"Vi vet inte riktigt. Det är väldigt svårt att rekonstruera vad som hände. Ingen satte i gång spårvagnen, och vem som helst kan ha glömt att slå på bromsarna i tron att någon annan hade gjort det. Olyckan är nästan ofattbar, och det kommer att ta år att reda ut det. Vittnena är också oeniga. Men Sonja Heed kom inte i vägen för spårvagnen. Hon hade tydligen upptäckt den skenande spårvagnen och stod drömmande och tittade på den när en bil försökte väja för henne, varpå hon sprang

undan och kom i vägen för en annan bil, en vit Mercedes. Hon dog på fläcken. Bilisterna klarade sig tack vare henne från att möta spårvagnen. Hennes legitimation är äkta, men hon verkar inte ha funnits i folkbokföringen. Vet ni något om den saken?"

"Hon har dött en gång förut," sade jag utan att släppa det fridfulla liket med blicken, "kanske flera gånger." Hon var vacker.

"Vad menar ni?"

"Ingenting. Hon var ingenting. Hon var bara en kvinna."

Och jag kom ihåg ett förbluffande yttrande som jag hört från min döde vän Adolf Berglund, som i sin tur hört det från Patrik Krooks egen mun, då han citerat henne. Hon hade en gång sagt till Patrik: "Endast döda kvinnor kan man älska." Patrik hade inte tagit uttrycket på allvar när han hört det, men det hade dykt upp i hans minne långt senare, och i ett drömskt ögonblick citerade han de orden för Adolf strax innan han lämnade tjänsten, och Adolf hade upprepat dem för mig som en kuriös detalj i fallet. Och nu liksom ekade dessa orden i luften omkring oss, men endast jag hörde dem som från ett oändligt fjärran: "Endast döda kvinnor kan man älska." Och denna sentens var på något sätt summan av denna avlidna människas liv. Och det var inte bara att man kan älska döda kvinnor. Det var mycket mer och innerligare än så. På något sätt var det bara en sådan avliden kvinna som Sonja Heed som man verkligen kunde älska.

"Vad vet ni om henne?" väckte mig polisen till liv.

"Ingenting."

"Men ni kände henne?"

"Nej, jag har aldrig sett henne förut."

"Varför finns hon inte i något register? Vet ni om hon stod under något extraordinärt beskydd av lagen? Kan hon finnas i några sekretessbelagda uppgifter?"

"Jag är ledsen, men jag kan inte hjälpa er på den punkten. Jag har tystnadsplikt."

Jag ville säga, att ingen visste något om henne, men jag ville inte stegra polisens frågvishet med att få honom att misstänka att jag visste mer än vad jag ville låta påskina. Just detta misstänkte han troligen redan, och jag ville inte uppmuntra honom. I själva verket ville jag få något grepp om mina tusen nya tankar. Det fanns en gemensam faktor för Sonja Heeds och Patrik Krooks sätt att gå bort: den totala oförklarligheten. Alla frågor som: "Varför? Hur?" var i båda fallen omöjliga att besvara. Ett förmodligen frivilligt steg ut genom ett fönster på fjärde våningen var lika oförklarligt och absurt som denna astronomiska spårvagnsolycka. Likväl skvallrade just denna totala oförklarlighet om vad fallet brukar vara när utsatta människor avlider på detta sätt, och är de tillräckligt medvetna och förutseende brukar de i förväg varna sina närmaste på ungefär följande sätt: "Om jag plötsligt skulle dö genom någon oförklarlig anledning och det skulle se ut som ett självmord eller en olycka, så tro inte på indicierna hur tydliga de än är. Jag har ingen anledning att dö och kommer inte att dö såvida jag inte blir mördad." Politiker brukar råka ut för sådant, och det brukar kunna bevisas vara självmord medan det i själva verket är det mest utstuderade tänkbara mord.

Å andra sidan var omständigheterna i denna olycka så tillkrånglade och komplicerade som de bara kan bli i en ordentlig olycka, och samtidigt hade hon liksom själv ställt sig i vägen för hela karusellen, som om hon hade inväntat dess

skenande framfart. Självmord är heller aldrig självmord: det är alltid yttre påverkan, omgivande omständigheter och offrets relationer med andra människor som får en människa att begå självmord, hur totalt hon än försöker ta all skuld på sig. Vad skulle man tro i detta fall? Hade hon sett döden komma och resignerat låtit den komma, tagit emot den och välkomnat den? Det hela var extremt entydigt, och alla mina tidigare slutsatser blev bara ytterligare understrukna. Hur hon än hade dött och varför så hade hon tagit med sig alla sina hemligheter bortom graven i någonting som bara kan beskrivas som en total och ytterst noggrant genomförd självutplåning.

Därmed var jag på det klara med, att det enda som återstod att göra i saken var att meddela den skinntorre polisen Klas Färdig att fallet var avslutat: ingen skulle någonsin få veta något om denna kvinna.

Slut.